

Adscrit a:

índex

01

introducció

P 04

02

polítiques
territorials

P 10

03

polítiques
sectorials

P 16

04

paisatge
i món local

P 26

05

formació
i educació

P 34

06

sensibilització
i comunicació

P 42

07

documentació

P 52

08

publicacions

P 56

09

recerca

P 64

10

col·laboració
en altres iniciatives
i projectes

P 68

11

annex 1:
indicadors

P 74

12

annex 2:
recull de premsa

P 80

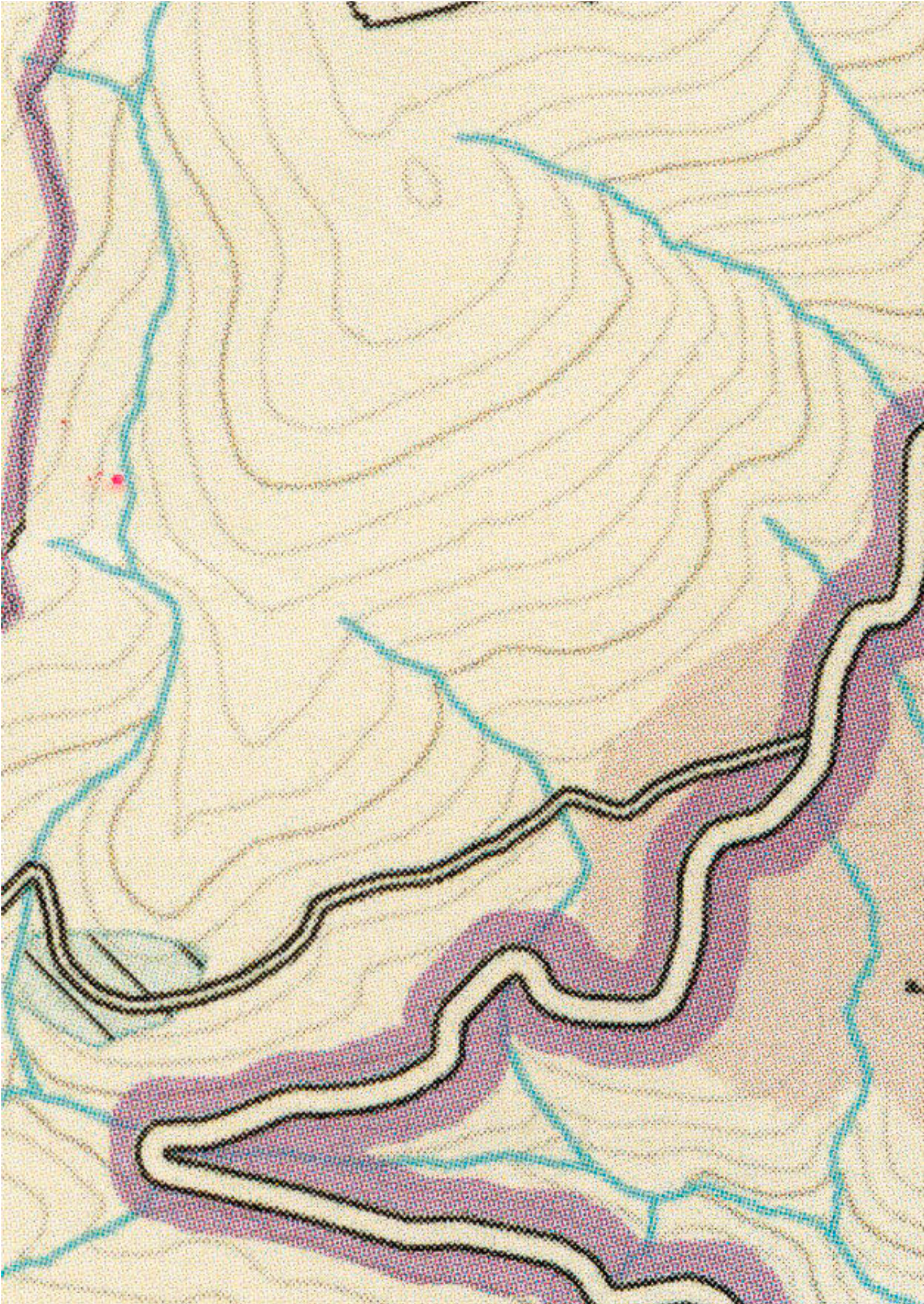

01

---

introducció

Des de 2005, l'Observatori del Paisatge ha centrat la seva tasca a identificar i caracteritzar els paisatges de Catalunya, desplegar els instruments previstos en la Llei del paisatge, així com contribuir a situar el país com un dels referents europeus en les polítiques relacionades amb aquesta matèria. Un cop consolidades aquestes línies, i com a continuació del full de ruta CATPAISATGE 2020 "País, Paisatge, Futur", tot seguit es mostren les dotze línies de treball que són presents en cadascuna de les activitats realitzades durant l'any 2022:

01

Internacionalització des de la singularització

L'Observatori del Paisatge sempre ha tingut la internacionalització com un dels pilars de la seva tasca. Ara, es pretén aprofundir en aquesta línia com a via per a projectar Catalunya al món, tenint en compte que només reeixirà si s'emfatitza la singularització d'un país que, al seu torn, és un dels més diversos d'Europa pel que fa al paisatge. No es pot oblidar que, a la llarga, els paisatges que mantinguin, reforcin i desenvolupin la seva identitat i personalitat tenen més possibilitats de prosperar que els que les hagin perdudes, ja siguin urbans o rurals.

02

La introducció del paisatge en el planejament i en les polítiques sectorials

Tenim el repte de traspasar definitivament el paisatge a la planificació territorial, i de l'escala territorial a la local; i que el paisatge incideixi molt més en les altres polítiques sectorials (turisme, agricultura, infraestructures), on avui encara és poc present.

03

Memòria i futur del paisatge: activar el patrimoni

Ha arribat el moment de revisar la gestió del patrimoni en els paisatges contemporanis, indagar com els paisatges patrimoni poden combinar el seu valor productiu amb el cultural i el turístic, i superar la visió encara vigent avui del patrimoni -tant natural com cultural- com un mer inventari d'elements. Efectivament, avui és el propi paisatge el generador de patrimoni cultural, i això també pot tenir una aplicació com a valor de desenvolupament econòmic.

04

Viure i produir en un entorn de qualitat

La qualitat del paisatge és un símbol de la maduresa i del nivell cultural d'un país. En aquest sentit, els paisatges de qualitat contribueixen a la projecció del país al món i faciliten la competitivitat dels seus territoris, per exemple a l'hora d'atraure empreses innovadores i mà d'obra qualificada. D'altra banda, la producció local de qualitat està lligada a paisatges de qualitat.

05

Paisatge, creativitat i sectors estratègics

La qualitat i la singularització del paisatge tenen un impacte positiu en sectors com el cinema, la publicitat, la moda, la gastronomia, el disseny... però al mateix temps formen part de les estratègies de desenvolupament turístic i agrícola més reeixides. El turisme de qualitat fuig dels paisatges mediocres i malmesos.

06

Paisatge i món local

Hi ha un consens cada vegada més creixent que els paisatges —especialment aquells que tenen més personalitat— contribueixen al desenvolupament local no només des d'un punt de vista econòmic sinó també pel que fa a l'autoestima, la identitat i la qualitat de vida.

07

La creació de nous paisatges referencials

Catalunya és plena de paisatges de referència, de paisatges imbuits d'una potent càrrega simbòlica. Molts d'ells, però, varen esdevenir paisatges icònics ja fa dècades, fins i tot segles. Ens han arribat fins avui en més o menys bon estat i convé que en tinguem cura pel seu valor cultural i identitari. Ara bé, en un context de banalització creixent de molts paisatges quotidians, convé esforçar-se a crear nous paisatges de referència, sense oblidar els tradicionals. Amb l'ajut del disseny i del projecte, hem de ser capaços de convertir paisatges anodins —però quotidians— en paisatges de referència amb els quals la població circumdant se senti identificada i amb els quals pugui dialogar.

08

Paisatge, ciutadania i valors

El coneixement de la diversitat de paisatges, el respecte i la sensibilitat cap a les seves dimensions naturals i patrimonials o el gaudi en la contemplació són valors que enforteixen el cos social i dignifiquen la ciutadania.

09

Paisatge, ocupació i emprenedoria

El paisatge genera oportunitats econòmiques i esdevé un agent de creació d'ocupació en sectors vinculats al territori, l'agricultura, el medi ambient i l'educació, però també en els àmbits creatius emergents en la seva relació amb el paisatge com el cinema, la publicitat, la moda i la gastronomia, entre d'altres.

10

Canvi climàtic, energia i paisatge

El paisatge esdevé un indicador de primer ordre per captar l'efecte del canvi climàtic, imaginar escenaris de futur i dissenyar estratègies d'adaptabilitat i, alhora, de lluita contra aquest canvi, molt especialment mitjançant l'ús generalitzat d'energies renovables.

11

La recerca com a valor a l'alça

La recerca en paisatge és un valor a l'alça que atén de manera conjunta alguns dels nous reptes globals. A més, reforça el potencial per a l'emprenedoria i la creació d'ocupació en diversos sectors.

12

Paisatge, educació i comunicació

No n'hi ha prou amb educar en el paisatge: cal també saber comunicar el valor de l'educació en el paisatge. La comunicació és una peça clau de les societats contemporànies i, en aquest sentit, cal aprofitar l'enorme valor comunicatiu del paisatge, autèntic portador de missatges fàcilment desxifrables pel conjunt de la ciutadania.

Mantenint sempre i en tot moment l'expertesa, la reputació i la rigorositat adquirides al llarg dels seus disset anys de vida, l'Observatori del Paisatge continua reflectint, talment com un mirall, la bona o mala salut d'un paisatge, detectant les dinàmiques emergents i influint en les agendes del futur. Dit d'una altra manera, està al servei de les polítiques de paisatge, perquè aquestes siguin més transversals, interdepartamentals, participades, pragmàtiques i dirigides a l'acció, i orientades als nous reptes que té avui el país.

02

---

políticas territoriais

2.1.

Catàleg de paisatge del Penedès

Els catàlegs de paisatge es conceben normativament com a unes eines útils per a l'ordenació i la gestió del paisatge des de la perspectiva del planejament territorial. És per aquest motiu que el seu abast territorial es correspon amb el de cadascun dels àmbits d'aplicació dels plans territorials parcials.

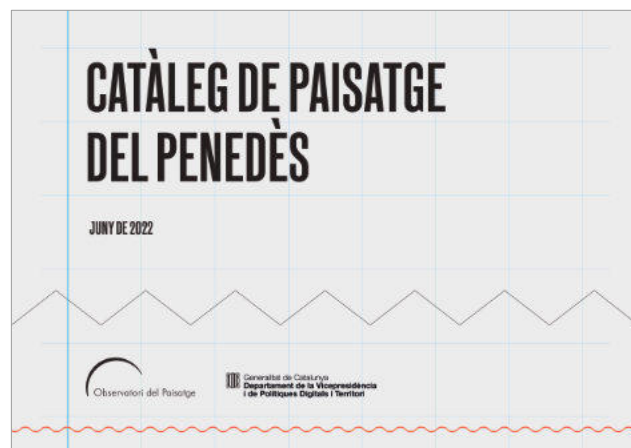
En paral·lel amb la tasca de la Direcció General d'Ordenació del Territori, Urbanisme, Arquitectura del Departament de Territori de la Generalitat de Catalunya de redactar un nou pla territorial parcial, el del Penedès, l'Observatori ha estat elaborant en els últims quatre anys el **Catàleg de paisatge del Penedès**.

L'Observatori del Paisatge ha estat el coordinador del Catàleg i ha format un equip interdisciplinari per a la seva elaboració, conformat pels tècnics del mateix Observatori i professionals externs per a aquelles qüestions que ho han precisat, com ara el desenvolupament de mecanismes de participació i implicació ciutadana. L'elaboració del Catàleg de paisatge del Penedès ha seguit la mateixa metodologia i té la mateixa estructura que els set catàlegs anteriors, però ha estat alhora una magnífica oportunitat per fer un pas més i pensar en un catàleg de nova generació. S'ha tingut alhora molt present que aquest Catàleg engloba part de tres catàlegs ja elaborats i aprovats (Camp de Tarragona, Comarques Centrals i Regió Metropolitana de Barcelona).

Un objectiu cabdal en tot moment ha estat que **l'elaboració del Catàleg de paisatge del Penedès i del Pla territorial parcial del Penedès es fessin en paral·lel i amb permanent retroalimentació**. És per aquest motiu que des de l'any 2019 i sobretot durant el 2021 i el 2022 s'han organitzat reunions tècniques periòdiques entre l'Observatori i els tècnics responsables de la redacció del Pla territorial parcial del Penedès per **aconseguir un bon encaix entre el Catàleg de paisatge i el Pla territorial, sobretot en relació amb la integració dels objectius de qualitat paisatgística**.

El Catàleg de paisatge del Penedès es va lliurar el mes de juny de 2022 al Departament de Territori, i durant el darrer trimestre de l'any 2022 hi va haver un treball conjunt de revisió i d'encaix entre el Catàleg i el Pla territorial per part dels tècnics de l'Observatori i els del Departament de Territori. Aquest treball, que continuarà el 2023, s'està duent a terme amb l'objectiu de fer l'aprovació inicial del Catàleg al més aviat possible.

Per altra banda, des de l'entrega del Catàleg, durant el 2022 s'han realitzat quatre presentacions, organitzades pel Departament de Territori, explicant-ne el contingut, una a cada Consell Comarcal del Penedès (Anoia, Baix Penedès, Alt Penedès i Garraf). Es tracta de presentacions de caràcter intern orientades específicament als tècnics i representants polítics locals, amb l'objectiu de que coneguin el catàleg i hi puguin fer aportacions.

2.2. Col·laboració en la integració del paisatge en diversos Instruments de planificació

La Direcció General d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Arquitectura del Departament de Territori de la Generalitat de Catalunya ha demanat la **implicació de l'Observatori del Paisatge en el disseny i elaboració de diversos instruments de planificació i altres informes o documents** que s'estiguin elaborant en cada moment, amb la finalitat d'aportar-hi els seus coneixements i expertesa en matèria de paisatge, i, quan s'escaigui, la **concreció de les directrius del paisatge**, tal i com estableix la Llei del paisatge.

La funció de l'Observatori en aquest objectiu és la de garantir que el paisatge es tracta adequadament, des del principi de la seva redacció, fins a la seva aprovació. Això implica tasques com ara: assessorar en l'enfocament i els continguts dels plans, col·laborar en la redacció de plecs de clàusules, fer seguiment de treballs encarregats per la Direcció General d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Arquitectura a externs, participar en reunions conjuntes amb la Direcció general al territori, o assessorar en la definició de les directrius del paisatge, etc.

Durant el 2022, l'Observatori ha participat, a més a més del Pla territorial parcial del Penedès mencionat en el punt anterior, en el **Pla Director Urbanístic de revisió dels sòls no sostenibles del litoral, en la redacció del plec de prescripcions tècniques dels treballs per a l'elaboració de la Diagnosi del caràcter paisatgístic del sistema urbà de les Garrigues Altes, i en la redacció del plec de prescripcions tècniques dels treballs previs del Pla de protecció i ordenació del Litoral**. La participació en l'elaboració d'aquests plans esdevé una gran oportunitat per afavorir la visió de conjunt del territori, per **reforçar el caràcter de cada paisatge** i per posar en valor els nombrosos elements que el conformen.

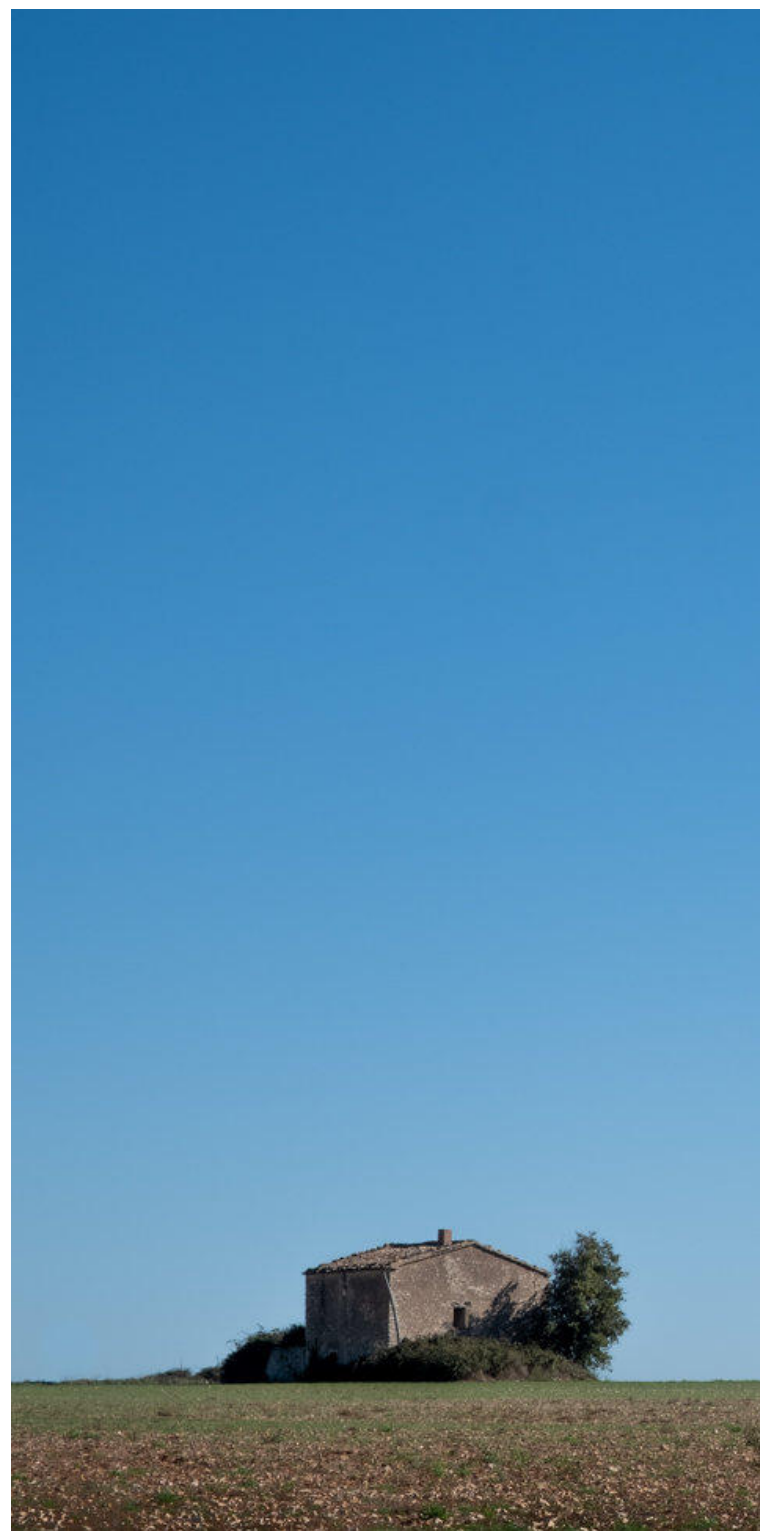
2.3.

Ponència d'energies renovables

L'Observatori del Paisatge és **membre de la Ponència d'energies renovables** i, l'any 2021, fou membre del grup de treball específic de la pròpia Ponència. La Ponència és un òrgan col·legiat que té com a funcions analitzar la viabilitat dels avantprojectes de parcs eòlics i plantes solars fotovoltaïques, des del punt de vista del seu emplaçament, i portar a terme les actuacions relatives a l'avaluació d'impacte dels projectes de parcs eòlics i de plantes solars fotovoltaïques.

Abans de la modificació del “Decret llei 16/2019, de 26 de novembre, de mesures urgents per a l'emergència climàtica i l'impuls a les energies renovables” a través del “Decret llei 24/2021, de 26 d'octubre, d'acceleració del desplegament de les energies renovables distribuïdes i participades”, i durant el 2021 la tasca de l'Observatori a la Ponència fou la d'analitzar i emetre una opinió en clau de localització i en matèria de paisatge sobre cadascun dels projectes que es trobaven en tramitació.

Amb l'aprovació del nou Decret, la Ponència d'Energies Renovables ha canviat lleugerament la seves funcions i tasques: ara té com a objectiu dur a terme les actuacions relatives a l'avaluació d'impacte ambiental dels projectes de parcs eòlics i de plantes solars fotovoltaïques. **Durant el 2022 es va reunir un cop al mes i es van tractar 51 projectes.**

03

---

políticas sectorials

3.1.

Col·laboració amb la DG Memòria Democràtica del Departament de Justícia

Durant l'any 2022 l'Observatori del Paisatge de Catalunya va iniciar una **línia de col·laboració amb la Direcció General de Memòria Democràtica del Departament de Justícia, Drets i Memòria de la Generalitat de Catalunya**. La col·laboració ha estat centrada en **explorar el vincle entre les polítiques de memòria democràtica i les de paisatge**.

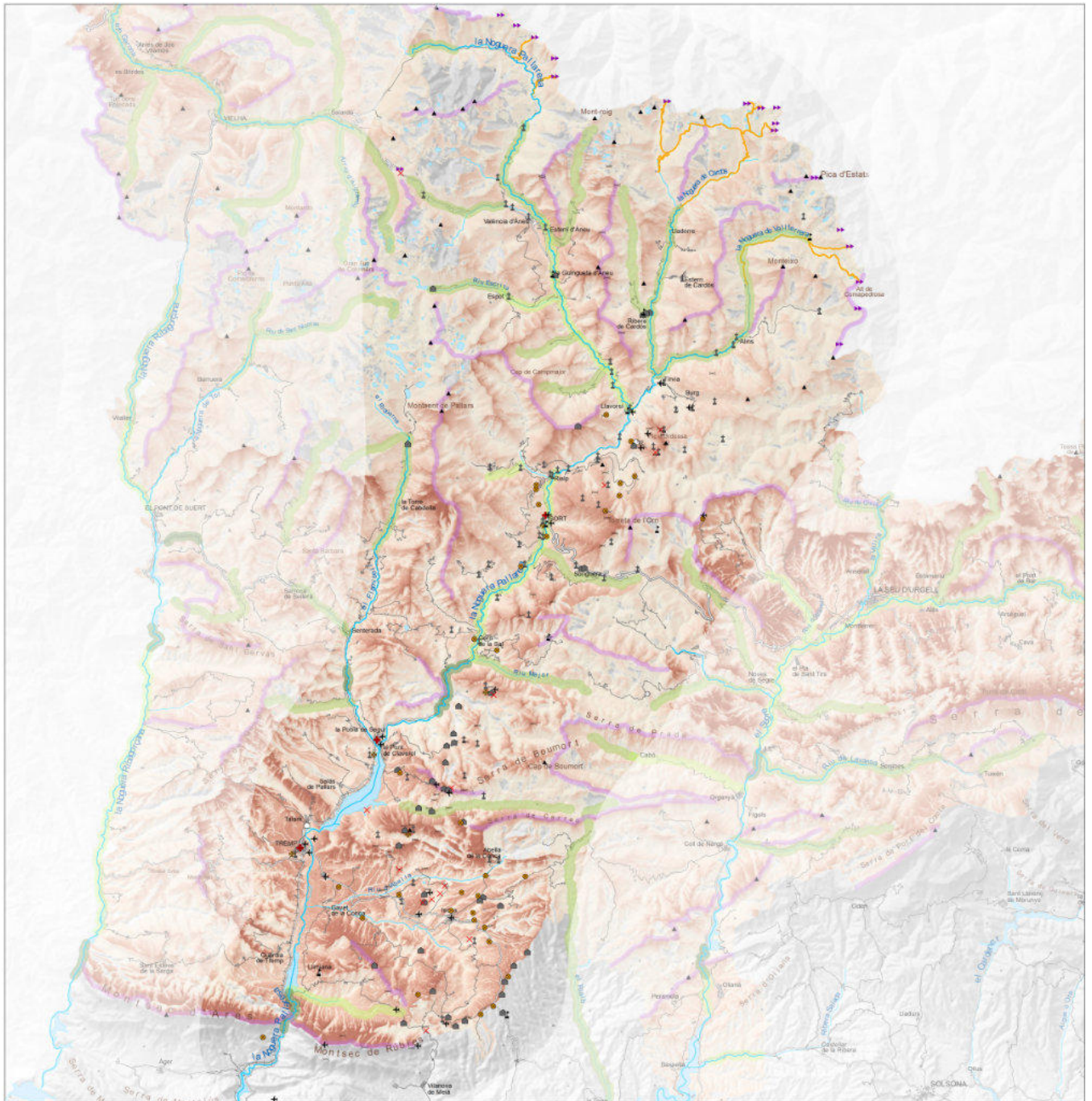
L'Avantprojecte de llei de memòria democràtica impulsada pel Departament de Justícia, Drets i Memòria, aprovat pel Consell Executiu del Govern el 7 de març de 2023, aposta pel paisatge de memòria democràtica com un àmbit nou de planificació, gestió i regulació a Catalunya. Per altra banda, la consideració dels valors del paisatge en les polítiques de memòria democràtica és clau per a assolir els objectius del Conveni europeu del paisatge i de la Llei 8/2005, de protecció, gestió i ordenació del paisatge de Catalunya.

En el conjunt de Catalunya hi ha molts elements i indrets especialment vinculats amb els moments i esdeveniments claus de la memòria democràtica a Catalunya (Segona República, Guerra Civil, violència contra la població civil, exili, deportació, dictadura franquista, resistència contra el feixisme, repressió franquista, oposició a la dictadura franquista, lluita antifranquista, transició a la democràcia i construcció de la societat democràtica i, en general, memòria democràtica i cultura de la pau). I, de fet, existien algunes iniciatives, algunes de les quals han estat impulsades pel Memorial Democràtic, que volien posar l'accent sobre l'especial relació que tenen alguns d'aquests indrets amb els moments històrics. L'Observatori del Paisatge ha anat un pas més enllà i ha fet un salt conceptual i d'escala territorial. S'ha passat del reconeixement d'un indret o espai que acull un contingut i significat històric a l'apreciació col·lectiva d'un territori més ampli -d'un paisatge- amb caràcter de memòria democràtica, i "situar-lo en el mapa".

En el document elaborat per l'Observatori del Paisatge es posen les **bases metodològiques per a l'elaboració del futur Mapa dels paisatges de memòria democràtica de Catalunya**, responent així a la petició específica de la Direcció general de Memòria Democràtica. També es fa una **primera exploració sobre quins podrien ser alguns dels paisatges de memòria democràtica de Catalunya**, representats com a territoris amplis, que hauria de ser el punt de partida perquè el Departament de Justícia, Drets i Memòria elabori en el futur un mapa complet, que hauria de consensuar amb l'administració local i els agents de cada territori. I finalment, s'exposa una nova mirada i s'esbossen **unes primeres idees, eines i estratègies enfocades a una gestió paisatgística i patrimonial dels paisatges de memòria democràtica**, pensades per a les polítiques d'ordenació territorial i urbanística, agrícola, turística, d'infraestructures o cultural.

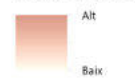

Element de memòria democràtica

- ✕ Camp de batalla
- + Espai bombardejat
- Fortificació o búnquer
- Fossa comuna
- Trinxera o altres punts defensius
- Artilleria
- Polvorí
- ⚡ Punt de comandament
- ✚ Pas fronterer de retirada
- ✚ Hospital de campanya
- Presó
- ✚ Monument o altres elements simbòlics
- ▲ Cim
- Camí d'exili
- Fons escènic emblemàtic

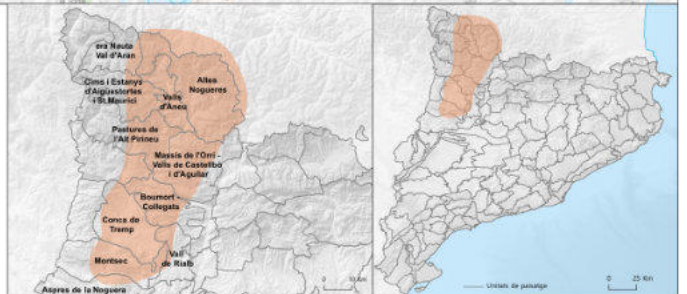
- Congost
- Vall oberta
- Vall tancada

Grau d'exposició visual

Base topogràfica

- Autopista i autovia
- Carretera nacional
- Carretera comarcal
- Carretera local
- Xarxa ferroviària
- Xarxa hidrogràfica
- Massa d'aigua
- Poblament

0 5 10 km
E/ 1225.000
Projecció UTM 31N - Sistema de referència ETRS89

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Justícia, Drets i Memòria, del Catàleg de Paisatge de l'Així i Aran i de treball de recerca bibliogràfic i derivat de la base topogràfica municipal 1:25.000 de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC), sota una llicència CC BY 4.0.

PAISATGES DE LA MEMÒRIA DEMOCRÀTICA
BASES PER A LA IDENTIFICACIÓ, CATALOGACIÓ I GESTIÓ
EL FRONT DEL PALLARS

Març 2023

3.2.

Col·laboració amb la Secretaria de Mobilitat i Infraestructures

L'Observatori col·labora amb la Secretaria de Mobilitat i Infraestructures de la Generalitat de Catalunya i amb l'empresa adjudicatària de la redacció del projecte constructiu de la nova **carretera C-37 de Vic a Olot**, en **la integració paisatgística de la carretera**.

A partir d'una primera reunió celebrada el mes de novembre de 2022, es van acordar reunions periòdiques entre l'Observatori i l'empresa encarregada de fer el projecte constructiu. En aquestes reunions, que es realitzaran durant l'any 2023, l'Observatori aportarà el seu punt de vista i informació sobre referències i experiències exitoses relatives a traçats i projectes d'integració d'infraestructures especialment sensibles com el de la Vall d'en Bas i Olot. L'objectiu és reduir al màxim l'afectació al paisatge i potenciar-ne els valors.

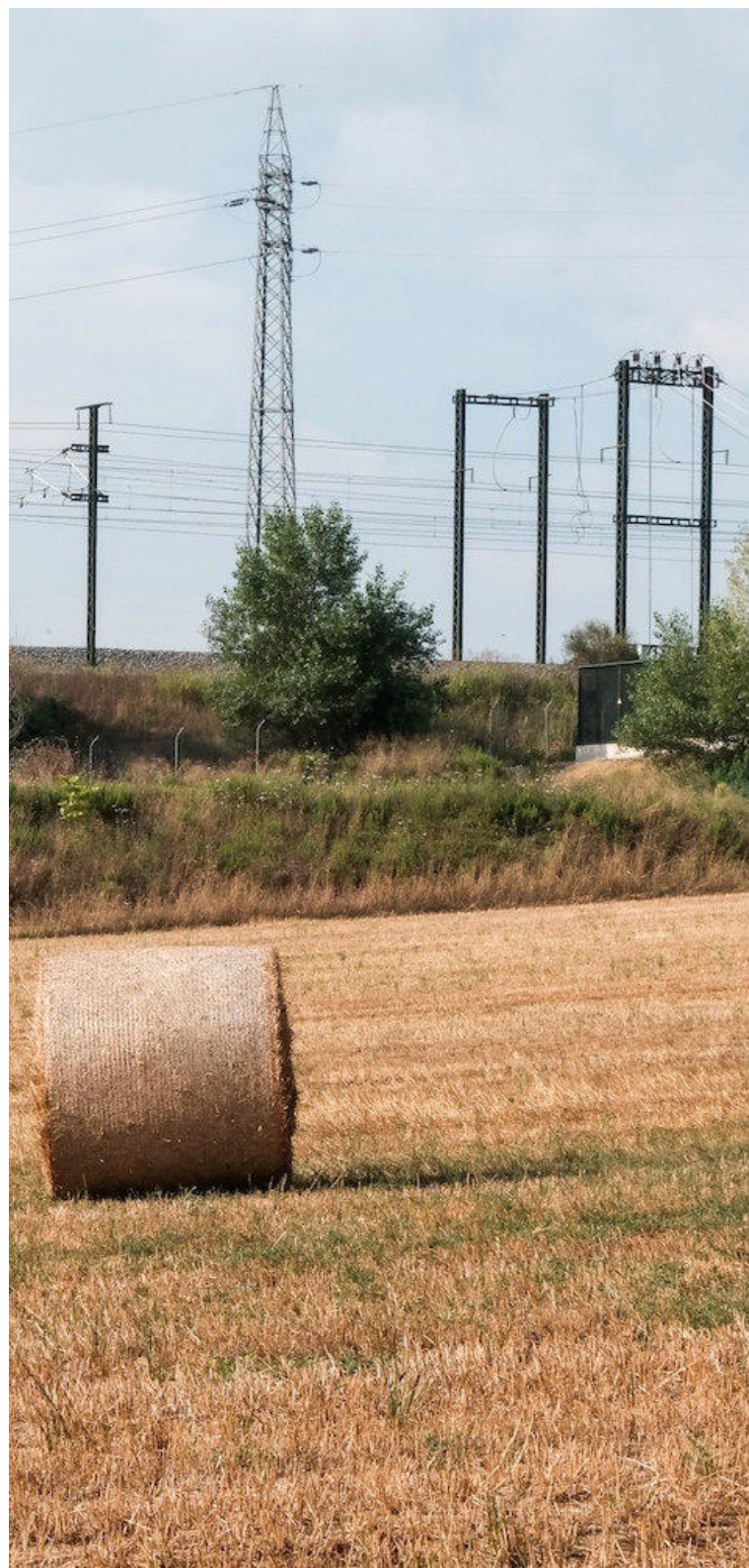
3.3.

Comissió motora de l'Agenda Rural de Catalunya

L'Observatori del Paisatge forma part de la Comissió Motora de l'Agenda Rural de Catalunya. L'Agenda Rural busca identificar les necessitats dels territoris rurals i garantir-ne les condicions de vida i de desenvolupament mitjançant la diversificació econòmica. L'Agenda Rural de Catalunya la coordina la Secretaria d'Agenda Rural i la Comissió Redactora, formada per l'Associació d'Iniciatives Rurals de Catalunya (ARCA), l'Associació Catalana de Municipis (ACM), l'Associació de Micropobles de Catalunya i el Consell Assessor de Desenvolupament Sostenible (CADS).

El mes de juny de 2021 es va constituir la Comissió Motora de l'Agenda Rural formada per una trentena d'institucions, amb quatre funcions bàsiques: impulsar i vetllar per tal que el procés participatiu i de redacció de l'Agenda Rural de Catalunya sigui correcte; vetllar perquè tots els reptes del món rural estiguin representats a l'Agenda Rural i, alhora, s'hi aporti una visió global i transversal; aportar coneixement i expertesa a l'Agenda Rural de Catalunya. I, en quart lloc, vetllar per la representativitat territorial.

El procés participatiu ha finalitzat l'any 2022 amb un document d'Agenda Rural de Catalunya que va ser aprovat en Acord de Govern de la Generalitat de Catalunya el 24 de maig. A partir d'aquí, el desplegament de l'Agenda ha estat marcat pel seu Pla d'Acció, que defineix les accions a portar a terme o bé que han de continuar desenvolupant els diferents departaments de la Generalitat per assolir els reptes identificats, amb la corresponsabilitat dels diferents actors del territori. En aquest sentit, **l'Observatori ha participat a les quatre reunions de seguiment i implementació de l'Agenda Rural.**

3.4.

Mapa de l'Estratègia Nacional de Paisatge d'Andorra

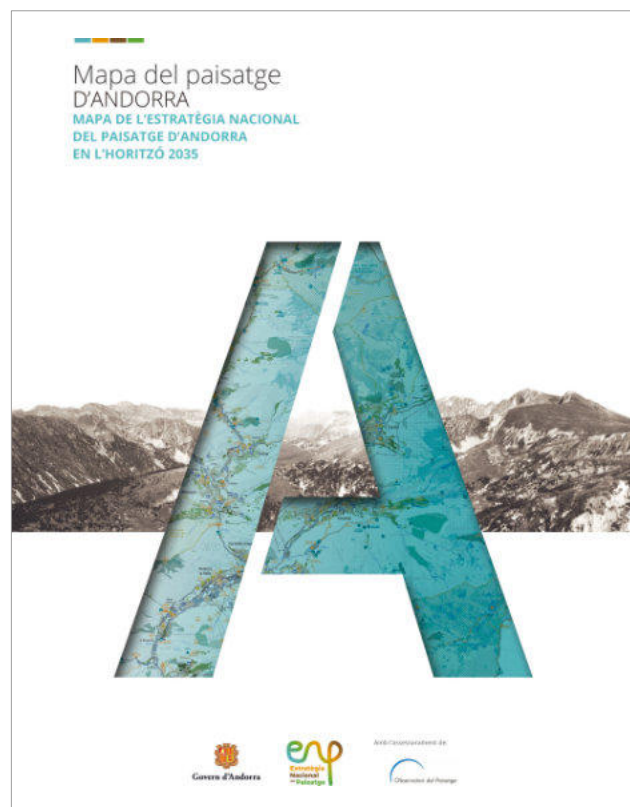
L'any 2019 el Ministeri de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat del Govern Andorrà va sol·licitar a l'Observatori del Paisatge de Catalunya que l'assessorés en l'actualització de la seva Estratègia Nacional de Paisatge d'Andorra (ENPA), aprovada el 27 d'abril del 2011. **La col·laboració entre el Ministeri i l'Observatori es va traduir en el Mapa de l'Estratègia Nacional de Paisatge d'Andorra en l'horitzó 2035, finalitzat aquest any 2022.** El mapa, disponible en format digital i en paper, inclou els 4 principis de la nova Estratègia Nacional de Paisatge, els 7 objectius de qualitat paisatgística, les 28 línies d'actuació per assolir-los i els 66 aspectes clau del paisatge d'Andorra. L'Estratègia i el Mapa van ser aprovats pel Govern andorrà el 7 de desembre de 2022, i uns dies després, el 13 de desembre, es van presentar públicament juntament amb les primeres 87 accions que han de permetre assolir els objectius de qualitat paisatgística d'aquesta nova estratègia.

El Mapa de l'Estratègia Nacional de Paisatge d'Andorra s'ha elaborat a partir d'un innovador i intens procés participatiu que ha implicat diversos ministeris del Govern, els set comuns, altres agents clau del Principat i el conjunt de la ciutadania, a través de diversos mecanismes de participació, des de qüestionaris en línia fins a tallers de participació, passant per entrevistes en profunditat, i fins i tot un treball simultani amb una cinquantena de mapes en línia que s'anaven actualitzant amb les aportacions de les administracions comunals. Més enllà del propi mapa, la cartografia generada constitueix un mateix marc de treball entre el govern, els comuns i els agents, i afavoreix una bona aplicació i seguiment de l'estratègia.

Durant el 2020 es va realitzar una gran part de la tasca del procés participatiu, amb la finalitat de generar una reflexió col·lectiva sobre el paisatge del Principat. Durant el 2021 i principis de 2022, les feines s'han centrat en **estructurar el contingut del mapa, elaborar la cartografia i desenvolupar les tasques d'edició.**

El procés d'elaborar el Mapa ha permès generar una reflexió col·lectiva sobre el paisatge del Principat, recollir el coneixement de la població, dels agents socials i econòmics i de les institucions sobre el paisatge i, en definitiva, implicar la societat andorrana en la importància del paisatge.

El dimarts 13 de desembre de 2022 es va presentar el Mapa a La Farga Rossell de la Massana. Va obrir l'acte la Ministra de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat del Govern Andorrà, Silvia Calvó. També van participar a la presentació el director de l'Observatori del Paisatge, Pere Sala, el tècnic Jordi Grau.

3.5.

Comitè d'Experts internacional sobre el futur Convenio Latinoamericano del Paisaje

La Iniciativa Latinoamericana del Paisaje (LALI), en companyia de diverses institucions, universitats, professionals del dret i del paisatge, i organitzacions del continent, fa anys que estan treballant amb un esborrany de **Convenio Latinoamericano del Paisaje** que estan intentant consensuar a nivell continental.

La tardor de 2020 van impulsar el procés **“Hacia Un Convenio Latinoamericano del Paisaje”**, a través del qual van obrir aquest document i van invitar a la societat llatinoamericana (societat civil, entitats, associacions, representants polítics, institucions educatives, etc.) a contribuir a la redacció d'una proposta definitiva.

L'Observatori del Paisatge va ser invitat a formar part d'un Comitè d'Experts per fer un seguiment del procés durant tot l'any 2021 i 2022, que es tradueix en reunions i tallers periòdics de seguiment i avaluació del text de l'esborrany del Conveni, i que continua viu

04

---

paisatge
i món local

4.1.

Territoris pel Paisatge

En els últims anys s'ha constatat un **creixent interès del món local de Catalunya pel paisatge**. Les administracions locals han començat a veure en el paisatge un motor per al seu desenvolupament, un atractiu local, un signe de civilitat, i una via per a incrementar el nivell d'autoestima, la identitat i la qualitat de vida de les persones. Han nascut iniciatives liderades per les administracions locals i per una societat civil local cada cop més dinàmica, diversa i flexible, compromesa amb el seu territori, que a través dels valors del paisatge reflexionen sobre el model que volen per al seu territori com una via d'actualització i millora dels instruments de planejament vigents.

L'Observatori del Paisatge de Catalunya, conscient del creixent número d'experiències de posada en valor, de planificació i gestió del paisatge, i coincidint amb la voluntat expressada per algunes entitats i persones que les estan impulsant, organitza des de l'any 2016 reunions de treball. L'objectiu és que les institucions, entitats i professionals que treballen en el paisatge a escala local debatin sobre experiències de planificació i gestió del paisatge en aquests àmbits. En el marc d'una d'aquestes reunions, **l'any 2017, es va crear Territoris pel Paisatge** que aplega els territoris de Catalunya que estan desenvolupant estratègies i instruments en relació amb el paisatge. Està **format per representants de l'administració local i entitats del territori** que ens trobem un cop a l'any per posar en comú estratègies, metodologies, resultats i experiències en matèria de paisatge.

El passat 26 d'octubre de 2022 va tenir lloc a Falset (Priorat) la V Reunió de treball de Territoris pel Paisatge sobre experiències de planificació i gestió del paisatge en l'àmbit local a Catalunya. L'objectiu de la trobada era generar debat entre les diferents experiències de planificació i gestió del paisatge, recollir propostes per enfortir l'intercanvi i la connexió entre les experiències i incrementar la implicació de les institucions impulsores de les experiències. La reunió va comptar amb la

participació de **50 representants polítics i tècnics** de diverses iniciatives de paisatge en l'àmbit local de Catalunya, així com de Mallorca i Andorra.

La sessió es va iniciar amb una conferència de Francesc Muñoz, geògraf i director de l'Observatori de la Urbanització de la UAB, que va explicar les conclusions del projecte innovador "Paisatges productius, una nova infraestructura del territori", elaborat per encàrrec de l'Oficina Tècnica d'Estratègies de Desenvolupament Econòmic de la Diputació de Barcelona. Seguidament es van compartir les novetats de les activitats en paisatge que desenvolupa cada territori. Posteriorment, els participants van debatre sobre els continguts i accions que caldria desenvolupar des de Territoris pel Paisatge. El debat va girar al voltant de com reforçar la col·laboració i el treball en xarxa entre les diverses experiències per donar sentit a l'espai Territoris pel Paisatge. La trobada es va acabar amb la visita sobre el terreny per conèixer una experiència concreta de gestió del bosc duta a terme en una empresa vitivinícola del Priorat.

4.2. Comissions de seguiment de les cartes i plans del paisatge

Les cartes de paisatge són instruments de concertació d'acords entre agents d'un territori per tal de promoure accions i estratègies de millora i valorització del paisatge. L'Observatori forma part de les **comissions de seguiment de les cartes de paisatge**, juntament amb el Departament de la Vicepresidència i de Polítiques Digitals i Territori de la Generalitat de Catalunya.

L'any 2022 es va continuar el seguiment i assessorament de les cartes ja aprovades o en desenvolupament com les del **Priorat, la Conca de Barberà o el Garraf** i amb territoris interessats a iniciar una carta com **les Garrigues o la Terra Alta**.

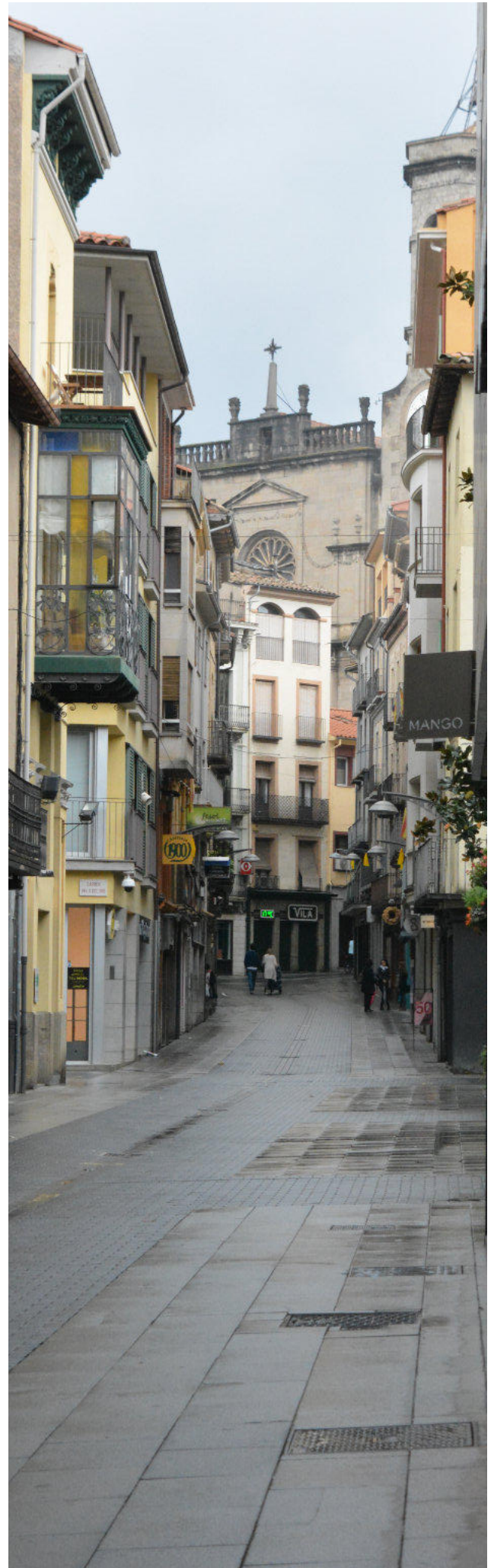

4.3. Col·laboració amb diversos ajuntaments i entitats

En els darrers anys diverses entitats locals han sol·licitat a l'Observatori del Paisatge que assessori les seves respectives iniciatives de paisatge. L'objectiu és ajudar a les corporacions municipals o comarcals a promoure accions i estratègies de millora i valoració del seu paisatge per tal de millorar la qualitat de vida de la població.

Durant l'any 2022, l'Observatori del Paisatge ha continuat col·laborant amb les institucions d'àmbit local que ho han demanat. Algunes de les entitats i administracions amb les quals l'observatori s'ha reunit en diverses ocasions i treballat temes diversos són:

- **Ajuntament d'Olot**, des de l'àrea de Cultura i Educació, en el marc d'un projecte relacionat amb l'espai públic i els joves.
- **Associació Terra Alta Viva**, per explorar les possibilitats d'elaborar una carta del paisatge de la comarca
- **Entitat Inloft Copons**, assessorament en el marc de diversos projectes de l'entitat vinculats amb la pedra seca i amb la dinamització del paisatge a escala local.
- **Ajuntaments de la zona de l'Albera Marítima**, assessorament en el marc del Pla de paisatge de l'Albera Marítima
- **Revista Vallesos**, per assessorar el contingut d'un número de la revista dedicat a les unitats de paisatge del Vallès..

4.4.

COL·LABORA×PAISATGE, desenvolupament rural a través del paisatge i la col·laboració ciutadana

En el marc de l'acord de col·laboració signat al juliol de 2016 entre l'Associació per al Desenvolupament Rural Integral de la zona Nord-Oriental de Catalunya (ADRINOC) i l'Observatori del Paisatge pel projecte de cooperació "COL·LABORA×PAISATGE. Desenvolupament rural a través del paisatge i la col·laboració ciutadana (construccions de pedra seca)", l'Observatori assessora tècnicament el projecte implicant-se també en la coordinació i execució d'algunes de les accions realitzades.

El projecte sorgeix de l'estratègia d'ADRINOC pel període 2014-2020 (en execució fins el 2023) d'**incidir en el paisatge com a element transversal per a crear desenvolupament local**, ja que la caracterització territorial de l'àmbit d'ADRINOC, amb gairebé el 40% de la seva superfície protegida, inclou valors diferencials que combinen les característiques naturals i la petjada antròpica en un paisatge i patrimoni que és imprescindible protegir, gestionar i valoritzar.

Aquest projecte ha d'ajudar a difondre i valoritzar el patrimoni de les construccions de pedra seca com a elements que conformen el paisatge i que poden crear economia al seu voltant; alhora que ha de posar en valor i visualitzar com la col·laboració de la ciutadania esdevé un element clau per a crear desenvolupament en les zones rurals.

Durant aquest 2022, l'Observatori ha col·laborat en les següents accions del projecte:

- Difusió de la Setmana de la Pedra Seca celebrada entre el 25 de novembre i el 4 de desembre de l'any 2022.
- Organització de l'activitat "Selecció de documents sobre pedra seca al Centre de Documentació del Paisatge" en el marc de la setmana de la pedra seca.
- Difusió de la Wikipedra i de l'aplicació per a dispositius mòbils Pedra Seca als mitjans de comunicació.
- Actualització de l'aplicació mòbil "Pedra Seca".

Es poden consultar totes les accions impulsades pel projecte Col·labora X Paisatge en la seva pàgina web: <https://www.collaboraxpaisatge.cat/>

05

---

formació
i educació

5.1.

Seminari

“Repensant els jardins històrics. El passat en el present”

Els dies 16 i 17 de juny l'Espai Cràter d'Olot va aplegar una vuitantena d'experts nacionals i internacionals per a reflexionar sobre **quin ha de ser el paper del jardí patrimonial per donar resposta a les noves demandes socials i culturals**.

Els jardins històrics tenen un paper molt rellevant en el debat contemporani sobre la qualitat del paisatge i la seva gestió. Més enllà dels jardins reconeguts en els catàlegs oficials, a Catalunya n'hi ha un munt amb importants valors patrimonials, sovint amb poca o escassa protecció.

El seminari, titulat “Repensant els jardins històrics. El passat en el present”, pretenia aprofundir en el coneixement dels seus valors i incentivar-ne la conservació i promoció, tot generant nous marcs conceptuals i instrumentals que facilitin la seva adaptació a la contemporaneïtat.

El seminari ha estat organitzat per l'Observatori del Paisatge de Catalunya amb el suport del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i ha comptat també amb la col·laboració de l'Ajuntament d'Olot. Els vídeos de la trobada es poden trobar a la pàgina web i al canal de Vimeo de l'Observatori del Paisatge. Del seminari també en sortirà una publicació en paper, dins la col·lecció 'Plecs de paisatge', a finals de l'any 2023.

5.2.

Curs de paisatge per a responsables polítics i tècnics de l'administració local de la demarcació de Lleida

El paisatge té un interès i una presència creixent en la societat i en les polítiques públiques. És vist cada vegada més com una peça clau del desenvolupament local i una via per incrementar el nivell de la qualitat de vida dels ciutadans, tant en entorns urbans com rurals. Les polítiques i estratègies de paisatge a escala local ofereixen una forma alternativa de mirar i gestionar el territori en clau de millora de la qualitat del paisatge i de promoció i dinamització local. Això és així perquè el paisatge actua com un catalitzador en molts dels reptes que afronta la societat contemporània: salut, despoblament, canvi climàtic i transició energètica, cohesió social, sobirania alimentària, entre molts altres.

El curs 'Gestió, intervenció i valorització del paisatge des de l'escala local' (dissenyat per l'Observatori juntament amb el Patronat de promoció econòmica de la Diputació de

Lleida i en col·laboració amb el Departament de la Vicepresidència i de Polítiques Digitals i Territori i dins del Pla Agrupat de Formació Continua AFEDAP 2022, promogut per l'Associació Catalana de Municipis i la Diputació de Lleida) es va portar a terme **els dies 26 i 27 d'abril i 3, 5, 10 i 12 de maig de 2022 de manera telemàtica**. Va tenir 52 alumnes i **es dirigia principalment a tècnics de medi ambient, arquitectes, enginyers, tècnics en turisme i patrimoni i gestors dels ens locals de la demarcació de Lleida, així com a altres tècnics d'altres administracions catalanes**.

El curs en línia pretenia explorar, a través de casos, eines i metodologies, i des d'una perspectiva local, noves formes de gestió, ordenació i tractament dels paisatges urbans i rurals de la demarcació de Lleida amb l'objectiu de promoure'n la seva millora i valorització.

The infographic features a green background with a dark brown circular graphic on the left and a cluster of red and white house icons on the right. The text is arranged in a clean, modern layout.

Gestió, intervenció i valorització del paisatge des de l'escala local

26 i 28 d'abril, i 3, 5, 10 i 12 de maig de 2022

Curs en línia

Organitzen: Observatori del Paisatge, Transformació Econòmica, Diputació de Lleida Patronat de Promoció Econòmica

Amb la col·laboració de: Generalitat de Catalunya Departament de la Vicepresidència i de Polítiques Digitals i Territori, ACM Associació Catalana de Municipis

5.3.

Comitè científic i col·laboració en l'organització del III Simposio Internacional “Sentir y pensar el paisaje”, a Manantiales (Uruguai)

Del 10 al 13 de novembre de 2022 se celebrà en el Museu d'Art Contemporani Atchugarry (MACA), a Manantiales (Uruguai), la **tercera edició del Simposi 'Sentir y Pensar el Paisaje'**, organitzat per la **Iniciativa Latinoamericana del Paisatge (LALI)** i la **Universitat Autònoma Metropolitana Unidad Azcapotzalco**, amb el suport de l'**Observatori del Paisatge de Catalunya**. El Tercer Simposi es va centrar en els paisatges de proximitat, aquells que són resultat de mirades territorials properes, dels àmbits quotidians i que constitueixen un actiu de futur, i va acollir **més de 200 ponents i participants de diferents països llatinoamericans**. El director de l'Observatori va impartir-hi la conferència “Gestionar i ordenar els paisatges de proximitat”.

L'Observatori del Paisatge va formar part durant l'any **2022 del Comitè científic del Simposi**, la qual cosa va implicar la participació en diverses reunions telemàtiques fins a la data del Simposi.

TERCER SIMPOSIO LALI
Sentir y pensar el paisaje
Paisajes de proximidad

10 a 13 de noviembre, 2022
Manantiales, Uruguay

MACA Museo de Arte Contemporáneo Atchugarry
Ruta 104 km 4,5 - Departamento de Maldonado

10 AÑOS LALI INICIATIVA LATINOAMERICANA DEL PAISAJE

5.4.

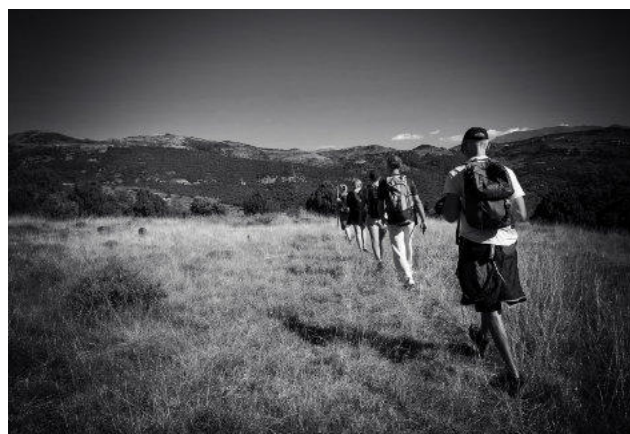
Col·laboració amb les trobades internacionals 'Art del caminar i geografies relacionals'

L'Observatori del Paisatge va col·laborar amb les trobades internacionals **Art del caminar i geografies relacionals** que van tenir lloc a Girona, Olot i Vic del 5 al 9 de juliol de 2022.

Articulades des de la mirada de la creació artística, les trobades internacionals Art del caminar i geografies relacionals van reunir de manera molt transversal antropòlegs, historiadors, geògrafs, urbanistes, arquitectes, sociòlegs professionals de la salut i polítics, interessats per l'acte de caminar com a punt de partida de l'apropiació no agressiva del paisatge, el coneixement territorial, la creació de comunitats, la relació entre ment i cos, l'espiritualitat, la creativitat, la participació en processos ciutadans i l'articulació entre ecologia, sentit del lloc i relacions humanes.

Les trobades, que van tenir una assistència d'un centenar de persones, van ser una iniciativa del Centre de Creació Contemporània Nau Còclea en col·laboració amb Observatori del Paisatge de Catalunya, la Càtedra de Geografia i Pensament Territorial de la Universitat de Girona, Bòlit Centre d'Art Contemporani de Girona, Olot Cultura, Fundació Hospital d'Olot, Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya, Deriva Mussol, Festival Sismògraf, Casino de Vic, ACVIC Centre for Contemporary Arts, walklisten:create & Made of Walking (Bèlgica) i Interartive.org.

La iniciativa va tenir un vessant teòric i científic expressat en forma de conferències ponències i comunicacions als matins, però també un vessant creatiu en forma de tallers, performances i caminades creatives que van tenir lloc a les tardes. L'Observatori del Paisatge, la Universitat de Girona i la Universitat de Vic, hi van contribuir tant a nivell científic com de suport.

5.5. Col·laboració en el seminari “Ruinas y Descampados” (DEPARQ)

El Seminari Internacional Ruinas y Descampados, del 27 al 29 de setembre, **es va centrar en el pensament al voltant dels paisatges oblidats** i destruïts pel capitalisme. Així, el Centro de Promoción y Estudios de la Vía de la Plata y del Viaje (CEVMO) de Morille va ser un espai de trobada perquè investigadors de diferents àmbits pensessin en conjunt al voltant de la idea de ruïna, de marge, de destrucció i de retorn. Les taules de conferències van donar lloc a interessants reflexions sobre aquests conceptes, que es veuran reflectides en un llibre. Es van acompanyar d'un cicle de curtmetratges lligat als temes de cadascuna de les jornades. Com a tancament, les visites al Cementiri d'Art de Morille i a les antigues mines de wolfram van oferir un espai distès de reflexió i gaudi.

El seminari va tenir un format híbrid i les taules de conferències es van retransmetre íntegrament per la plataforma Zoom. Els vídeos de la jornada es poden veure a la pàgina de Vimeo de l'Observatori.

La trobada va ser organitzada en el marc del Projecte de recerca nacional "Paisatges i arquitectures de l'error. Contrahistòria del paisatge a l'Europa Llatina (1945-2020)", amb la col·laboració de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, l'Ajuntament de Morille, la Diputació de Salamanca i el Museu Mausoleo de Morille.

**SEMINARIO INTERNACIONAL
RUINAS Y DESCAMPADOS**
27 a 29 de septiembre de 2022
Morille - CEVMO Ronda de los Mineros, 2

organiza
deparq HAAYDU MINISTERIO DE TURISMO Y ENDOGENIA

colabora
Observatori del Paisatge AYUNTAMIENTO DE MORILLE Diputación de Salamanca

5.6. Observar i comprendre el paisatge

Una de les línies de treball de l'Observatori és la formació en paisatge en les diverses etapes educatives. Per aquesta raó des de fa anys, l'Observatori ofereix una activitat per alumnes d'educació secundària. L'activitat rep el nom Observar i comprendre el paisatge i consisteix en una sessió de 30 minuts en el Centre de Documentació de l'Observatori del Paisatge on s'explica al grup classe què és el paisatge, perquè és important i quines problemàtiques té el paisatge de Catalunya..

5.7. Col·laboració en cursos de formació

Una de les línies de treball de l'Observatori del Paisatge és la formació en paisatge en les diverses etapes educatives, des de primària i secundària fins a tercer cicle. L'Observatori del Paisatge sempre ha col·laborat amb escoles, instituts i universitats pel que fa a formació, investigació i innovació tecnològica.

En els darrers anys l'Observatori ha coorganitzat diversos cursos de formació i col·labora i participa regularment en diversos màsters i cursos d'especialització. Durant l'any 2022 l'Observatori va participar en els següents màsters i cursos universitaris:

- Grau en paisatgisme (Universitat Politècnica de Catalunya)
- Postgrau en promoció i gestió dels actius locals (URV)
- Postgrau d'Especialització en l'administració pública per a tècnics i arquitectes (Escola Sert).
- Master in Urban Design and Healthy Cities (Universitat Internacional de Catalunya)
- Programa de doctorat en Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Així mateix, **l'Observatori del Paisatge facilita als estudiants de les diverses universitats catalanes, espanyoles i europees la possibilitat de fer pràctiques o treballs de finalització de grau a les seves instal·lacions**, pràctiques que en qualsevol cas es formalitzen mitjançant convenis específics amb les universitats. Durant l'any 2022, l'Observatori del Paisatge va comptar amb una estudiant grega en pràctiques en el marc del programa europeu ERASMUS+.

06

---

sensibilització i comunicació

6.1.

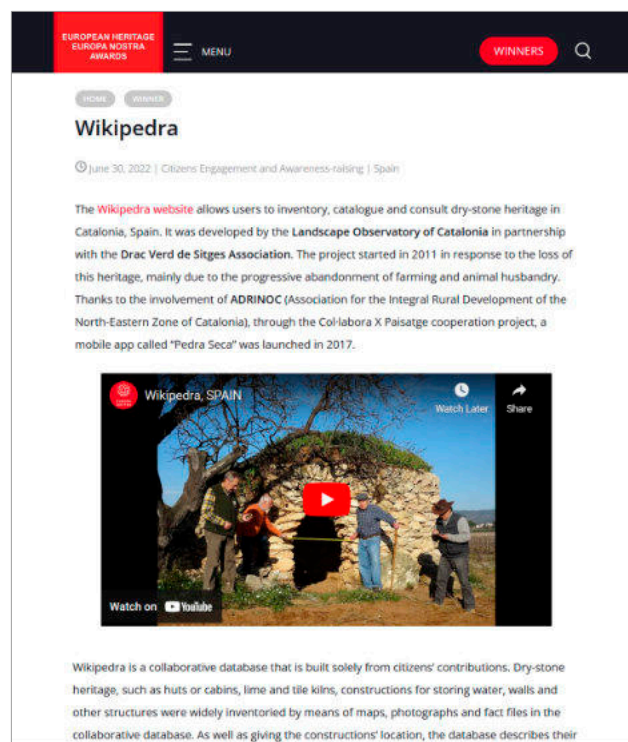
El projecte Wikipedra guanya l'European Heritage Award / Europa Nostra Award 2022

L'Observatori va decidir presentar el projecte Wikipedra als premis Europa Nostra 2022 en la categoria de Participació i sensibilització ciutadana. Els Premis Europeus de Patrimoni / Premis Europa Nostra van ser creats per la Comissió Europea el 2002 i han estat gestionats des de llavors per Europa Nostra. Aquests premis compten amb el suport del programa Europa Creativa de la Unió Europea. Durant 20 anys, els premis han destacat i difós l'excel·lència patrimonial i les millors pràctiques, han fomentat l'intercanvi transfronterer de coneixements i han connectat les parts interessades del patrimoni en xarxes més àmplies. Europa Nostra és la veu europea de la societat civil compromesa amb la salvaguarda i la promoció del patrimoni cultural i natural. Una federació paneuropea d'ONG del patrimoni, recolzada per una àmplia xarxa d'organismes públics, empreses privades i particulars, que inclou més de 40 països. Fundada el 1963, avui és reconeguda com la xarxa de patrimoni més gran i representativa d'Europa mantenint estretes relacions amb la Unió Europea, el Consell d'Europa, la UNESCO i altres organismes internacionals.

Entre finals de l'any 2021 i l'inici de 2022 es va preparar la documentació necessària i **el mes de juny el jurat va decidir que el projecte havia de ser un dels 30 premiats**. El jurat dels premis va destacar que "Wikipedra és un exemple de bones pràctiques per al compromís dels ciutadans en la conservació del patrimoni material, juntament amb el patrimoni immaterial al qual està connectat. Un nombre impressionant de participants estan implicats en la construcció de l'inventari de construccions de pedra seca, demostrant l'èxit dels socis del projecte en l'explotació de la ciència ciutadana per desenvolupar una base de dades de coneixement que podria salvar el patrimoni de la pedra seca de l'oblit".

La gala d'entrega de premis es va celebrar el **26 de setembre de 2022 a l'Òpera Estatal de Praga**. A part de la cerimònia d'entrega de premis del dia 26, el dia abans es va celebrar l'Excellence Day al Museu Txec de la Música, on cadascun dels 30 projectes premiats va poder explicar de manera breu la seva iniciativa per posteriorment debatre i teixir complicitats amb la resta dels més de dos-cents participants.

Un altre aspecte important és que, pel fet d'haver aconseguit el guardó, **l'entitat Europa Nostra va subvencionar l'elaboració d'un vídeo explicatiu que ha estat molt útil per donar a conèixer el projecte en l'àmbit europeu**.

The screenshot shows the Wikipedra website interface. At the top, there is a navigation bar with 'EUROPEAN HERITAGE EUROPA NOSTRA AWARDS' on the left, a 'MENU' button in the center, and a 'WINNERS' button on the right. Below the navigation bar, there are 'HOME' and 'WINNERS' buttons. The main heading is 'Wikipedra'. Below the heading, there is a date and location: 'June 30, 2022 | Citizens Engagement and Awareness-raising | Spain'. The main text describes the Wikipedra website, its development by the Landscape Observatory of Catalonia in partnership with the Drac Verd de Sitges Association, and its purpose to inventory, catalogue, and consult dry-stone heritage in Catalonia, Spain. It mentions the project's start in 2011 and the involvement of ADRINOC and the Col·labora X Paisatge cooperation project. Below the text is a video player showing a group of people working on a dry-stone wall. The video player has a 'Watch on YouTube' button. Below the video player, there is a caption: 'Wikipedra is a collaborative database that is built solely from citizens' contributions. Dry-stone heritage, such as huts or cabins, lime and tile kilns, constructions for storing water, walls and other structures were widely inventoried by means of maps, photographs and fact files in the collaborative database. As well as giving the constructions' location, the database describes their

6.2.

Manteniment de la Wikipedra

Wikipedra és una **aplicació SIG interactiva 2.0** que permet introduir, visualitzar i consultar informació de les **construccions de pedra seca a Catalunya**. En aquest projecte, iniciat l'any 2011 per l'Observatori del Paisatge, hi participen les entitats que vetllen pel patrimoni de la pedra seca.

Des de l'any 2017, fruit de la participació al **projecte Col·laboraxPaisatge** coordinat per l'associació Adrinoc, el web es complementa amb l'**aplicació mòbil "Pedra Seca"** per catalogar les construccions sobre el terreny. Aquesta eina permet fer consultes sobre construccions de pedra seca a Catalunya (barraques o cabanes, forns, construccions relacionades amb l'aigua, murs o conjunts de murs i altres construccions) de manera intuïtiva i atractiva (amb mapes, fotografies, fitxes, cerques) i, alhora, les persones que ho desitgen poden introduir dades noves o modificar les existents. L'objectiu és recollir informació, permanentment actualitzada, del màxim nombre possible de construccions de pedra seca.

El col·lectiu Drac Verd de Sitges, juntament amb altres col·laboradors, validen la informació que altres entitats i particulars introdueixen a Wikipedra. A desembre de 2022, l'aplicació ja suma més de 33.000 construccions inventariades gràcies a la feina de 576 col·laboradors. I durant l'any 2022 s'han introduït 2.960 noves construccions i s'han incorporat al projecte 78 nous col·laboradors. Per altra banda, **el 12 de desembre, a la seu del Grup d'Estudis Sitgetans, a Sitges, es va realitzar la trobada anual dels validadors**, on es va fer balanç del projecte, es van unificar criteris de validació i es van acordar futures millores del web i de l'app Pedra Seca.

Així mateix, han continuat les tasques de manteniment i d'atenció a les consultes dels usuaris. En aquest sentit, s'han gestionat 111 aportacions i correus

de consulta. Per altra banda, aquest any s'han registrat 125 descàrregues d'informació cartogràfica de l'inventari a través del web.

Relacionat amb les accions de difusió, **gràcies a l'European Heritage Award / Europa Nostra Award 2022, mencionat en el punt anterior, s'ha pogut elaborar un vídeo resum del projecte, que exposa el funcionament i els resultats del projecte, un producte molt útil per donar a conèixer el projecte.**

6.3. Col·laboració amb el Museu de les Cultures del Vi de Catalunya (Vinseum)

El VINSEUM, museu de referència de les cultures del vi de Catalunya, està elaborant una nova museografia i l'any 2021 **va demanar l'assessorament de l'Observatori**. La col·laboració s'ha centrat en la part de l'exposició permanent que fa referència als paisatges del vi a Catalunya. **Durant els anys 2021 i 2022 l'Observatori va estar elaborant continguts basats en els catàlegs de paisatge i que es van sintetitzar en el document "Els paisatges de la vinya de Catalunya"**, lliurat l'abril del 2022 als guionistes de l'exposició i els tècnics del museu.

6.4.

Assessorament al programa de TV “Paisatges encreuats”

Durant l'any 2022, l'Observatori del Paisatge ha assessorat en el contingut dels episodis de la **vuitena i novena temporades de Paisatges encreuats**. El programa està produït per Olot Televisió i La Xarxa de Televisions Locals de Catalunya i se centra en els 134 paisatges de Catalunya a partir de la catalogació que n'ha fet l'Observatori. L'Observatori del Paisatge **assessora en els continguts des de la primera temporada l'any 2018**. L'assessorament consisteix en fer una relació de persones que poden aportar informació interessant sobre cada una de les unitats de paisatge per tal que les puguin entrevistar i fer una revisió dels guions elaborats per Olot Televisió per **vetllar que es tracten els aspectes més destacats del paisatge**.

En concret, durant l'any 2022 s'ha assessorat sobre els següents paisatges: Pla de Montserrat, Congost del Segre, Serra de Llaberia, Plana de l'Hospitalet de l'Infant, Xaragalls del Vallès, Serrats de Sanaüja i Llanera, Alt Sió, Serra del Tormo, Camps de Santes Creus, Mig Segre, La Vansa, Massís de l'Orri - Valls de Castellbò i d'Aguilar, Paisatge fluvial del Segre, Ribera Salada, Boumort - Collegats, Altiplà de la Terra Alta, Secans d'Utxesa, Litoral del Baix Ebre, Los Ports, el Montmell, la Vall del Silenci, Rubió - Castelltallat - Pinós, Conca de Tremp, Pastures de l'Alt Pirineu, Aspres de la Noguera i Reus - Tarragona.

6.5. Col·laboració amb el Festival MOT

El Festival MOT és un festival literari organitzat per l'Ajuntament de Girona i l'Ajuntament d'Olot que es centra cada any en un àmbit temàtic que serveix de fil conductor de l'edició. Un any més l'Observatori va participar en els actes del +MOT, un programa d'activitats complementàries vinculades a la temàtica del festival que organitzen entitats i associacions col·laboradores.

El títol del festival era "**Al camp. Literatura i ruralitat**" i es va centrar en l'anàlisi de com i de quina manera es fa literatura en el món rural. La literatura recull, transforma i pot crear de cap i de nou el relat sobre un lloc. En la ruralitat feta literatura, sovint, la força del lloc esdevé determinant.

L'activitat de l'Observatori va consistir en la projecció de fotografies, provinents de l'Arxiu d'Imatges, titulada "Moltes ruralitats, molts paisatges" que buscaven confrontar l'espectador amb la imatge que té de la ruralitat. A Catalunya hi ha una gran diversitat de paisatges rurals, molts dels quals no coincideixen amb la imatge tradicionalment associada al camp. La crisi global ha accelerat la necessitat de repensar el model territorial i el rol que han de jugar els territoris rurals.

Les imatges es van poder veure durant dues setmanes, del 17 al 26 de març, en dues pantalles de la biblioteca Marià Vayreda d'Olot i al vestíbul de la biblioteca Carles Rahola de Girona. A més a més també es pot visualitzar al canal de Vimeo de l'Observatori del Paisatge.

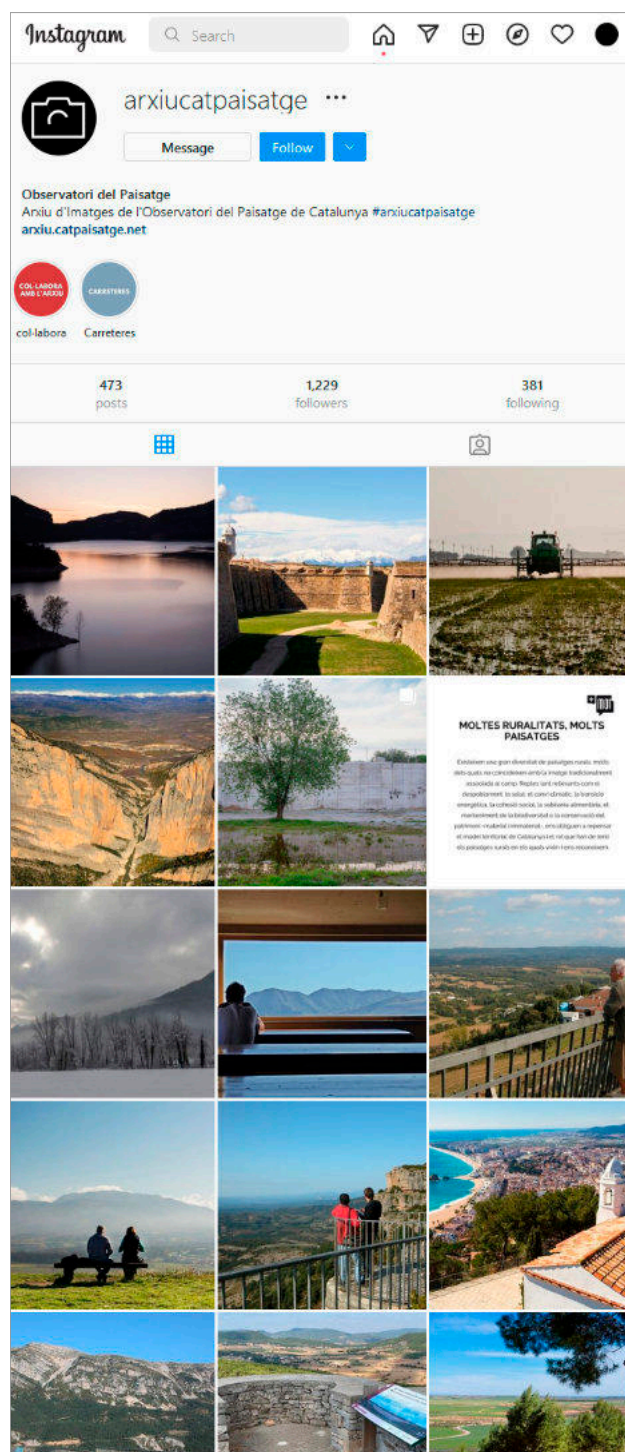
6.6. Presència a les xarxes socials

L'Observatori és present a les xarxes socials amb un compte de **Twitter (@catpaisatge)**, de **Facebook (@catpaisatge)**, d'**Instagram (@arxiucatspaisatge)** i un canal a **Vimeo (<https://vimeo.com/catpaisatge>)**. A final d'any, la xifra de seguidors a Twitter és de 6.557 mentre que la xifra de simpatitzants de Facebook és de 2.951.

Pel que fa al canal de Vimeo, una xarxa social basada en vídeos, **hi ha disponibles 213 vídeos de l'Observatori, la majoria de ponències de seminaris i jornades. Durant aquest 2022 s'hi han pujat els vídeos de les sessions del seminari internacional 'Repensant els jardins històrics. El passat en el present' i del seminari 'Ruinas y descampados'.**

Al 2017, a partir de la creació de l'Arxiu d'imatges de l'Observatori del Paisatge, es va obrir un perfil a Instagram dedicat a aquest arxiu: **@arxiucatspaisatge**. A final de 2022 té 1.348 seguidors.

La política de comunicació duta a terme fins ara inclou informar a través les xarxes socials, amb els objectius d'arribar al màxim nombre de seguidors possible i, sobretot, d'assolir-hi un bon nivell d'interacció i immediatesa, tot facilitant la participació i implicació de la ciutadania.

6.7.

Participació en diverses iniciatives i conferències de paisatge

Durant l'any 2022 l'Observatori del Paisatge ha participat en diferents **activitats acadèmiques i de divulgació** (seminaris, conferències, debats, etc). Les principals activitats en les quals ha intervingut són:

Conferència de clausura del curs de la Universitat Autònoma de Barcelona

Barcelona, 11 de gener de 2022
Universitat Autònoma de Barcelona
Conferència 'Els paisatges que venen. Com ordenem els paisatges de les energies renovables?'

Seminari Paisatges Culturals ETSAV

Barcelona, 18 de gener de 2022
Escola Tècnica Superior d'Arquitectura del Vallès

Conferència al Centre d'estudis Comarcals de Banyoles

Banyoles, 21 de gener de 2022
Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles
Conferència 'Els paisatges que venen. Com ordenem els paisatges de les energies renovables?'

VIII Congrés d'Art i Paisatge Vitivinícola Els paisatges de l'aigua

Vilafranca del Penedès, 1 d'abril de 2022
Centre d'Estudis del Paisatge Vitivinícola
Conferència 'El Catàleg del paisatge del Penedès. Valors i propostes pels paisatges de l'aigua'

Paisatge

Girona, 7 d'abril de 2022
Ajuntament de Girona, Espai Cívic la Rosaleda,
Associació de Veïns Devesa-Güell de Girona, Escola jardins de la Devesa
Conferència 'L'ordenació i gestió dels paisatges d'avui'

Entrevista TV3

Olot, 7 de juliol de 2022
TV3

Els Nous Paisatges Energètics XXVIII Col·loqui de Tardor 2022

Banyoles, 5 de novembre de 2022
Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles
Conferència 'Criteris per a una adequada implantació paisatgística de les infraestructures productores d'energia de fonts renovables.'

Jornadas técnicas 'Retos y desafíos en el siglo XXI para una tipología patrimonial compleja'

Madrid, 10 i 11 de novembre de 2022
Ministerio de Cultura y Deporte

Paisatge i indústria

En línia, 17 de novembre de 2022
Diputació de Barcelona

Simposio internacional Paisajes culturales y percepciones sociales

En línia, 1 de desembre de 2022
Junta de Andalucía
Conferència 'Integrar la percepció del paisaje. La experiència del Observatori del Paisaje de Catalunya.'

PAISATGE

Dissabtes de 10 a 13 h.
Punt de trobada «La Rosaleda»
Coordina: Ignasi Esteve

9 D'ABRIL

Els nostres rius
Sortida a peu comentada
Quim Pou, naturalista

7 DE MAIG

L'ordenació i gestió dels paisatges d'avui
Pere Sala i Martí (Observatori del paisatge de Catalunya)

21 DE MAIG

**Paisatges volcànics:
formes, textures i colors del batec de la Terra**
Sortida a peu comentada
David Brusi, geòleg

4 DE JUNY

Sta. Eugènia
Sortida a peu comentada
Manel Mesquida, periodista

18 DE JUNY

Cloenda del cycle
Visita comentada als jardins de la Devesa
Tècnics de la secció de paisatge i Biodiversitat

Programació novembre 2022

Divendres 4

Auditori de l'Ateneu de Banyoles
(carrer de la Canal, 25)

19.00 h Inauguració del XXVIII Col·loqui de Tardor.

19.15 h Conferència inaugural "Els nous paisatges energètics: dilemes, paradoxes i oportunitats", a càrrec de Ramon Folch i Guillèn, socioecòleg.

Dissabte 5

Museu Darder de Banyoles
(plaça dels Estudis, 2)

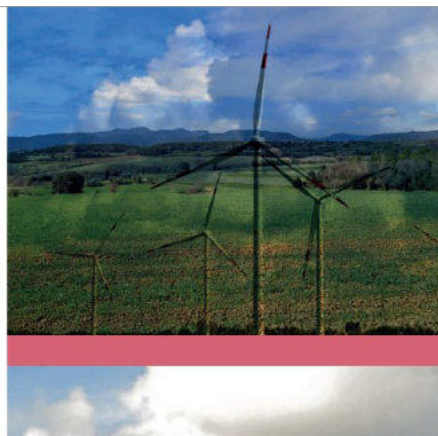
12.05 h Ponència "Criteris per a una adequada implantació paisatgística de les infraestructures productores d'energia de fonts renovables." a càrrec de Pere Sala i Martí, director de l'Observatori del Paisatge de Catalunya.

12.40 h Taula rodona entre tots els ponents del bloc i el públic assistent.

13.30 h Final de la sessió del matí.

SEGON BLOC: EXPERIÈNCIES D'ÈXIT I PROJECTES EN CURS

16.00 h Ponència "Línies d'actuació, projectes i experiències de l'Associació de Micropobles de Catalunya" a càrrec de Maria Crehuet Wennberg, responsable de polítiques energètiques de l'AMC.

07

---

documentació

7.1.

Centre de Documentació del Paisatge

El Centre de Documentació del Paisatge és l'únic centre dedicat a aquesta temàtica i en sentit ampli a l'Estat espanyol i un dels pocs existents arreu d'Europa. Es tracta d'un espai físic i virtual on es recull, s'organitza i es difon informació de tota mena referida al paisatge en general. Les seves funcions principals són donar suport a l'Observatori del Paisatge en el desenvolupament de la seva activitat; donar suport als treballs de recerca sobre paisatge realitzats per institucions o particulars i oferir la màxima informació actualitzada i de qualitat a les persones interessades en el paisatge. Per aconseguir-ho ofereix els següents serveis: atenció de consultes in situ, per telèfon o per correu electrònic; préstec interbibliotecari (està integrat al Catàleg Col·lectiu de Biblioteques Universitàries de Catalunya); recull de premsa digital; servei de reprografia i intercanvi d'informació i documentació.

L'ús del centre és gratuït i obert a tothom, les consultes es poden fer via telèfon, mail o presencialment. Aquest any s'han rebut 53 consultes, el 39% de les quals han estat presencials i la resta, el 61%, via mail o telèfon. Pel que fa a la procedència, el 81% són persones de Catalunya o bé altres comunitats autònomes i el 19% provenen de Portugal, Polònia i països d'Amèrica del Sud com Panamà, Argentina, Brasil, Perú i Uruguai.

La documentació que es recull és en diversos suports i formats i es cataloga al Catàleg Col·lectiu de les Biblioteques de les Universitats de Catalunya (CCUC). Precisament aquest any s'ha pogut contractar una documentalista de suport durant sis mesos, les tasques principals han estat la catalogació del fons al CCUC, i la catalogació i localització de fotografies a l'Arxiu d'imatges.

Amb l'objectiu de poder oferir, de cares l'any 2023, un catàleg bibliogràfic accessible per tothom des del web de l'Observatori, aquest 2022 s'ha escollit el sistema de gestió de biblioteques Koha, gestionat per l'empresa Orex. S'han migrat tots els registres del

CCUC al catàleg local, i queden pendents les tasques de localització dels exemplars i adaptar el disseny del catàleg al del nou web de l'Observatori.

Pel que fa a les activitats dutes a terme a la sala del centre de documentació es van rebre 5 visites d'escolars provinents de centres d'educació secundària de la Garrotxa, i la visita dels residents de la Faberlull Olot que duïen a terme una estada temàtica sobre "Laboratoris ciutadans, paisatge i sostenibilitat".

El centre de documentació també **és present i dona suport bibliogràfic als cursos i seminaris organitzats pel propi Observatori, aquest any s'ha donat suport al curs virtual "Gestió, intervenció i valorització del paisatge des de l'escala local" i al seminari "Repensant els jardins històrics. El passat en el present", celebrat a Olot. A més a més, conjuntament amb el centre de documentació del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, s'han dut a terme dues biblioteques mòbils a l'Espai Cràter d'Olot, una en motiu de la presentació de l'associació Gremi de Margers de Catalunya, amb documents sobre pedra seca, i l'altra com a suport a la jornada titulada "Repensant llocs per viure. Paisatge, innovació social i benestar emocional", amb documentació relacionada amb paisatge i salut.** El mes de novembre es va col·laborar amb la setmana de la pedra seca amb una mostra de documents sobre aquesta temàtica que incloïa el fons documental Josep Pascual Camps.

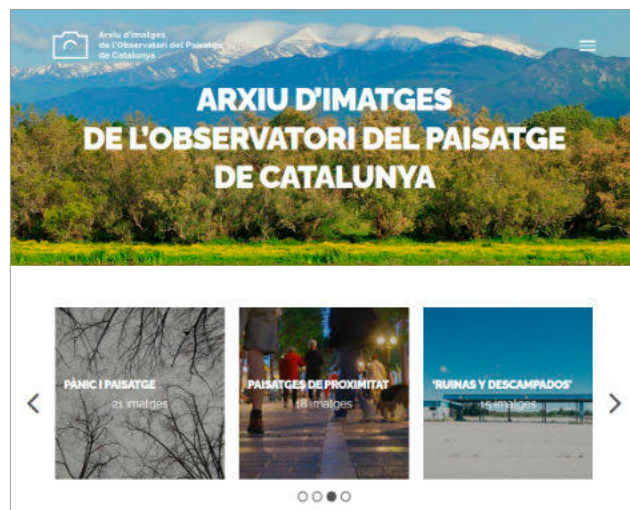

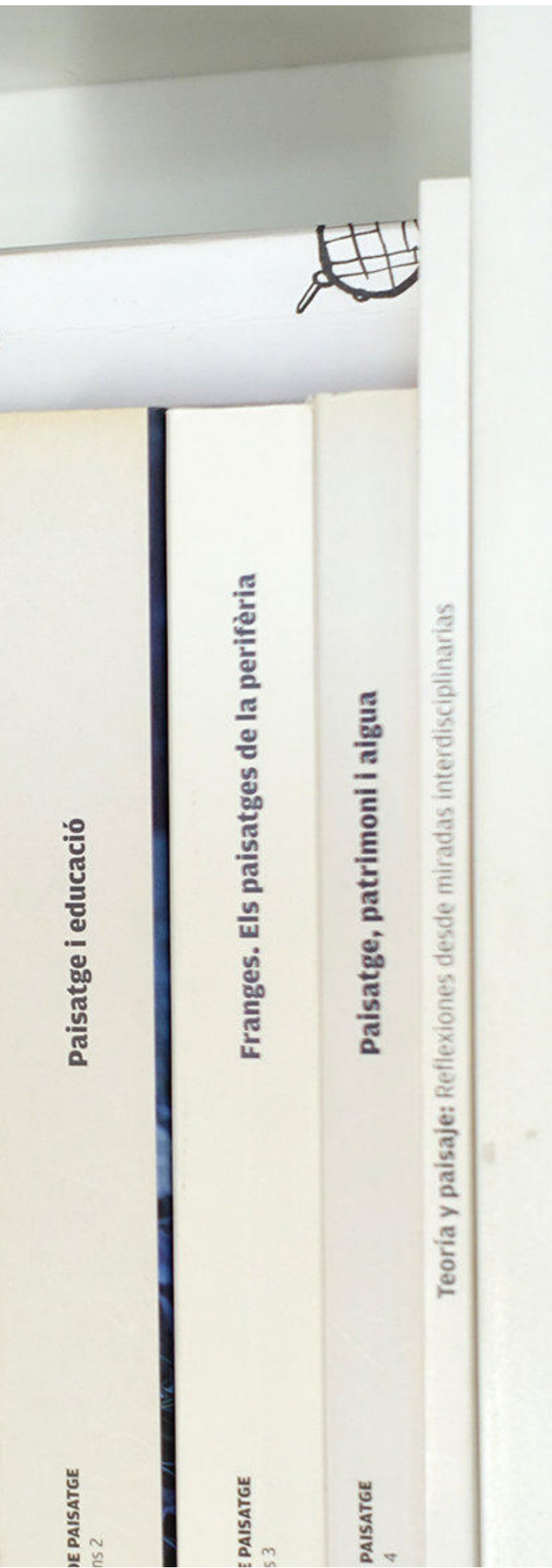
7.2. Arxiu d'imatges de l'Observatori del Paisatge

L'any 2017 es va fer públic l'Arxiu d'imatges de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, una eina dinàmica per produir, compartir, difondre i fer circular imatges dels paisatges de Catalunya, amb la finalitat de promoure el coneixement, l'estudi, la conscienciació, la gestió i l'ordenació del paisatge. **L'Arxiu conté 3.010 imatges digitals dels paisatges contemporanis catalans, un 17% més respecte l'any anterior**, procedents de l'activitat de l'Observatori a més d'aportacions d'altres institucions, entitats, fotògrafs i particulars. **Cal destacar que l'any 2022 s'han rebut dos donatius**, per una banda el de l'artista Sara Boldú Botam, de més de cinquanta fotografies de barraques de pedra seca. El segon donatiu són més de seixanta fotografies de l'urbanista i geògraf nord-americà Brian Rosa. Les imatges provenien de l'exposició "Obeliscs industrials. Xemenies /BCN" on s'emprava la fotografia com a instrument per revelar processos espacials i relacions socials a la ciutat i impulsar-hi la reflexió individual i el diàleg cívic.

L'Arxiu és, doncs, una eina en constant actualització, i oberta a col·laboracions ben diverses, des de l'àmbit professional a l'artístic, passant pels aficionats a la fotografia. Des dels seus inicis persegueix els següents objectius: el de sensibilitzar en temes de paisatge en sentit ampli; compartir, promoure l'ús i la circulació de les imatges i obrir la porta a la recontextualització i a la reinterpretació; crear comunitat per incentivar el diàleg, la reflexió i l'acció en relació amb el paisatge; i el de catalogar i preservar el fons fotogràfic.

Per fer difusió del fons s'han realitzat quatre galeries d'imatges relacionades amb activitats de l'Observatori i també com a col·laboració en el festival de literatura MOT, aquests són els títols de les galeries: "Catàleg de paisatge de l'Alt Pirineu i Aran", "Moltes ruralitats, molts paisatges", "Catàleg de paisatge del Penedès" i "Ruinas y descampados". Les tasques de catalogació, validació i geolocalització d'imatges també són una feina constant al llarg de l'any.

08

---

publicacions

PAISATGES DE L'AIGUA

03

The Landscape Catalogues. Methodology

Landscape Observatory | DOCUMENT

The Landscape
of Catalonia
Methodology

CS DE PAISATGE
S 3

Reptes en la cartografia del paisatge

S DE PAISATGE
IONS 1

Paisatge i salut

DE PAISATGE
IONS 2

paisatge i educació

E PAISATGE
S 3

Franges. Els paisatges de la perifèria

CLARA NURIOLA

HE CAMINAT
TOTS ELS CARRERS
D'OLOT

La pedra s
com a motor d

8.1.

Distribució del Catàleg de paisatge de l'Alt Pirineu i Aran

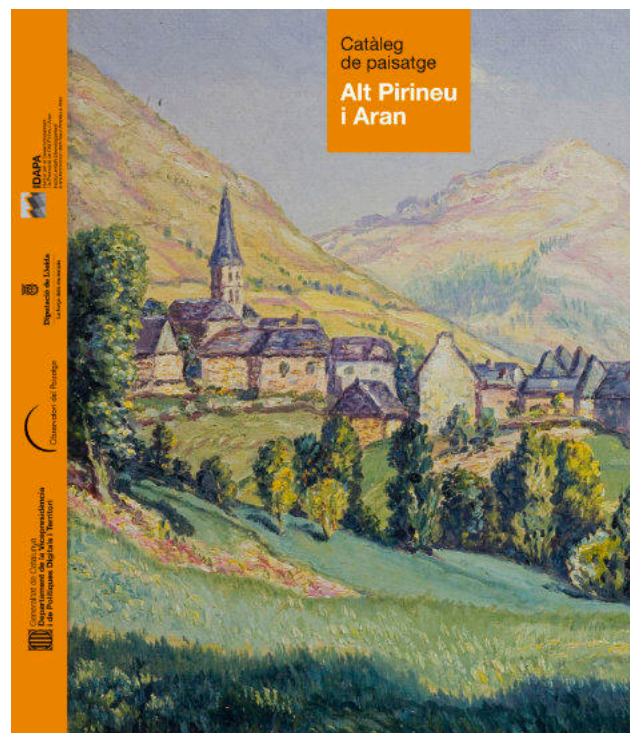
El Catàleg de paisatge de l'Alt Pirineu i Aran és el setè catàleg de paisatge que es publica en forma de llibre. Aquest es va publicar l'any 2021, conjuntament amb la Direcció General d'Ordenació del Territori i Urbanisme i amb el finançament de la Diputació de Lleida i l'IDAPA. L'any 2022 se n'ha fet la difusió i distribució dels exemplars a les persones, entitats i administracions que treballen en la planificació territorial i sectorial, en total el tiratge ha estat de 500 exemplars. A més a més s'ha penjat a text complet al web de l'Observatori, per facilitar que la ciutadania en general pugui accedir a aquests documents, inicialment tècnics.

La distribució s'ha fet amb el suport de la biblioteca del Departament de Territori, concretament s'han enviat 32 exemplars a la Diputació de Lleida, 100 a l'IDAPA i 338 exemplars a administracions, entitats i persones del territori seleccionades des de l'Observatori. S'han reservat 30 exemplars per a futures peticions.

El llibre, de 622 pàgines, 386 fotografies i 58 mapes, està estructurat en 7 blocs: els primers dedicats als aspectes generals del paisatge de l'Alt Pirineu i Aran (elements naturals, història, dinàmica de paisatge, expressió artística, valors del paisatge, així com les amenaces i oportunitats) i també al caràcter del paisatge a partir de les seves singularitats. Per altra banda s'analitzen els paisatges d'atenció especial de l'àmbit (paisatge de l'esquí, el paisatge del Prepirineu i el paisatge de l'alt Segre), es formulen els objectius de qualitat paisatgística i la proposta dels criteris i les accions per assolir-los. El bloc 6 és el que tracta una per una les 20 unitats de paisatge de l'Alt Pirineu i Aran. L'últim bloc recull la documentació de referència. També s'inclou la cartografia de l'àmbit, a càrrec de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya.

Aquesta publicació, és fruit del document tècnic elaborat per l'Observatori del Paisatge i aprovat definitivament per l'antic Departament de Territori i

Sostenibilitat l'any 2013, que determina la tipologia dels paisatges de l'Alt Pirineu i Aran, els seus valors i estat de conservació, els objectius de qualitat que han de complir i les propostes per assolir-los. Aquest document es concep com una eina de suport a la planificació territorial i sectorial.

8.2. “Teoría y Paisaje, 3”

Des de 2010, l'Observatori del Paisatge i la Universitat Pompeu Fabra col·laboren en diverses activitats, entre elles la creació de la col·lecció de llibres digitals “Teoría y paisaje”, que recullen les ponències de seminaris organitzats conjuntament. Amb motiu de l'organització del Seminari internacional “Paisatges creatius. L'art i la reinvençió dels llocs”, celebrat el juny de 2021, es va publicar l'**aquest 2022 s'ha publicat el tercer volum de la col·lecció en format digital i consultable al web de l'Observatori del Paisatge**. D'altra banda, degut a l'interès existent pels dos números anteriors de la col·lecció, **s'ha cregut oportú publicar en paper els tres volums agrupats**, però alhora conservant la independència entre ells.

8.3. Eines de paisatge per al món local

Després de l'èxit de participació dels quatre cursos per a responsables polítics i tècnics de l'administració local organitzats els últims quatre anys amb les quatre diputacions catalanes, **es publicarà un llibre dins de la col·lecció “Plocs de paisatge”, de l'Observatori del Paisatge, concretament serà el quart de la sèrie “Eines” i recollirà els continguts dels cursos celebrats**.

Les temàtiques que s'han tractat en els quatre cursos són:

- “Paisatge. Ordenació i gestió a escala local” celebrat el juny de 2019 amb la Diputació de Tarragona.
- “El Paisatge des de l'escala local. Gestió, ordenació i valorització dels espais oberts” celebrat el novembre de 2020 amb la Diputació de Girona.
- “Paisatge urbà i perspectiva local. Valorització i intervenció en el paisatge en escales intermèdies”, celebrat el juny de 2021 amb la Diputació de Barcelona.
- “Gestió, intervenció i valorització del paisatge des de l'escala local”, celebrat el maig de 2022 amb la Diputació de Lleida.

Les tasques dutes a terme l'any 2022 han estat l'estructuració dels continguts, escollir els autors de cada capítol i redactar les pautes que hauran de seguir. S'ha deixat tot enllestit perquè a principis de l'any 2023 es pugui demanar la col·laboració als més de quaranta autors.

8.4. Elaboració i distribució trimestral del butlletí Paisatg-e

Durant l'any 2022 s'han redactat i distribuït 4 edicions i a finals d'any tenia 2.170 subscriptors.

El butlletí Paisatg-e és un butlletí electrònic trimestral amb l'objectiu de difondre informació de referència sobre paisatge a Catalunya, a l'Estat espanyol i a escala internacional. És una eina d'opinió, informació i conscienciació que inclou notícies del mateix Observatori de Paisatge, novetats destacades sobre paisatge, nous documents i normativa, referències bibliogràfiques, webs d'interès, articles apareguts als mitjans de comunicació, agenda d'activitats, seminaris i conferències i una galeria d'imatges, entre d'altres informacions.

El número de subscrits a 31 de desembre de 2022 són 2.170 repartits de la següent manera: 1.159 en la versió catalana, 770 en versió castellana i 241 en versió anglesa

Paisatg-e
75 Octubre-desembre 22
Butlletí trimestral de l'Observatori del Paisatge de Catalunya

L'OBSERVADOR

La nova Estratègia nacional de paisatge d'Andorra
Silvia Calvo Armengol
Ministra de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat. Govern d'Andorra

La implicació del Govern d'Andorra en la conservació i millora del paisatge no és un aspecte nou al país. Ja a l'actuator del 2010 el Govern d'Andorra va signar el Conveni europeu del paisatge, i a finals del 2011 el Consell General va aprovar-ne la ratificació com un pas més en l'impuls d'una política nacional del paisatge. En aquest sentit, el 27 d'abril del 2011 el Govern va aprovar l'Estratègia nacional del paisatge d'Andorra (ENPA) per al període 2011-2020, seguint de principis i objectius del Conveni europeu del paisatge.^[4]

MOSAIC

Tres dies a Morille per reflexionar sobre les ruïnes i els descampats

El **Seminari Internacional Ruïnes i Descampats** es va centrar en el pensament al voltant dels paisatges oblidats i destruits pel capitalisme. Així, del 27 al 29 de setembre, el CEINMO de Morille va ser un espai de trobada perquè investigadors de diferents àmbits poguessin en conjunt al voltant de la idea de ruïna, murga, destrucció i recuperació. Les taules de conferències van donar lloc a interessants reflexions sobre aquests conceptes, que es veuran reflectides en un llibre. Es van aconseguir d'un cicle de cursetratges lligat als temes de cadascuna de les jornades. Com a tancament, les taules al Centre d'Art de Morille i a les antigues mines de wolfram van obrir un espai d'obres de reflexió i qüestió. La trobada va ser organitzada en el marc del Projecte de recerca nacional 'Paisatges i arquitectures de ferrocarril. Contra-història del paisatge a l'Europa Llatina (1945-2000)', amb la col·laboració de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, l'Ajuntament de Morille, la Diputació de Saragossa i el Museu Nacional de Morille.

El projecte Savingscapes celebra el darrer Learning Lab a Torroella de Montgrí

Durant la setmana del 12 al 19 de setembre, estudiants de les Universitats de Girona, Finlàndia, Holanda i Itàlia, van reflexionar sobre les possibles solucions per a l'adaptació i resiliència del territori davant el canvi climàtic proment com a territori pilot el paisatge del Baix Ter. Durant la setmana també es van realitzar diverses visites de camp, conferències i entrevistes als agents del paisatge. Aquesta reflexió també va tenir un compte les eines de percepció del paisatge obligades a partir d'una innovadora sèrie de càncies ciutadanes desenvolupada pel mateix projecte i que serà un dels seus principals resultats. La setmana va concloure amb la jornada oberta al públic 'Adaptació territorial col·laborativa al canvi climàtic: el cas del Baix Ter', celebrada el 19 de setembre a la Universitat de Girona, on es van presentar i debatre els resultats entre els estudiants i experts en la matèria. En el marc del projecte **Erasmus+ Savingscapes**, que finalitza aquest any, el Departament de Geografia de la Universitat de Girona va organitzar el Learning Lab amb el suport de l'Àrea de Medi Ambient de la Diputació de Girona i de l'Observatori del Paisatge de Catalunya.

A punt el Tercer Simposi Lali 'Sentir i pensar el paisaje. Paisajes de proximidad'

L'Observatori del Paisatge participa i col·labora al comitè científic del **Tercer Simposi LALI 'Sentir i pensar el Paisaje'**, organitzat per la **Iniciativa Latinoamericana del Paisaje** i que estarà dedicat als paisatges de proximitat. Se celebrarà a Montevideo (Uruguai) de manera presencial del 19 al 19 de novembre de 2022 (ja consta amb més de 200 inscrits). Avui ens arriben i valorem més que mai els paisatges de proximitat. L'emergència climàtica, la contingència sanitària, el gran declivi de la biodiversitat, la globalització gaispari i la profunda crisi social revelen la necessitat de produir grans canvis en els sistemes productius, de consum i de govern; qüestions de rellevància per a la ciutadania. Prenem protagonisme als territoris on habitem i amb els quals més ens relacionem. És necessari poder reafirmar-ne els valors i resiliència en les formes d'apropiació i qüestió. En aquest nou escenari, es posa atenció en els paisatges de proximitat, aquells que són resultat de mirades territorials properes, dels àmbits quotidians, de l'experiència diària de la població i que constitueixen un actiu de futur. Per a més informació, [aquí](#).

Girona acollirà el Seminari 'Paisatges i cossos virtuals en la cultura visual'

El 25 de novembre se celebrarà a la Sala de Graus de la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona el **Seminari: Paisatges i cossos virtuals en la cultura visual** on s'abordarà des de diferents perspectives i disciplines artístiques les polítiques i usos dels paisatges virtuals i la seva influència en l'imaginari cultural del segle XXI. Quines relacions sorgeixen amb l'espai a partir dels paisatges virtuals de la societat cinematogràfica i televisiva? Quines són les categories estètiques que ens permeten pensar els paisatges virtuals que proliferen amb la tecnologia digital? Quin diàleg s'estableix entre els paisatges virtuals dels videojocs i les altres arts? Quin paper tindran els paisatges virtuals en l'emergència del metavers? Aquestes seran algunes de les qüestions que respectarà l'entorn nacional i internacional artístic i acadèmic al llarg del Seminari, organitzat pel **Grup de Recerca en Cinema dels Orígens (GROCO)** de la Universitat de Girona amb la col·laboració de l'Observatori del Paisatge de Catalunya.

L'Agenda Rural de Catalunya inicia una nova etapa

Durant l'any 2021 es va dur a terme el procés participatiu de l'**Agenda Rural de Catalunya** amb la participació de més de 1.200 persones i 190 entitats, on l'Observatori del Paisatge va ser convidat a formar part de la Comissió Motora que impulsa l'Agenda. Aquest procés va finalitzar amb un document d'Agenda Rural de Catalunya que va ser aprovat en Acord de Govern de la Generalitat de Catalunya el passat 24 de maig. A partir d'aquí, el desplegament de l'Agenda realitzarà marçat pel seu Pla d'Acció, que defineix les accions a portar a terme o bé que han de continuar desenvolupant els diferents departaments de la Generalitat per assolir els reptes identificats, amb la corresponsabilitat dels diferents actors del territori. El passat 16 de setembre es va fer

El festival Panoràmic programa 19 exposicions i més de 50 activitats culturals al voltant del concepte del 'quart paisatge'

Panoràmic, Festival de Cinema, Fotografia i més celebra la seva 5a edició del 28 d'octubre al 27 de novembre de forma simultània a Gironella i Barcelona. El festival, que pretén ser un punt de trobada entre la imatge fixa i la imatge en moviment, amb disciplines que van de la fotografia al cinema, el vídeo, la instal·lació i altres pràctiques visuals contemporànies, compta amb exposicions, projeccions, debats, tallers i conferències en diferents espais culturals de les dues ciutats. La temàtica de la nova edició del Panoràmic de 'El quart paisatge', en referència als paisatges artificials i entorns digitals, concepte que serà debatut, interrogat i

8.5. Elaboració i distribució setmanal del butlletí Dietari de Paisatge

El **Dietari de Paisatge** és un recull electrònic setmanal de l'Observatori del Paisatge que ofereix una selecció de notícies sobre paisatge publicades en els principals mitjans de comunicació escrits del món, amb un èmfasi especial en les novetats referides a Catalunya.

Aquest butlletí digital va néixer el juny de 2005 amb l'esperit de fer disponible, d'una manera senzilla i ràpida, informació d'actualitat en temes de paisatge a persones interessades en la temàtica. Durant el 2022 s'han enviat 41 dietaris i hi havia 1.178 subscriptors. Des de l'Observatori es continua fent la recerca diària de notícies de temàtica paisatgística, en diverses llengües, i una tria d'aquestes es publiquen també a la portada del web. La selecció setmanal de notícies de més interès paisatgístic intenta respectar un equilibri de llengües (català, castellà, anglès, francès, italià i portuguès) i temàtiques, tot prioritant les notícies que fan referència a Catalunya.

8.6. Elaboració i distribució mensual del butlletí Agenda de Paisatge

L'**Agenda de Paisatge** és un butlletí digital amb informació sobre congressos, jornades, cursos, conferències, presentacions, sortides, premis i exposicions d'arreu del món, però amb un especial èmfasi en les que se celebren a Catalunya.

El butlletí s'edita en quatre idiomes, és de distribució mensual i recull les activitats dels tres mesos següents a l'enviament. És una publicació que vol ser de gran utilitat pels agents més directament implicats en l'estudi i la gestió del paisatge i, en general, per qualsevol persona interessada en el paisatge.

Precisament aquest 2022 l'aplicació per a mòbils 'EcoViu Accions Sostenibles' va indicar-nos que es nodreix també d'aquest butlletí per incloure activitats amb impacte positiu a la seva plataforma.

A finals de 2022 hi havia 1.778 subscriptors d'arreu del món. Cada vegada es reben més peticions per incloure activitats a l'agenda; són activitats relacionades amb paisatge i provenen tant de particulars com d'organitzacions i entitats.

8.7.

Elaboració d'articles

Articles escrits pels membres de l'Observatori del Paisatge durant aquest 2022:

- Puigbert, Laura. "Publicació del Catàleg de paisatge de l'Alt Pirineu i Aran", Querol. Revista Cultural de la Cerdanya, núm. 31 (tardor de 2022), p. 30-32.

- Sala i Martí, Pere. "Community-based landscape awareness. The Landscape Observatory of Catalonia", Landschap. Journal of Landscape Research, vol. 39, núm. 2, p. 95-103.

- Sala i Martí, Pere. "Landscape quality objectives based on social perception. The experience of the Landscape Observatory of Catalonia", dins Caroline Guittet, Laurence Le Dû-Blayo (dir.). Vers un paysage de qualité, pour qui, comment? Actes du séminaire de coopération régionale transfrontalière, pàg. 51-58.

- Sala i Martí, Pere. "Pròleg", dins Francina Cirera i Ricard Espelt. Nit de pedra seca. Copons: inLoft, p. 5-9.

- Sala i Martí, Pere. "Los paisajes (culturales) que vienen", IDentidades. Laboratorio Internacional de Paisajes Culturales, vol. 1, núm. 11, p. 17-19.

- Sala i Martí, Pere. "Integrar la percepció del paisaje. La experiencia del Observatorio del Paisaje de Cataluña", dins Silvia Fernández Cacho, Isabel Durán Salado (coords.). Paisajes culturales y percepciones sociales. Sevilla: Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico, p. 431-454. (PH Cuadernos; 40).

- Grau, Jordi. "Fer visible qui som. Conversa amb Jordi Grau a partir de l'obra 'Integració invisible' de Joan Sorolla", dins Francina Cirera i Ricard Espelt. Nit de pedra seca. Copons: inLoft, p. 19-23.

09

---

recerca

9.1.

Projecte europeu “Savingscapes”

L'Observatori del Paisatge és un dels socis del **projecte Erasmus+ anomenat SAVINGSCAPES**. Es tracta d'un projecte on hi participen socis acadèmics i no acadèmics de Catalunya, Finlàndia, Holanda i Itàlia. En el cas de Catalunya, el soci principal del projecte és la Universitat de Girona i els dos socis no acadèmics són la Diputació de Girona i l'Observatori. El coordinador general és la University of Eastern Finland (UEF).

L'objectiu principal del projecte és **millorar la sensibilització paisatgística i la governança dels paisatges culturals i naturals mitjançant intervencions d'aprenentatge innovadores a nivell universitari**. El projecte se centra en la importància dels moviments socials i la societat en general en la preservació i gestió dels paisatges. Es tracta d'un projecte que s'està desenvolupant des del 2020 i finalitzarà el 2022 i on l'Observatori està aportant el seu coneixement d'iniciatives vinculades amb la temàtica del projecte i s'està implicant especialment en la generació de materials educatius i en la creació d'una caixa d'eines metodològica per tal d'abordar aquesta relació entre el paisatge i la implicació de la societat en la seva protecció i gestió. **Durant el 2022**

l'Observatori, a part de les tasques mencionades, s'ha implicat especialment en la generació de materials pel darrer Learning Lab del projecte, que es va celebrar a Torroella de Montgrí la setmana del 12 al 19 de setembre. Estudiants de les Universitats de Girona, Finlàndia, Holanda i Itàlia, van reflexionar sobre les possibles solucions per a l'adaptació i resiliència del territori davant el canvi climàtic prenent com a territori pilot el paisatge del Baix Ter. Durant la setmana també es van realitzar diverses visites de camp, conferències i entrevistes als agents del paisatge. Aquesta reflexió també va tenir en compte les dades de percepció del paisatge obtingudes a partir d'una innovadora eina de ciència ciutadana desenvolupada pel mateix projecte i que serà un dels seus principals resultats. La setmana va concloure amb la jornada oberta al públic “Adaptació territorial col·laborativa al canvi climàtic: el cas del Baix Ter”, celebrada el 19 de setembre a la Universitat de Girona, on es van presentar i debatre els resultats entre els estudiants i experts en la matèria. El projecte va finalitzar a finals d'any amb la preparació de les “Policy briefs” per a cada país participant, que es van centrar en els resultats dels respectius Learning Labs.

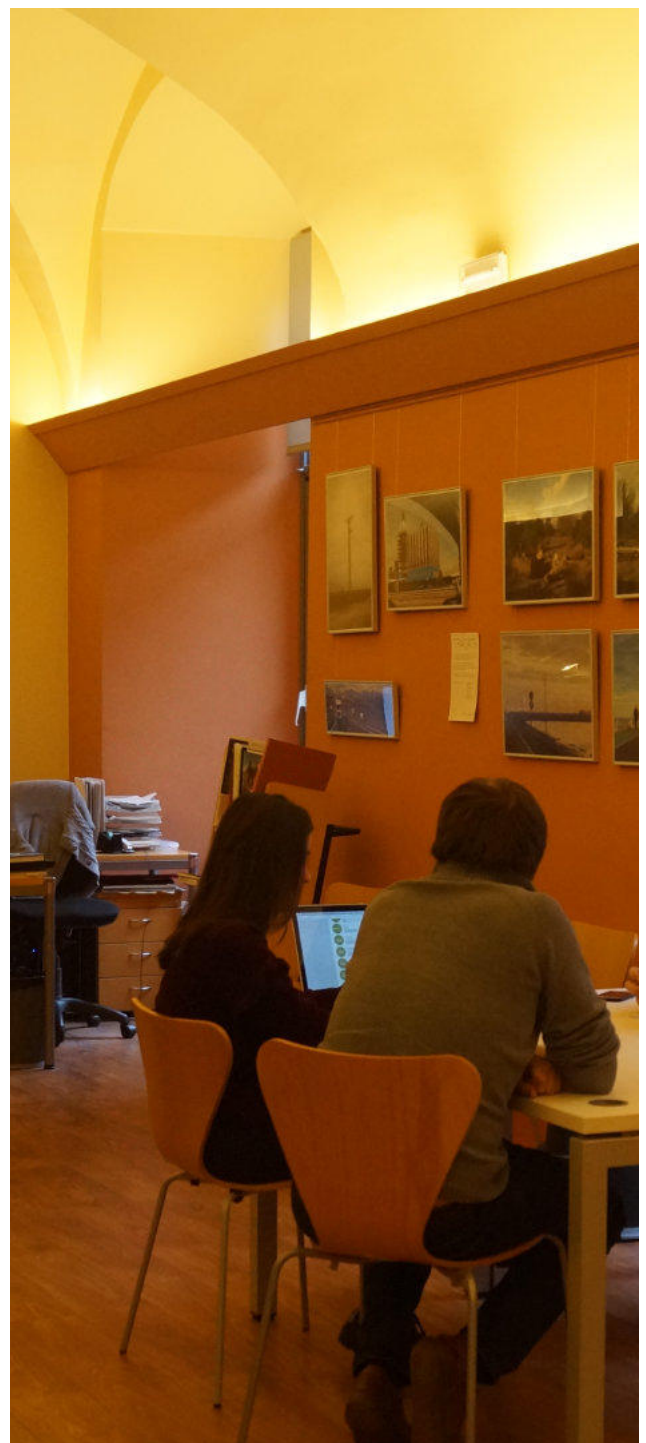

9.2. Recerca pròpia de l'Observatori

L'Observatori del Paisatge de Catalunya és considerat un dels principals centres de recerca en paisatge a Europa (segons la European Science Foundation). Amb l'objectiu de generar coneixement i esdevenir un focus de divulgació d'idees en relació amb el paisatge, l'Observatori desenvolupa la seva pròpia **recerca**, pensada per donar suport a bona part dels projectes presentats en aquest pla de treball.

L'Observatori també **impulsa la investigació sobre paisatge a partir l'adscripció de personal investigador català, espanyol i europeu amb estades i beques de formació**. En aquests casos, des de l'Observatori del Paisatge es fa un seguiment de la recerca desenvolupada i s'assessora els becaris quan és necessari.

10

Col·laboració
en altres
iniciatives i
projectes

10.1.

Participació en diverses iniciatives i conferències de paisatge europees i internacionals

L'estructura de l'Observatori del Paisatge, basada en un model de cooperació entre administracions, societat civil, entitats i empreses, ha tingut molt ressò al món, i és font d'inspiració per a altres observatoris del paisatge semblants que s'estan creant arreu. Per aquesta raó, l'Observatori del Paisatge de Catalunya ha estat cridat diverses vegades a explicar el funcionament i la composició de l'ens. Alguns exemples són Holanda, França, Bèlgica, Portugal, Alemanya, Xipre, Argentina, Colòmbia, Equador, Panamà, Uruguai, Xile, Irlanda, Finlàndia, el Líban, o les regions de Vastra-Gotaland i d'Escània (Suècia), de Brussel·les i de Flandes (Bèlgica), i de Calabria, Toscana i Veneto (Itàlia).

Per altra banda, l'Observatori és convidat a un gran nombre de trobades internacionals i espais de discussió i difusió per aportar el seu coneixement i experiència en les polítiques de paisatge de Catalunya. Alguns exemples són:

1) És convidat habitual dels fòrums de paisatge organitzats per CIVILSCAPE, associació internacional que agrupa organitzacions de la societat civil dedicades a la protecció, gestió i ordenació del paisatge a Europa, i una referència a Europa en l'àmbit de l'impuls al Conveni europeu del paisatge. L'Observatori va ser nomenat membre d'honor d'aquesta entitat internacional l'any 2015.

2) Des del 2012, quan es va aprovar a Colòmbia la Iniciativa Llatinoamericana del Paisatge (LALI), declaració de principis ètics per promoure el reconeixement, la protecció, la gestió i la planificació dels paisatges llatinoamericans, diferents institucions i entitats llatinoamericanes vinculades a la Iniciativa han proposat a l'Observatori del Paisatge de Catalunya que realitzi tasques d'assessorament pel desenvolupament de la seva principal activitat (cartes nacionals de paisatge, normativa de paisatge en els seus respectius països, congressos, etc.). En aquest mateix sentit, l'Observatori ha participat en els fòrums que l'entitat ha organitzat a diferents països del continent llatinoamericà (Colòmbia, Equador, Panamà, Xile). El 2022 l'Observatori del Paisatge ha continuat col·laborant amb aquesta entitat, sobretot **formant part del Comitè Científic i col·laborant en l'organització del III Simposi "Pensar y sentir el paisaje" que es va celebrar a Manantiales (Uruguai) del 10 al 13 de novembre de 2022.**

3) L'Observatori del Paisatge assessora l'entitat Red Argentina del Paisaje (RAP), molt vinculada a la societat civil argentina (les dues entitats van firmar un conveni marc de col·laboració el setembre de 2013). La xarxa es distribueix per dinou ciutats argentines, i treballa en la constitució de diversos observatoris del paisatge (Observatorio de Buenos Aires, Observatorio Mendocino, Observatorio de Rosario) en cadascun dels seus nodes, amb uns objectius molt semblants als de l'Observatori del Paisatge de Catalunya. El 2022 l'Observatori del Paisatge ha continuat la tasca de col·laboració amb aquesta entitat, i en l'assessorament en l'organització de les seves respectives activitats.

4) L'any 2022 ha participat en les següents jornades i congressos:

Desarrollo de metodologías y técnicas innovadoras en documentación, valoración del patrimonio y protección del patrimonio paisajístico

Panamà, 21 al 25 de març de 2022

SENCYT, UP-VIP, Ciudad del Saber

Conferència: 'Identificación y valoración de los paisajes a través de los catálogos de paisaje'

UNISCAPE online Lecture Series 2022

Where disciplines Meet

En línia, 10 de maig de 2022

UNISCAPE

Conferència ' Wind Energy and Culture of the Landscape. Guidelines for an adequate installation'

Séminaire de coopération régionale transfrontalière: vers des paysages de qualité, pour qui, comment?

Université Rennes 2, Rennes (França), 12-15 de maig de 2022

Observatoire de l'Environnement en Bretagne

Conferència 'Les objectifs de qualité paysagère à partir de la perception sociale. L'expérience de l'Observatoire du Paysage de Catalogne'

10.2.

Altres col·laboracions

Durant l'any 2022 l'Observatori del Paisatge ha continuat assessorant i participant en altres iniciatives i projectes. Són, entre d'altres, les següents:

Membre del Patronat del Consorci del Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF), en representació de la Generalitat de Catalunya.

Membre de la Comissió Tècnica per al desplegament del Pla Cartogràfic de Catalunya i de la Directiva INSPIRE.

Membre de la Comissió motora de l'Agenda Rural de Catalunya

Membre Observador de l'Assemblea Urbana de Catalunya

Membre de la comissió de seguiment estratègic de l'Associació per al Desenvolupament Rural Integral de la zona Nord-Oriental de Catalunya (ADRINOC)

Membre del Comitè Científic del Parc Natural de les Capçaleres del Ter i del Freser

Membre del Comitè d'Actors del projecte MIDMACC, adaptant la muntanya mitjana al canvi climàtic coordinat pel CREAF (2019-2024)

Membre Corporatiu d'IFLA-Europe

Membre de l'Associació per la Pedra Seca i l'Arquitectura Tradicional

Membre de la Comissió Tècnica de la Carta Europea de Turisme Sostenible a la Garrotxa

Membre de la Comissió del Paisatge i la Sostenibilitat del Priorat-Montsant-Siurana

Membre del Comitè Científic de la col·lecció "L&SCAPE" de l'editorial Libria (Itàlia)

Membre del Consell científic internacional de la revista Tekoporá: Revista Latinoamericana de Humanidades Ambientales y Estudios Territoriales (Uruguay)

Membre del jurat de les beques Enfooca. Premis Arnau Bartrina Luque (Olot)

Membre del jurat de les beques Oriol de Bolòs de ciències naturals (Olot)

Membre del Consell assessor del projecte Laboratori MeLANinE dins del programa de recerca "Mediterranean Landscape Emergency"

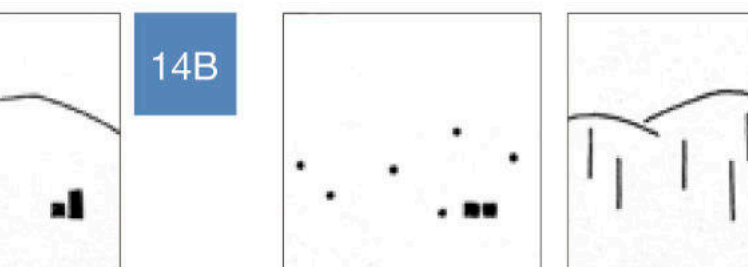
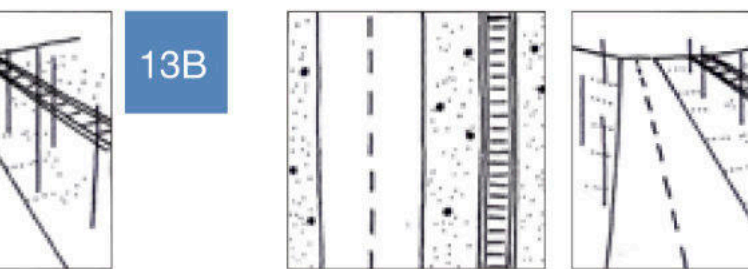
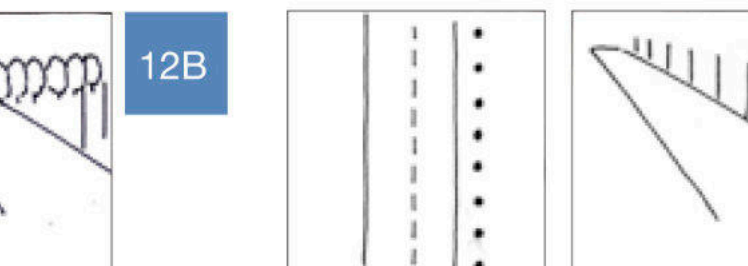
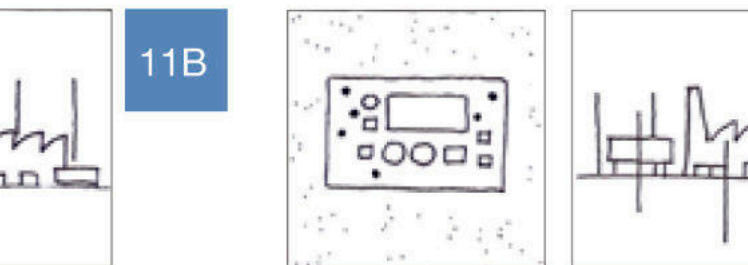
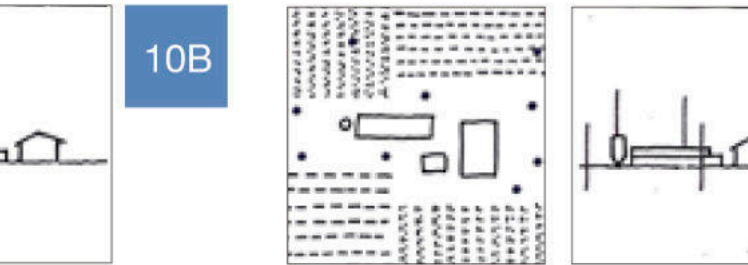
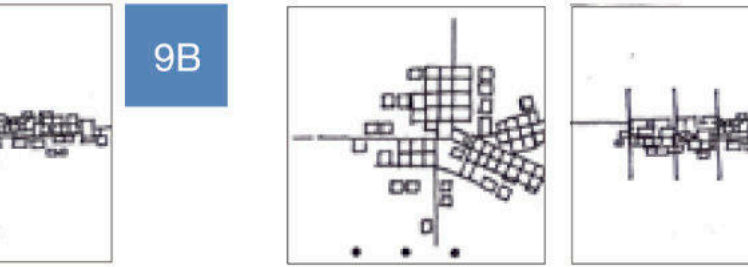

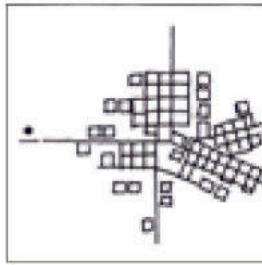

Indicadors

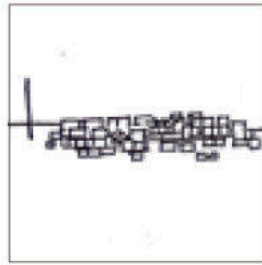

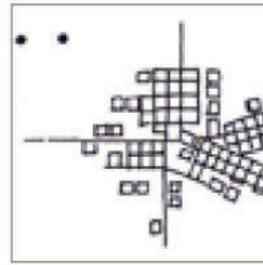
PAISATGES CONSTRUÏTS p. 98

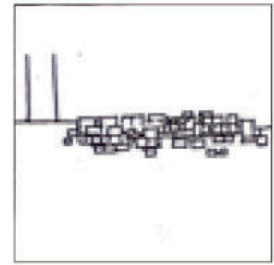
9A

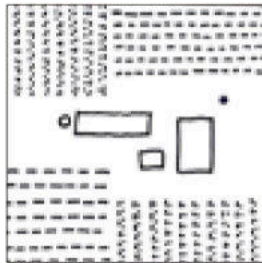
9B

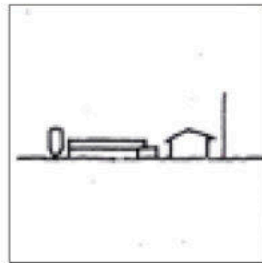
10A

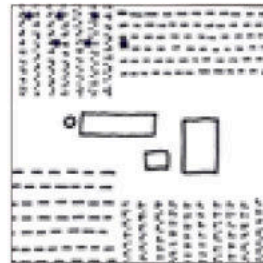
10B

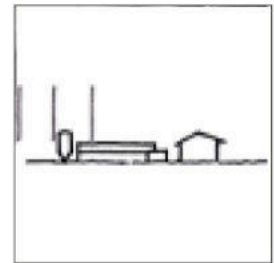
11A

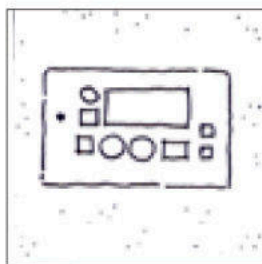
11B

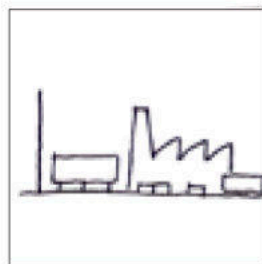
12A

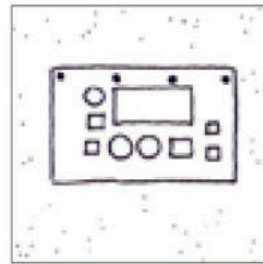
12B

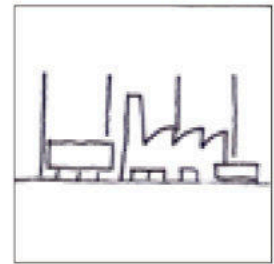
13A

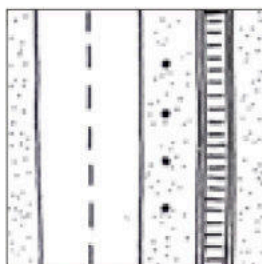
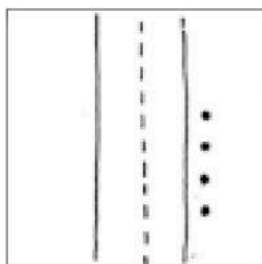
13B

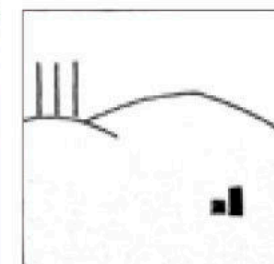
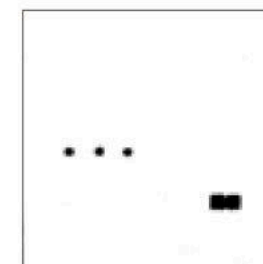
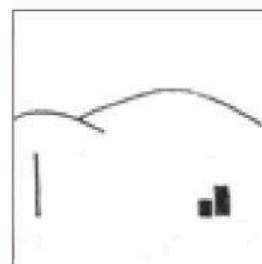
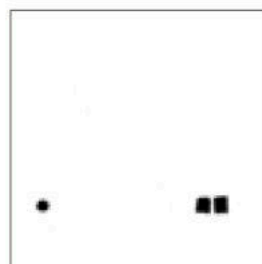
14A

14B

FITES PAISATGÍSTIQUES p. 104

indicadors

---

consultes ateses:

143

publicacions:

1

visites web catpaisatge.net:

---

usuaris: 33.286

sessions: 58.743

mitjana mensual usuaris: 3.000

procedència: 74% Espanya

percentatge de retorn: 81,3%

butlletins:

---

subscripcions: 5.126

butlletins enviats: 57

xarxes socials:

---

facebook: 2.951 seguidors

twitter: 6.557 seguidors

instagram: 1.348 seguidors

vimeo: 213 vídeos

20

indicadors econòmics*

personal:

333.907,05 €

centre de documentació:

983,73 €

congressos, tallers i jornades:

23.964,39 €

publicacions:

18.912,01 €

* Podeu consultar els comptes anuals de l'exercici 2022 a www.catpaisatge.net, al portal de transparència, un cop estiguin aprovats pel Consell Rector.

2022

L'organigrama de treball
l'Observatori del Paisatge
a finals de 2022 és el següent:

Director

Pere Sala i Martí

Àrea tècnica

Gemma Bretcha, tècnica de gestió

Jordi Grau, tècnic de gestió

Anna Jiménez, tècnica de gestió

Laura Puigbert, llicenciada

Àrea administrativa

Anna Montero, auxiliar administratiu

Montse Vila, tècnica de gestió

Recull de premsa

Recull de premsa: selecció d'alguns articles i notícies

Publicació: Empordà.info

Data: 7 de febrer de 2022

Autor: Laura Fanals

Titular: El 'Gran Tour' de Catalunya dona protagonisme a l'Alt Empordà

AL QUIOSC

Descarrega la còpia de l'edició impresa al teu smartphone, tauleta o ordinador

FIGUERES

El «Grand Tour» de Catalunya dona protagonisme a l'Alt Empordà

Creat per l'Agència Catalana de Turisme, inclou fins a 33 carreteres considerades d'interès paisatgístic, amb poc trànsit i per gaudir «amb calma»

Laura Fanals / DDG

Figueres | 07-02-22 | 09:52 | Actualitzat a les 13:13

La carretera entre Tossa i Sant Feliu de Guíxols, inclosa en el catàleg / DAVID APARICIO

Una carretera pot servir simplement per desplaçar-se d'un lloc a un altre, però també es pot convertir en tota una experiència per gaudir per ella mateixa. És per això que l'Agència Catalana de Turisme (ACT) ha creat el **Grand Tour de Catalunya**, que inclou 33 carreteres d'interès paisatgístic definides per l'Observatori del Paisatge de Catalunya. Entre elles, n'hi ha algunes de gironines: per una banda, les «grans rutes» des de la Seu d'Urgell fins a Figueres (la transpirinenca) i de la capital altempordanesa fins a Barcelona; però per l'altra també s'inclouen carreteres més petites i «amagades», que sovint són territoris de motoristes i ciclistes.

De la zona pirinenca i prepirinenca, s'inclouen el recorregut entre Alp, Castellar de n'Hug i la Pobla de Lillet; la C-26 entre Berga, Borredà i Ripoll i el traçat de Castellfollit de la Roca fins a Beget. A l'Alt i el Baix Empordà, es proposen els recorreguts entre Vilajuïga, Port de la Selva i el Cap de Creus; Calonge-la Bisbal (la coneguda «carretera de la Ganga»), amb la possibilitat d'arribar fins a Caldes de Malavella, i la ruta de Sant Feliu de Guíxols fins a Tossa de Mar, que és una de les més populars. Finalment, també es proposa el recorregut entre Banyoles, Bàscara i Siurana.

El Grand Tour, doncs, recupera els **traçats originals d'antigues carreteres d'arreu de Catalunya**, que a vegades han quedat relegades a vies secundàries. Des de l'Agència Catalana de Turisme apunten que aquestes rutes «permeten un tipus de viatge més pausat, gaudint del paisatge i els valors paisatgístics». Segons indica, aquests traçats permeten fer un «road trip calmat» gràcies al fet que tenen poc trànsit, són transitables **amb moto o bicicleta** i mostren «la gran riquesa i diversitat dels paisatges de Catalunya».

Però més enllà del seu valor paisatgístic, el **Grand Tour vol donar a conèixer atractius patrimonials, naturals i enogastronòmics** de cada zona, així com divulgar l'entorn, la gent, els costums i les tradicions de cada zona. Així, en el cas dels **Pirineus gironins**, es proposa aprofitar la ruta per visitar els edificis medievals i les cases modernistes de Puigcerdà, aturar-se als monestirs de Ripoll i Sant Joan de les Abadesses, veure el pont del Diable de Camprodon o explorar la Garrotxa: des de Castellfollit fins a la Fageda d'en Jordà, passant per les botigues centenàries que hi ha a Olot. Altres opcions són el **parc natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa** i fer la volta a l'**Estany de Banyoles**.

De Dalí als pobles medievals

Més cap a l'Empordà, es considera imprescindible visitar el **«triangle dalinià»** -Figueres, Portlligat i Púbol- i recórrer els pobles mariners i els camins de ronda de la Costa Brava i visitar les ruïnes d'Empúries i Ullastret. També recomana la visita a **pobles medievals** d'interior com Pals, Peratallada i Torroella de Montgrí, fent una parada a Girona i admirar tot el seu patrimoni arquitectònic. També es proposa creuar **les Guilleries fins arribar a la Vall d'en Bas** i contemplar les vistes des del pantà de Sau, ja a la veïna comarca d'Osona.

Publicació: Diari de Girona

Data: 14 de febrer de 2022

Autor: Marc Verdguer

Titular: Joan Nogué parlarà 'sobre el present i el futur dels estudis de paisatge' a Harvard

Diari de Girona

Joan Nogué parlarà "sobre el present i el futur dels estudis de paisatge" a Harvard

El geògraf i catedràtic de la Universitat de Girona ha estat convidat a impartir la lliçó de primavera de la "Sylvester Baxter Lecture"

Marc Verdguer

Girona | 14-02-22 | 12:39

Joan Nogué. / GEMMA VENTURA

Cada trimestre, la Graduate School of Design de Harvard, el centre on es cursen,

entre d'altres, els estudis d'arquitectura, paisatgisme i enginyeria de la prestigiosa universitat nord-americana, convida professionals de reconeguda trajectòria professional a impartir la lliçó del "Sylvester Baxter Lecture". Una cita que, aquest pròxim 11 d'abril, tindrà com a convidat al catedràtic de la Universitat de Girona, Joan Nogué, que parlarà sobre "el present i el futur dels estudis sobre el paisatge" tant des d'un punt de vista teòric com pràctic amb una conferència titulada "A Journey through Landscape. From Theory to Practice".

Harvard defineix a Nogué com a un "militant" del paisatge i en destaca, tant la seva llarga experiència acadèmica com el seu paper com a fundador i director de l'Observatori del Paisatge de Catalunya. En la seva intervenció a Harvard, Joan Nogué té previst destacar com "els discursos i les pràctiques paisatgístiques tenen un potencial extraordinari per millorar la qualitat de vida de les persones, sempre que no es limitin a la seva dimensió purament formal: ètica i estètica han d'anar sempre juntes".

Publicació: Diari de Girona

Data: 14 de febrer de 2022

Autor: Laura Fanals

Titular: Un estudi demana un canvi urbanístic i diversificació del turisme a la Cerdanya

Diari de Girona

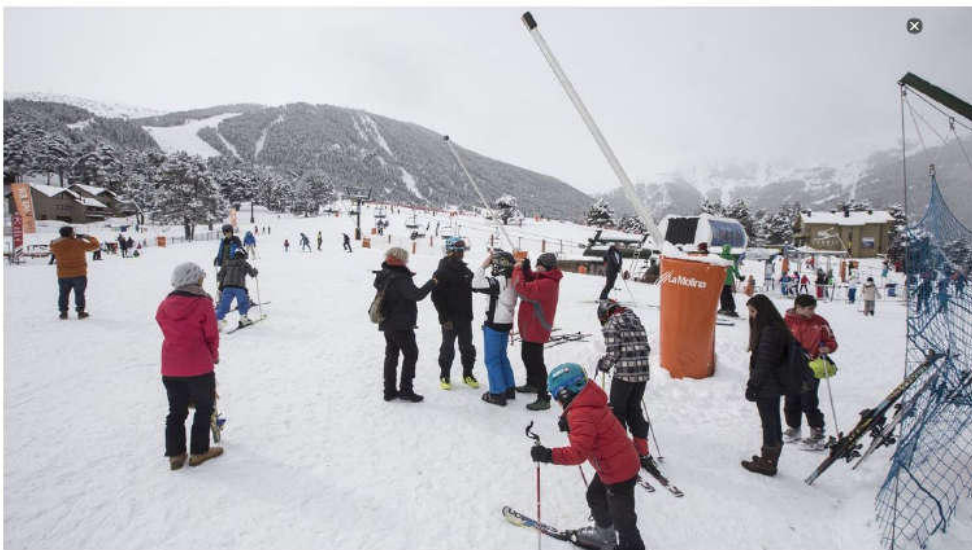
Un estudi demana un canvi urbanístic i diversificació del turisme a la Cerdanya

Un llibre editat per l'Observatori del Paisatge suggereix que no se centri tot en l'esquí, ja que en poques dècades podria ser impracticable

Laura Fanals

Puigcerdà | 14-02-22 | 06:30 | Actualitzat a les 07:37

Esquiadors a la Molina, la Setmana Santa de 2018, abans que esclatés la pandèmia. | JORDI RIBOT/CONNA

La Cerdanya necessita un canvi de model urbanístic i una diversificació del turisme, que actualment està molt concentrat en les estacions d'esquí a l'hivern. Així doncs, caldria promocionar activitats respectuoses amb l'entorn i que no estiguin només vinculades a l'esquí, ja que la pujada de les temperatures i la disminució de les precipitacions que es preveuen com a conseqüència del canvi climàtic poden fer «inviables» les estacions d'esquí en pocs decennis. També seria positiu per a la comarca el reimpuls de la ramaderia. Aquestes són algunes de les conclusions que s'apunten en el llibre del *Catàleg del paisatge de l'Alt Pirineu i l'Aran*, coordinat per l'Observatori del Paisatge i el departament de Territori, amb el suport de la Diputació de Lleida i l'Institut per al Desenvolupament i la Promoció de l'Alt Pirineu i Aran.

El volum analitza, entre altres aspectes, les diferents unitats de paisatge que integren els Pirineus catalans, amb un apartat dedicat a la Vall Cerdana. Entre les seves debilitats, apunta al fet que l'agricultura de la zona ha perdut pes econòmic en els últims anys, fet que s'ha traduït en una «pèrdua de diversitat paisatgística». A més, adverteix que la pràctica de les activitats agràries està «cada cop més amenaçada», amb activitats com camps de golf, l'aeròdrom, plantes extractives i de tractament d'àrids i carreteres.

Un altre repte al qual s'enfronta la Cerdanya és el de l'**urbanisme**. Segons indica el document, l'elevada construcció de segones residències, amb una tipologia constructiva força homogènia, en els darrers anys s'ha traduït en «un paisatge repetit arreu i sovint banal». En aquest sentit, el document apunta que una de les amenaces de la comarca continua essent la proliferació de segones residències en nuclis petits, que a vegades arriben a doblar o tripliquen la superfície del casc antic.

A això, afegeixen, se li ha de sumar la «degradació, per manca de conservació», de les carreteres i pistes d'accés als nuclis de població més petits i que estan més aïllats. Un altre risc que hi està relacionat és el potencial impacte paisatgístic que poden tenir les ampliacions de les estacions d'esquí, i més tenint en compte que d'aquí a poques dècades podrien ser impracticables com a conseqüència del canvi climàtic.

Alt valor paisatgístic

El document, tanmateix, també assenyala les forteses i oportunitats que presenta la comarca, molt basades en un paisatge «de gran vàlua estètica i històrica», unes bones comunicacions que permeten l'arribada de visitants però també la connexió dels veïns amb la resta del país i la gran diversitat del paisatge agrícola, que té «un gran potencial de futur pel regadiu i la combinació amb la ramaderia». Això sí, des del document també es demana que es treballi per **mantenir a ratlla l'urbanisme**, de manera que els nuclis rurals que han estat menys alterats puguin seguir essent compactes, tot «evitant la implantació de construccions que desfigurin el perfil urbà o de noves urbanitzacions aïllades».

A més, defensa que cal propiciar un canvi de model de creixement urbanístic per tal de minimitzar la pèrdua dels valors del paisatge amb la transformació del sòl. En aquest sentit, suggereix la necessitat d'estudiar la possibilitat d'establir normes urbanístiques que s'adeqüin a les trames i tipologies tradicionals de la Cerdanya, tot establint criteris referents a volums, acabats, cobertes o obertures, unificant criteris. També indica que alguns nuclis compactes, com Bellever de Cerdanya o Meranges, presenten una fesomia singular que s'ha de protegir, tot impedit -a través de planejaments urbanístics- l'aparició d'elements volumètrics que els puguin desfigurar.

D'altra banda, s'apunta que caldria diversificar el turisme i promoure activitats que no estiguin estrictament vinculades a l'esquí ni a les vacances d'estiu, sinó que siguin respectuoses amb l'entorn i que puguin contribuir a desestacionalitzar l'oferta turística. També s'aposta per donar a conèixer el patrimoni arquitectònic dels nuclis de Puigcerdà, Bellever de Cerdanya i Llivia, així com recuperar camins i pistes per fer recorreguts a peu i amb bicicleta.

Publicació: Diari de Girona

Data: 14 de febrer de 2022

Autor: L.F.G

Titular: Nous espais per ajudar a reduir la pressió de la plana

Nous espais per ajudar a reduir la pressió de la plana

L.f.g. girona

Buscar a la solana de la Cerdanya espais que ajudin a disminuir la pressió que en aquests moments suporta la plana. Aquesta és una altra de les propostes recollides en el llibre del *Catàleg del paisatge de l'Alt Pirineu i l'Aran*, al considerar que podria fer possible la **recuperació de paisatges històrics i la generació de nous paisatges**. En aquest sentit, també s'indica que cal aprofitar les condicions naturals d'aquests paisatges per a la producció local i limitada d'energia solar, així com reactivar els recs per a una gestió de l'aigua que pugui afavorir la continuïtat dels paisatges arbrats.

Més enllà del valor natural del paisatge, tanmateix, també s'ha de tenir en compte **el valor arquitectònic** que tenen algunes edificacions de la comarca. És el cas, subratllen, de fortificacions i viles closes, carrerades, recs i passos fronterers i diversos exemples de patrimoni religiós de l'edat mitjana. És per això que es posa de manifest la necessitat de gestionar i mantenir els edificis patrimonials pel seu valor identitari i paisatgístic, per poder utilitzar-los també com a eina de promoció turística i de valor productiu.

En aquest sentit, es posa sobre **la taula possibilitat de promoure una xarxa d'itineraris paisatgístics i de miradors** que siguin accessibles a peu o amb bicicleta, per tal de poder contemplar millor el paisatge. Es tracta, per exemple, dels miradors del Coll de la Trapa, la Tosa d'Alp, la collada de Toses, Urús, Puigcerdà i el castell de Llivia, així com els itineraris motoritzats de la plana i la solana de la Cerdanya, entre el Cadí i la tossa Plana de Lles, la vall de la Molina i la plana i la solana de la Cerdanya. També hi ha, a més, camins no motoritzats, com ara la ruta Transpirinenca en BTT, el Camí dels Bons Homes (GR-107), la circular del Cadí (GR-150) i el Sender del Pirineu (GR-11), entre altres. Aquesta xarxa hauria de rebre, allà on sigui necessari, les actuacions necessàries de condicionament, senyalització i manteniment.

D'altra banda, també es demana que es **busquin fórmules per integrar el paisatge natural** amb els equipaments i les pistes d'esquí de **la Molina i la Masella**, i que es redueixi tan com sigui possible la instal·lació de nous artefactes, com llacs artificials per fabricar neu, l'obertura de pistes amb maquinària pesant o les urbanitzacions a peu de pista que es troben poc integrades amb l'entorn.

Això estaria relacionat amb la necessitat d'avançar, mitjançant figures de planejament, cap a la **compacitat de les àrees residencials** de nova planta de baixa densitat, evitant així una major dispersió de les urbanitzacions que ja existeixen i poder passar cap a un model més compacte. D'aquesta manera, es podrien afavorir les continuïtats paisatgístiques urbanes i limitar l'ocupació de nous sòls. A més, consideren que s'ha de vetllar perquè la normativa arquitectònica proposada en el Pla Director Urbanístic de la Cerdanya es compleixi, però fent un pas encara més enllà per millorar l'encaix dels paisatges urbans històrics amb els contemporanis.

Centrant-se en el cas de Puigcerdà, es considera que el paisatge al seu entorn hauria d'evitar la ruptura «dràstica» que es produeix entre la façana perimetral de les construccions i els entorns agrícoles, així com la desarticulació paisatgística que suposen els polígons industrials i de serveis que es disposen sense criteris coherents d'integració paisatgística. D'altra banda, des del document s'indica que cal «evitar l'efecte barrera» i d'encerclament, al voltant del nucli, de les vies de comunicació actuals i les previstes en el futur.

Publicació: Diari de Girona

Data: 14 de febrer de 2022

Autor: L. Fanals

Titular: Frenar l'impacte paisatgístic de les noves infraestructures

Frenar l'impacte paisatgístic de les noves infraestructures

l.fanals.girona

Frenar l'impacte ambiental i paisatgístic que puguin tenir les **noves infraestructures**, tant viàries com energètiques, ha de ser un altre element clau per al **futur de la Cerdanya**. Així s'assenyala en el llibre del Catàleg del paisatge de l'Alt Pirineu i l'Aran, que apunta que cal «evitar al màxim» la ragmentació «física, visual i social» que poden suposar les noves **infraestructures** viàries, com **les variants de Puigcerdà i el futur Túnel de Toses**, en cas que s'acabi construïnt. En aquest sentit, el document recomana que s'elaborin estudis d'impacte i integració paisatgística per a totes les infraestructures que es vulguin fer en el futur, i també en el cas que es vulguin ampliar les carreteres actuals.

Però més enllà de les carreteres, l'informe també posa l'accent en la necessitat d'anar en comptes amb les **infraestructures energètiques** que puguin «pertorbar l'estructura original i la panoràmica visual» del paisatge cerdà, especialment a espais emblemàtics com el puig de Llivia, les Soquetes, les Penyes Altes de Moixeró i la Tosa d'Alp.

D'altra banda, l'informe també suggereix que s'incentivi la **promoció mancomunada supramunicipal de polígons industrials i terciaris** per tal de «minimitzar» l'ocupació de sòl i la fragmentació paisatgística.

En aquesta mateixa línia, també reconeix la necessitat d'estudiar la **creació d'un parc agrari** de la plana cerdana.

Relacionat també amb la qüestió dels polígons, es defensa que les noves implantacions s'han de localitzar en àrees de creixement amb continuïtat amb les trames urbanes o de polígons que ja existeixen.

Una altra qüestió és tota la que està relacionada amb el **trànsit**. En aquest sentit, es demana que es faci «tot el possible» per reduir el trànsit prop o a través de nuclis de població, però sense generar «greus cicatrius» en el territori. En aquest sentit, el document posa l'accent en què algunes entrades i sortides de nuclis urbans estan constituïts a partir de «paisatges banals i sense coherència estètica», de manera que es converteixen en vies que sovint serveixen d'aparador comercial i d'oferta de serveis, i que estan sobretot destinats als conductors. En molts casos, alerten, els elements urbanístics solen presentar acabats de mala qualitat, ja sigui en relació al mobiliari urbà, les voreres o la «caòtica» disposició d'artefactes com fanals, semàfors i torres elèctriques, entre altres.

Publicació: Olot TV

Data: 2 de març de 2022

Autor: -

Titular: Olot TV enregistra barraques de Mont-roig pel programa 'Paisatges encreuats'

Olot TV enregistra barraques de Mont-roig pel programa "Paisatges encreuats"

[Vés al contingut](#)

El divendres 25 de febrer de 2022, un equip de d'Olot TV va visitar Mont-roig per enregistrar algunes de les barraques de pedra seca, 5 de les quals són BCIN (Bé Cultural d'Interès Nacional).
Vegeu: <https://pedrasecamont-roig.com/>.

Serà pel episodi del programa "Paisatges Encreuats" dedicat a "la Plana de l'Hospitalet de l'Infant", una de les "unitats de paisatge" del "Camp de Tarragona" (segons la terminologia de l'Observatori del paisatge de Catalunya, vegeu: http://www.catpaisatge.net/cat/documentacio_coedi_3.php).

S'emetrà el mes de maig de 2022 a la Xarxa de Televisions Locals.

Van enregistrar les barraques del Jaume de la Cota i la de les Atzavares, catalogades a "Wikipedra" amb els codis 2248 i 2249, respectivament. Varen entrevistar a l'Esther Bargalló, del Grup barraquaire de Mont-roig i vicepresidenta de l'APSAT.

Olot TV va utilitzar un dron per aconseguir una major diversificació d'imatges de les barraques i el seu entorn.

Aquest programa, "Paisatges encreuats", té el suport tècnic de l'Observatori del Paisatge de Catalunya.

Publicació: Cope Catalunya

Data: 14 de març de 2022

Autor: -

Titular: L'Observatori del Paisatge apunta cap a diversificació del turisme a la Cerdanya

ECONOMIA

L'observatori del paisatge apunta cap a diversificació del turisme a la Cerdanya

L'Observatori del Paisatge suggereix que no se centri tot en l'esquí, ja que en poques dècades podria ser impracticable.

MIGDIA A COPE CATALUNYA | CATALUNYA

Tiempo de lectura: 2' 14 mar 2022 - 16:30

| Actualizado 17:11

La **Cerdanya** necessita canviar els patrons urbans i diversificar el turisme, actualment molt concentrat a les estacions d'esquí d'hivern. Per tant, cal promoure activitats ecològiques no només relacionades amb l'esquí, ja que l'augment de les temperatures i la reducció de les precipitacions a causa del canvi climàtic podrien fer que les estacions d'esquí siguin "inviabls" durant dècades. Parlarem amb la **Tècnica de l'observatori del paisatge de Catalunya**, Laura Puigverd

- Quin és el paper que juga observatori del paisatge de Catalunya?

És un assessorament de l'administració catalana i de consciència de la ciutat en matèria del paisatge. L'observatori de paisatge va rebre l'encàrrec d'elaborar els catàlegs de paisatge de Catalunya un dels quals és el catàleg del Pirineu l'Aran, que es va aprovar l'any 2013 i de fet el departament d'aquell moment de territori de sostenibilitat de la Generalitat el va aprovar. El que hem fet en aquests moments és el document tècnic convertit en una publicació. Han passat uns anys i hem actualitzat algunes dades, però el document en grans trets és el del 2013.

- El que crida més l'atenció és el canvi urbanístic de la Cerdanya conforme a la seva diversificació?

El que nosaltres fem és posar sobre la taula el fet que la Cerdanya hi ha hagut una enorme construcció d'urbanitzacions de segones residències que en molts casos són aïllades i de nova construcció que s'anomenen pletes. En alguns casos tenen un impacte paisatgístic molt important.

- Passa a altres llocs de Catalunya?

Hi ha a molts llocs de Catalunya, però estan més concentrades en comparació a la resta del Pirineu, a la Cerdanya.

- Un dels suggeriments d'aquesta proposta és que no es centri tot en l'esquí?

Està més que demostrat en aquest document que el canvi climàtic comportarà una pujada de les temperatures i una disminució de les precipitacions, es calcula que hi haurà un augment de 3 graus que pot fer inviable les estacions d'esquí.

ADVERTISING

Publicació: Soy Chile

Data: 28 d'abril de 2022

Autor: -

Titular: Inician trabajo para crear catálogo de paisajes de la Ruta de los Parques de la Patagonia

Inician trabajo para crear catálogo de paisajes de la Ruta de los Parques de la Patagonia

Se realizará una consultoría que incluye recopilación de información documental y posteriormente una etapa de participación con comunidades de Palena y Futaleufú.

28 de Abril de 2022 | 10:25

Reserva Nacional Futaleufú. (Cedida)

El Programa Territorial Integrado (PTI) Ruta de los Parques de la Patagonia de Corfo Los Lagos inició un estudio para crear un catálogo de paisajes, el cual incluirá la percepción de las comunidades de las comunas de Palena y Futaleufú.

Francisca Aylwin, gestora del PTI Ruta de los Parques de la Patagonia de Corfo Los Lagos, explicó que "nos pareció importante desarrollar esta consultoría para poder el paisaje. Es parte de nuestra vida cotidiana y lo queríamos transformar en algo

herramienta será un aporte que nos ayudará a proteger el paisaje y la calidad de vida de los habitantes”.

La consultora a cargo del estudio es la Corporación Patrimonio y Paisaje. Su presidenta Mónica Morales, explicó que “a través de diferentes instancias de participación queremos que los habitantes nos entreguen información de la memoria que ellos tienen perceptual de ese paisaje donde está anidado, por ejemplo, sensaciones del color, de los aromas, de los sonidos, los gustos, del tacto, etc. Esa es una capa súper importante y 100% cultural, pero que es provocado por los elementos naturales”.

La consultoría establece una etapa destinada a la recopilación de información documental sobre condiciones naturales y culturales que definen estos territorios: geomorfológico, geológico, hidrológicos, climáticos, flora y fauna, entre otros.

Otro componente son las expresiones culturales tangibles e intangibles “porque hay mucho por descubrir que todavía no está escrito ni publicado, o no está registrado y que la propia comunidad nos puede dar esa información”, precisó la profesional. Posteriormente, se establecerá la sistematización y validación ciudadana del catálogo.

Publicació: NacióGarrotxa

Data: 10 de maig de 2022

Autor: -

Titular: El seminari internacional 'Repensant els jardins històrics. El passat en el present' arriba a Olot

NacióGarrotxa
Naciódigital

Societat | NacióGarrotxa | Actualitzat el 10/05/2022 a les 11:14

El seminari internacional «Repensant els jardins històrics. El passat en el present» arriba a Olot

Organitzat per l'Observatori del Paisatge de Catalunya, tindrà lloc a l'Espai Cràter els dies 16 i 17 de juny

Imatge inspiradora dels jardins del Parc Nou d'Olot. | Arxiu NG.

L'Observatori del Paisatge de Catalunya, amb el suport del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i la col·laboració de l'Ajuntament d'Olot, organitza el **Seminari internacional 'Repensant els jardins històrics. El passat en el present'**, que se celebrarà a Olot, a l'Espai Cràter, els dies **16 i 17 de juny de 2022**.

Els jardins històrics tenen un paper molt rellevant en el **debat contemporani sobre la qualitat del paisatge** i la seva gestió. Més enllà dels jardins reconeguts en els catàlegs oficials, a Catalunya n'hi ha un munt amb **importants valors patrimonials**, sovint amb poca o escassa protecció i a voltes en **perill de desaparició**. Els trobem mig amagats en claustres de monestirs i convents, cementiris municipals, colònies industrials o cases d'estiueig, entre molts d'altres indrets públics i privats.

El seminari pretén aprofundir en el coneixement dels seus valors i incentivar-ne la conservació i promoció, tot generant nous marcs conceptuals i instrumentals que facilitin la seva adaptació a la contemporaneïtat.

Segons l'Observatori del Paisatge de Catalunya vivim uns moments especialment oportuns per a reflexionar sobre quin ha de ser, avui, el paper del jardí patrimonial, atès el nou context d'emergència climàtica, renaturalització de les ciutats i reclam social de major salut i benestar.

Les potencials funcions terapèutiques, de cohesió comunitària, d'equitat i de generació de benestar inherents als jardins -i, en concret, als jardins històrics- els converteixen en uns espais idonis per a donar resposta a les noves demandes socials i culturals.

Podem trobar el programa del seminari en aquesta pàgina web, juntament amb les instruccions per a la **inscripció**.

Publicació: Elcargolpenedes.com

Data: 24 de maig de 2022

Autor: -

Titular: El Catàleg de Paisatge del Penedès podria estar enllestit a la tardor i aprovat definitivament a principis de 2023

📅 24 MAI, 2022, 11:31

El Catàleg de Paisatge del Penedès podria estar enllestit a la tardor i aprovat definitivament a principis de 2023

El director general d'Ordenació del Territori i Urbanisme, Agustí Serra, va presidir ahir la reunió del grup de treball del Pla territorial del Penedès, on es va donar compte de la nova composició d'aquest organisme i de l'estat dels treballs d'aquest instrument de planejament, el darrer que queda per aprovar a tot Catalunya i que completarà el desplegament de l'àmbit de planificació del Penedès.

El Pla territorial del Penedès, que es va començar a elaborar l'any 2014, va

ser el primer que es va acompanyar de la creació d'un grup de treball, amb 12 representants del territori, en concret dels quatre consells comarcals, i 10 de la Generalitat. La voluntat era que el grup funcionés com a corretja de transmissió de la opinió i les necessitats del territori amb l'equip tècnic que redacta el Pla.

A la reunió d'ahir del grup de treball el director de l'Observatori del Paisatge, Pere Sala, va donar compte de l'estat de redacció del Catàleg del paisatge del Penedès. Segons va dir, es preveu comptar amb el Catàleg aquesta tardor, per sotmetre'l a informació pública immediatament després i tenir-lo aprovat a principis de 2023.

D'altra banda, es va detallar la nova composició del grup de treball d'acord amb les estructures departamentals de la Generalitat aquesta legislatura i segons els actuals representants i càrrecs del món local. A la trobada també va assistir el delegat del Govern al Penedès, David Alquézar.

Després del procés de participació ciutadana que es va dur a terme sobre l'avanç del Pla territorial del Penedès, l'equip redactor l'ha continuat elaborant. Es preveu que durant aquesta tardor el grup de treball es reunirà en sessions monogràfiques per a debatre sobre els tres tipus de sistemes que regularà el Pla territorial (assentaments, espais oberts i infraestructures de mobilitat). La voluntat és disposar de l'Avanç del Pla a principis de 2023.

Publicació: Regió7

Data: 11 de juny de 2022

Autor: -

Titular: La Cerdanya a l'aparador

DISSABTE, 11 DE JUNY DEL 2022

REVISTA ÉS UN SUPLEMENT SETMANAL DE REGIÓ7

Revista

Regió7 DIRECTOR: JOSEP MARTEL EMPRESA: PONS SA

Basar Vibrant i sostenible 9

Entrevista
Lauren Beukes. «La fantasia és un mirall per mirar les coses de manera indirecta» 6

Divulgació
Història. Per plagues, les d'Egipte 8

Benestar
De colònies... i la mort sobtada de 50.000 espanyols a l'any 10

La Cerdanya a l'aparador

Visitants al castell de Llívia observen la Cerdanya des del seu mirador

NOUS MIRADORS ATREUEN VISITANTS I DONEN MÉS VALOR ALS PAISATGES DE LA VALL

MIQUEL SPA

95 ANYS
1927 - 2022

vilarmau i freixa
RECANVIS AUTOMOCIÓ - INDÚSTRIA

MANRESA Tel. 93 874 40 61 · BERGA Tel. 93 822 00 30 · www.vilarmau.com · vilarmau@vilarmau.com

El mirador de la Creu de Sant Joan, al punt del Canyons del Pirineu, que ofereix una gran panoràmica sobre el Cadí i els seus montanyes.

En els últims anys el paisatge ha experimentat una renovació per part del turisme i l'ecoturisme de natura. Arreu sorgeixen nous miradors que ofereixen el paisatge des de diferents punts de vista i a través dels miradors, el paisatge ha passat de ser protagonista de l'espècie. Text: Francesc Miquel Serra

Miradors EL PAISATGE DEL PIRINEU ESDEVÉ PROTAGONISTA

El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista.

El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista.

El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista.

El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista.

El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista.

El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista.

Mirador del Coll de Sant Joan i el Coll de Sant Joan.

UNA GRAN BALCONADA AL PAÍS AL CIM DE LA TOSA

El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista.

TURÓ DE CIERRE I ROCA CANAL DEL LLIBRA

El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista.

CREU DE GUILL I PLA DE LES FORQUES

El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista.

BALCONADES DELLES SOBRIE LA BATLLIA

El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista.

ELS CIMS MÉS ALTS DES DE CAP DEL RAS

El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista.

Pere Sala «EL MIRADOR ÉS EL PUNT DE SINTESIS QUE ENS PERMET SENTIR EL PAISATGE»

El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista.

El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista.

MIRADORS TOP

- List of top miradors: Creu de Sant Joan, Coll de Sant Joan, etc.

EL MIRADOR MÉS FREQUENTAT ÉS AL COR DE PUIGCERDÀ

El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista.

CREU DE GUILL I PLA DE LES FORQUES

El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista.

PLA DE LES FORQUES DE LA CREU DE GUILL

El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista.

BALCONADES DELLES SOBRIE LA BATLLIA

El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista.

ELS CIMS MÉS ALTS DES DE CAP DEL RAS

El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista.

TURÓ DE CIERRE I ROCA CANAL DEL LLIBRA

El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista.

CREU DE GUILL I PLA DE LES FORQUES

El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista.

BALCONADES DELLES SOBRIE LA BATLLIA

El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista.

ELS CIMS MÉS ALTS DES DE CAP DEL RAS

El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista. El paisatge dels Pirineus, l'entorn natural, que ha estat gran protagonista dels últims anys, és el protagonista de la revista.

Publicació: Infolibre

Data: 4 de juliol de 2022

Autor: -

Titular: Wikipedra y la rehabilitación de Illa del Rei o los patios de la Axerquía, Premios de Patrimonio Europeo

Wikipedra y la rehabilitación de Illa del Rei o los patios de la Axerquía, Premios de Patrimonio Europeo

infoLibre

La Wikipedra, las rehabilitaciones de Illa del Rei (Menorca) y los patios de la Axerquía (Córdoba), así como una experiencia audiovisual inmersiva para aumentar el aprecio por la música clásica y un sistema computacional para conocer la seda, son los **cinco proyectos españoles** distinguidos en los Premios de Patrimonio Europa Nostra.

La Comisión Europea y Europa Nostra otorgan estos **Premios Europeos de Patrimonio - Premios Europa Nostra**, financiados por el programa Europa Creativa de la UE. Este año, en el que se celebra el vigésimo aniversario de los premios más prestigiosos de Europa en el campo del patrimonio, se han premiado 30 proyectos patrimoniales destacados de **18 países europeos** en cinco categorías. Estas categorías están en línea con los últimos desarrollos y prioridades relacionadas con la política y la práctica del patrimonio en Europa.

En el caso español, ha resultado premiada la intervención en **Illa del Rei (Menorca)**, en la categoría de Conservación y adaptación a nuevos usos. La rehabilitación de Illa del Rei es el resultado de una fructífera colaboración entre una fundación creada por voluntarios locales, que convirtieron en museo el hospital naval construido en 1711, y una pinacoteca suiza, que restauró y reutilizó con sensibilidad las dependencias de Langara.

Asimismo, ha sido distinguida, en la categoría de Participación y sensibilización de los ciudadanos el proyecto **PAX-Patios de la Axerquía (Córdoba)**. Se trata de un sistema innovador de gobernanza de edificios patrimoniales que impulsa un nuevo modelo de regeneración urbana a través de la innovación social en un contexto patrimonial, basado en la rehabilitación de las casas-patio abandonadas (casa de vecinos) de dicha ciudad andaluza.

Igualmente en Participación y sensibilización ciudadana ha sido galardonada la **Wikipedra**, iniciativa que utiliza la ciencia ciudadana para desarrollar una base de datos de conocimiento que podría salvar del olvido el patrimonio de piedra en seco de España y las regiones fronterizas a través de un sitio web y una aplicación móvil.

En la categoría de Educación, Formación y Capacitación se lleva su galardón también la experiencia audiovisual inmersiva **Shymphony**, que desarrolla su labor para ayudar a aumentar la conciencia y el aprecio por el patrimonio de la música clásica entre las nuevas generaciones.

Por último, es también premiado el trabajo conjunto de España con Francia, Alemania, Italia, Polonia y Eslovaquia en **Silknow**. Este proyecto de Horizonte 2020 produjo un completo sistema computacional inteligente que va más allá de las tecnologías actuales para mejorar nuestra comprensión y conocimiento del patrimonio de la seda en Europa.

Los ganadores de los premios fueron decididos por un **jurado** compuesto por

expertos en patrimonio de toda Europa, tras la evaluación por parte de comités de selección independientes de las candidaturas presentadas por organizaciones y particulares de 36 países europeos.

Los premiados serán galardonados el **26 de septiembre en la Ópera Estatal de Praga** en la Ceremonia de los Premios Europeos de Patrimonio, que será copatrocinada por el Comisario Europeo de Cultura y el Presidente Ejecutivo de Europa Nostra. Los laureados del Grand Prix y el ganador del Premio del Público, elegidos entre los proyectos ganadores de este año y con derecho a recibir 10.000 euros cada uno, se anunciarán durante la Ceremonia. Entre mediados de agosto y mediados de septiembre, se anima a los seguidores y entusiastas del patrimonio a votar online por el Premio del Público y movilizar el apoyo a los ganadores de su propio país o de otro país europeo.

La Ceremonia de los Premios Europeos de Patrimonio será un punto culminante del **Congreso del Patrimonio Cultural Europeo 2022** que se celebrará del 25 al 27 de septiembre en Praga. El Congreso, que se ha incluido en el programa de la Presidencia checa del Consejo de la Unión Europea, está organizada por Europa Nostra con el apoyo de la Comisión Europea.

CUARTO PAÍS DEL MUNDO

España es el cuarto país del mundo en número de monumentos declarados Patrimonio de la Humanidad por la **UNESCO**. Muchos de ellos mundialmente conocidos, si bien nuestro país atesora un gigantesco patrimonio cultural desconocido, recóndito y, muchas veces, completamente abandonado y en ruinas.

"No creemos que en España se trabaje mal por el patrimonio, ni mucho menos, hay grandes profesionales, pero no se llega. Es fundamental, por ello, que la ciudadanía tome conciencia de que este patrimonio es su patrimonio, que tiene que defenderlo y apoyarlo", [planteaba días atrás a infoLibre](#) la directora general de Hispania Nostra, Bárbara Cordero.

Hispania Nostra, en marcha desde 1976, es la asociación de referencia en España con respecto a la defensa y puesta en valor del patrimonio cultural y natural español. "Intentamos poner en valor que España es un país muy rico en patrimonio", destacó, para luego insistir: "Es importante que la ciudadanía entienda que debemos cuidarlo, porque el patrimonio bien gestionado no es una mochila, sino una oportunidad. Es motor de desarrollo social y económico. Estamos un poco en el camino, pero [nos falta educación patrimonial](#), algo que parte desde el colegio, desde que somos pequeños. Se trata de ir despertando esa sensibilidad en los alcaldes, en los ciudadanos".

Publicació: Surtdecasa

Data: 5 de juliol de 2022

Autor: -

Titular: Clara Garí: 'L'art i la creació són el centre de la conferència, no en són un tret perifèric'

Clara Garí: "L'art i la creació són el centre de la conferència, no en són un tret perifèric"

Girona, Olot i Vic acolliran la trobada internacional Art del Caminar i Geografies Relacionals del 5 al 9 de juliol. Es tracta d'unes jornades impulsades per la Nau Còclea, Centre de Creació Contemporània de Camallera, que ja des del 2014 organitza el Grand Tour, una caminada de 300 quilòmetres amb artistes. La trobada té com a centre el caminar com a perspectiva des d'on mirar, analitzar i comprendre el món en què vivim. Hi ha programades tant comunicacions i ponències com tallers més artístics. Al web [Art del Caminar](#) es pot trobar la programació i la informació per poder-hi assistir. Hem parlat amb Clara Garí, directora del Centre de Creació Contemporània Nau Còclea.

- Des de la Nau Còclea organitzeu un punt de trobada per a artistes, investigadors i educadors en què el tema principal és l'acte de caminar.

De fet, som com una xarxa europea de diversos centres. S'ha fet dues vegades a Grècia, una a Portugal i ara es fa aquí. D'una banda, hi ha artistes que practiquen el caminar com a pràctica artística, i d'altra banda, es tracta d'una cosa molt transversal, perquè el fet del caminar és molt interdisciplinari. És una estratègia que, per exemple, els urbanistes fan servir per fer recerca en el paisatge; de creació de comunitats, perquè enforteix les relacions humanes; un tema de salut física, o de la relació entre la salut física i la salut mental. Hi ha molts fils per estirar. I, en aquest cas, l'art i la creació són el centre de la conferència, no en són un tret perifèric.

- A què et refereixes a tenir el caminar com a pràctica artística?

Igual que la performance és una pràctica i una actitud, el caminar en si mateix també es pot enfocar com una pràctica artística. Hi ha diferents exemples, com ara Simon Faithfull, que va caminar tot el meridià de Greenwich, des d'un pol fins a l'altre, i va mostrar l'arbitrarietat d'aquest meridià i el colonialisme d'haver situat el punt zero a Anglaterra. També hi ha una noia que ha sortit de Granada i va a Dinamarca, amb una caminada que es diu [The Walk](#), i la fa com a creació i també com a reclam de la urgència del canvi climàtic.

- En aquest mateix sentit, vosaltres organitzeu el Grand Tour, una caminada de 300 quilòmetres a l'estiu.

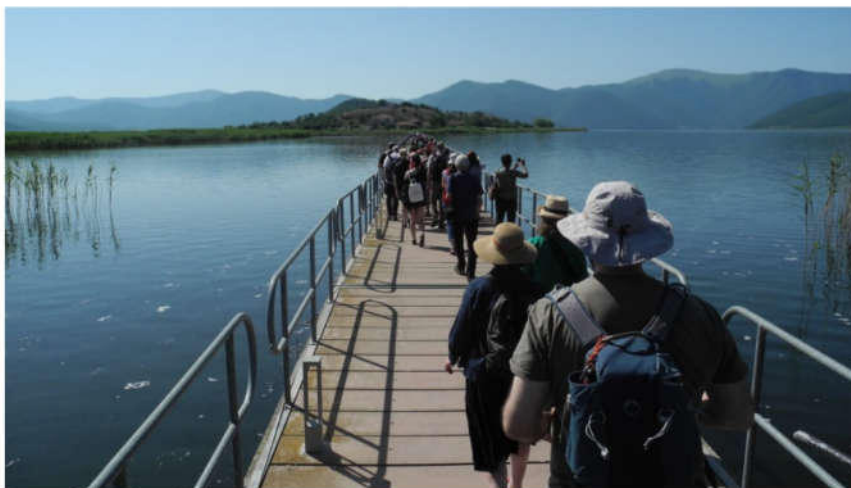
Hi ha moltes caminades, com és el cas del Grand Tour, que posen l'accent sobre la part artística en comunitat. Compartint amb la comunitat el projecte d'un artista, a més d'enfortir la comunitat, es crea una obra que no té una autoria personal, sinó que és una obra col·lectiva. Hi ha gent d'arreu del món, d'Àustràlia, Sudàfrica o Canadà que està fent coses d'aquestes, és una cosa molt transversal.

- Feu un format de trobada diferent. És alhora un congrés i un esdeveniment artístic. Hi ha ponències però també tallers i passejades.

Aquest encontre té de diferent amb altres congressos que no és exclusivament teòric, sinó que els matins hi ha ponències amb un format tradicional i acadèmic, i en canvi a les tardes hi ha intervencions d'artistes que proposen performances, caminades o intervencions que tenen a veure amb mirar, amb sentir el cos i relacionar-ho amb el paisatge.

- Què hi aporta aquest format?

Hi aporta moltíssim. Precisament el problema és que està tot molt compartimentat. Els protocols acadèmics tenen un ritual, les activitats artístiques tenen una altra manera de fer, i al final coneixements que es podrien transferir d'un lloc a un altre no es transfereixen perquè els formats estan massa compartimentats. El fet de poder conèixer durant cinc dies artistes, científics, gent del món de l'arquitectura, la política, l'antropologia o la sociologia sota la perspectiva de l'art, que és una forma de coneixement molt més oberta, és una oportunitat.

Una caminada al llac

Prespes a Grècia | Foto: Cedida

- Com has dit, no és el primer cop que es fa una trobada així, sinó que ja s'ha organitzat a Grècia i Portugal. Com va sorgir?

Ha sigut espontàniament aquí i allà. No és que hi hagi organitzadors d'una sola cosa a diferents països. Sinó que a Grècia, l'Escola de Belles Arts de Florina de la Universitat de Macedònia del Nord va començar a fer caminades per encoratjar la mirada del paisatge dels estudiants d'art. A Portugal, Guimarães, la Facultat d'Arquitectura va pensar que seria bo fer caminades amb els estudiants per conèixer l'arquitectura des d'una experiència vital. I nosaltres fa vuit anys que fem el Grand Tour, una caminada de 300 quilòmetres amb artistes de totes les disciplines. Ho hem fet des d'un centre d'art contemporani precisament per alliberar l'art d'aquest encotillament de la sala d'exposicions. Per precisament poder dedicar a una obra tres dies, si convé. A la confecció, l'emoció, a viure-la. I donar l'oportunitat a un artista de fer una cosa en trànsit, de manera nòmada i no de tancar-la dins les quatre parets d'un museu.

- Des de llocs diferents ha sorgit el mateix interès.

Si. A poc a poc ens coneixem més, perquè hem anat participant uns a les activitats dels altres. De moment no hem organitzat res conjuntament, però no ens contraprogramem. Estem en contacte i planifiquem estratègicament com podem col·laborar, com podem assistir tots a les activitats dels altres. I si en un futur arriba aquest finançament europeu que hem demanat, llavors estarem en condicions de fer un projecte conjunt i més

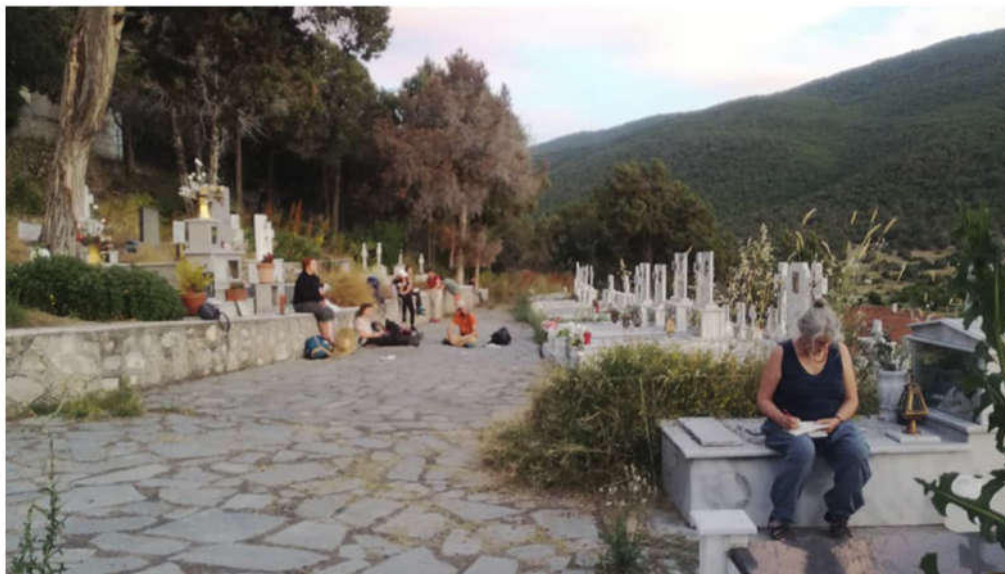
ambició.

- Heu rebut propostes artístiques i de comunicacions i interessants per participar?

Moltes. Fa tres mesos no n'havíem rebut gairebé cap i estàvem preocupats. Perquè aquest encontre a Catalunya s'havia de fer fa dos anys, i ara encara semblava que la gent no estava convençuda que podia viatjar. Actualment tenim més de cent participants inscrits. A part dels ponents i artistes que presenten alguna activitat, també es pot venir a escoltar les conferències, fer els tallers, participar en els debats. Es pot venir tant els cinc dies com un sol dia.

- És un projecte de la Nau Còclea però amb la col·laboració d'altres agents territorials.

Ha sigut molt important, a part del recolzament de la xarxa internacional, la col·laboració territorial de la Universitat de Girona, per exemple, des de la Càtedra de Geografia i Pensament Territorial; a Olot l'Ajuntament ens ha ajudat; l'Observatori del Paisatge ens ha aportat tot el seu coneixement; l'Hospital d'Olot també ens acull i a més està fent recerca de com el tema de les humanitats ens pot ajudar amb la salut; la Universitat de Vic o el Casino de Vic. En comptes de tancar-nos, ens hem expandit i hem teixit complicitats a nivell territorial. Han aportat coneixements, propostes en el disseny del programa, espais, suport econòmic o organització. Cadascú ha posat el seu granet de sorra, perquè si no una unitat tan petita com la Nau Còclea és impossible de fer tot això sola.

El col·lectiu italià Marsala Project hi participarà convidat pel Sismograf d'Olot | Foto: Cedida

- En un món en el qual estem envoltats de tecnologia, vosaltres reivindiqueu una activitat molt primària, com és el caminar. Només ens necessitem a nosaltres mateixos per fer-la. Com encaixa tot això en el moment actual?

Amb la pandèmia, els que vivíem en zones molt rurals al confinament hem pogut caminar més que mai. Aquesta relació del cos amb la ment és molt important. Crec que és una tendència de l'art del caminar el fet que no és només un tema de cos com si fos un esport, ni només de ment com si fos una intel·lectualitat, sinó una cosa que va i ve, del cos a la idea, al coneixement, de l'art a la salut, de no deixar-se el cos enrere. I, de fet, amb les coses que presentarem també hi ha tecnologia, *locative media*, un sector de l'art de caminar que organitza el caminar a través del mòbil: uneix una cosa digital, molt tecnològica, amb el cos, una cosa molt física. Tecnologia i cos tampoc han d'anar necessàriament separats. Són eines i les fem servir quan ens convenen. Nosaltres tenim dues propostes d'artistes que treballen amb això.

- Una d'aquestes propostes és una "caminada sonora". Peces amb àudio que es poden escoltar caminant. En què consisteixen aquestes peces?

Es tracta d'una app que te la descarregues al mòbil. En el cas de la Devesa de Girona, en funció de les direccions que agafis dins del perímetre, sentiràs unes coses o unes altres. A Vic, hi ha la proposta de la Gemma Hanson, que tanca l'encontre, que també és una punk performance que es diu 'I die like a country'.

- Tot això que aquí teoritzeu bastant, ho poseu en pràctica al Grand Tour?

Potser és una mica a la inversa. Ha sigut l'experiència del Grand Tour la que ha orientat tota la política i l'estratègia de la Nau Còclea cap a l'art del caminar. Ha estat el fet d'estar receptiu i disponible en aquest tema que ha portat a la descoberta que hi havia altra gent arreu del món amb els mateixos interessos. La idea del Grand Tour era augmentar la sensibilitat de la gent cap a les obres artístiques que es presentaven en unes caminades que duraven dies. A poc a poc ha evolucionat cap a una manera de fer art, tant els artistes com el públic, en comunitat.

- Qui vulgui participar com a oient a l'Art del Caminar pot?

Assistir tota la setmana té un preu de 40 euros. I només un dia en val 12. Al web hi ha tota la informació per apuntar-s'hi. I, a més a més, les tres nits estan ocupades per tres activitats nocturnes llargues. Aquestes tres les hem programat obrint l'encontre a la ciutadania i són per a tots els públics.

Publicació: Institut Ramon Muntaner

Data: 6 de juliol de 2022

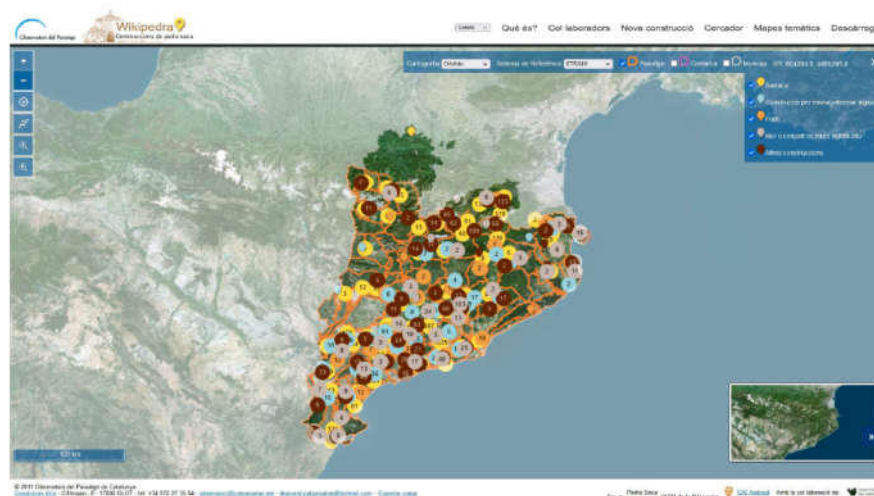
Autor: -

Titular: Wikipedra guardonada amb el Premi Europa Nostra 2022

INSTITUT RAMON MUNTANER

6/7/2022

Wikipedra guardonada amb el Premi Europa Nostra 2022

La **Comissió Europea** i **Europa Nostra** han anunciat els **guardonats amb els Premis Europeus de Patrimoni/ Premis Europa Nostra 2022**, finançats pel programa Europa Creativa de la UE.

Aquest any, que coincideix amb la celebració del vintè aniversari dels premis més prestigiosos d'Europa en l'àmbit del patrimoni, **s'han premiat 30 projectes patrimonials destacats de 18 països europeus** en cinc categories.

Entre els projectes guardonats hi ha la **Wikipedra**, coordinada per l'**Observatori del Paisatge de Catalunya**, inclosa dins de la categoria de **Participació i Sensibilització ciutadana**.

Els guanyadors d'aquesta edició seran guardonats el **26 de setembre a Praga en la Cerimònia dels Premis Europeus de Patrimoni**, que se celebrarà a l'**Òpera Estatal** recentment restaurada i serà coorganitzada per la comissària europea d'Innovació, Investigació, Cultura, Educació i Joventut, **Mariya Gabriel** i el president executiu d'Europa Nostra, **Prof. Dr. Hermann Parzinger**.

El lloc web [Wikipedra](#) permet als usuaris inventariar i consultar el patrimoni de pedra seca de Catalunya. Va ser desenvolupat per l'Observatori del Paisatge de Catalunya en col·laboració amb l'Associació Drac Verd de Sitges. El projecte es va iniciar l'any 2011 com a resposta a la pèrdua d'aquest patrimoni, principalment per l'abandonament progressiu de l'activitat agrícola i ramadera. Gràcies a la implicació d'ADRINOC (Associació per al Desenvolupament Rural Integral de la Zona Nord-Est de Catalunya), a través del [projecte de cooperació Col·labora X Paisatge](#), l'any 2017 es va posar en

marxa una aplicació mòbil anomenada "[Pedra Seca](#)" que facilita la introducció i consulta de dades.

La Wikipedra és una base de dades col·laborativa que es construeix únicament a partir de les contribucions dels ciutadans. El patrimoni de la pedra seca, com barraques o cabanes, forns de calç i rajoles, construccions per a l'emmagatzematge d'aigua, murs i altres estructures, són inventariats mitjançant mapes, fotografies i fitxes que conformen una base de dades col·laborativa. A més de donar la ubicació de les construccions, la base de dades descriu el seu estat de conservació, tipologia i característiques arquitectòniques.

Des de l'Institut Ramon Muntaner estem molt contents d'haver propiciat que es presentés aquesta candidatura i poder tenir l'oportunitat de reconèixer la tasca que duen a terme moltes entitats i persones en el conjunt dels territoris de parla catalana. I, amb aquest finalitat, continuem treballant per posar en valor les construccions, els coneixements i la tècnica del patrimoni de la pedra en sec.

En el següent vídeo resum sobre la Wikipedra:

Trobareu tots els guardonats d'aquesta edició dels Premis Europa Nostra al següent enllaç: [PREMIATS EUROPA NOSTRA 2022](#)

Més informació: <https://www.europeanheritageawards.eu/>

Publicació: Etnologia.blog.gencat.cat

Data: 7 de juliol de 2022

Autor: APSAT

Titular: Wikipedra guanya l'European Heritage Award / Europa Nostra Award 2022

Wikipedra guanya l'European Heritage Award / Europa Nostra Award 2022

🕒 07 juliol 2022 👤 APSAT 💬 DEIXA UN COMENTARI

La Comissió Europea i Europa Nostra acaben d'anunciar els guanyadors de l'any 2022 dels **Premis Europeus de Patrimoni/ Premis Europa Nostra**, finançats pel programa Europa Creativa de la UE. Aquest any, en el qual se celebra el vintè aniversari dels premis més prestigiosos d'Europa en l'àmbit del patrimoni, s'han premiat 30 projectes patrimonials destacats de 18 països europeus en cinc categories.

Els Premis Europeus de Patrimoni / Premis Europa Nostra 2022 s'han atorgat a les següents categories: "Conservació i adaptació nous usos", "Recerca", "Educació, formació i capacició", "Participació i sensibilització ciutadana" i "Campions del patrimoni".

Entre aquests projectes premiats hi ha la Wikipedra, coordinada per l'Observatori del Paisatge, en la categoria de "Participació i sensibilització ciutadana".

Publicació: Altemporda.org

Data: 8 de juliol de 2022

Autor: -

Titular: Consell Comarcal de l'Alt Empordà

Consell Comarcal de l'Alt Empordà

El passat 23 de maig, alcaldes i alcaldesses de la comarca, conjuntament amb representants de l'Observatori del Paisatge es van reunir, a proposta del Consell Comarcal de l'Alt Empordà (CCAE), per parlar sobre la gestió del paisatge.

La jornada, que es va celebrar a El Far d'Empordà, es va centrar en presentar tres actuacions recents que s'han portat a terme des del CCAE: un estudi pilot per la gestió del paisatge periurbà, la creació d'un centre per la interpretació del paisatge a El Far d'Empordà i la restauració i ampliació de la xarxa de miradors per la interpretació del paisatge.

L'estudi pilot respon al compromís 31 de la Carta del Paisatge de l'Alt Empordà, que busca promoure l'elaboració i inclusió de criteris paisatgístics per incorporar en el planejament urbanístic municipal. El treball pretén dotar d'eines als ajuntaments per identificar aquells elements que impacten al paisatge periurbà i, alhora, presentar alternatives per recuperar-los. Després de la presentació del treball es va portar a terme una taula rodona per valorar els aspectes més favorables i desfavorables d'aquest tipus d'actuacions.

D'altra banda, la creació del Centre d'interpretació del paisatge de l'Alt Empordà és una iniciativa conjunta del CCAE i l'Ajuntament d'El Far d'Empordà per respondre als compromisos 12 i 15 de la Carta, que busquen promoure la creació de materials didàctics per divulgar els valors i la diversitat de paisatges de la comarca entre la població general i l'escolar. Es preveu que aquest centre estigui operatiu a finals d'aquest any.

Finalment, la restauració i ampliació de la xarxa de miradors per la interpretació del paisatge és una iniciativa del CCAE per enfortir el compromís 1 de la carta, que busca la creació d'una xarxa de miradors del paisatge pel conjunt de la comarca. Els nous miradors que s'incorporaran a la xarxa estaran ubicats a Portbou, l'Estrada, el castell de Pontós, la Garriga de Vilanant i el Mas Ventós.

Publicació: Xarxanet

Data: 12 de juliol de 2022

Autor: -

Titular: Jordi Grau: 'La pedra seca ens dona una lliçó d'optimització del territori i de sostenibilitat'

Jordi Grau: "La pedra seca ens dona una lliçó d'optimització del territori i de sostenibilitat"

Resum:

Wikipedra, un projecte coordinat per l'Observatori del Paisatge de Catalunya, ha estat guardonat recentment amb el Premi Europa Nostra de patrimoni europeu en la categoria de Participació i sensibilització ciutadana.

Més de 514 persones col·laboradores i 30.928 **construccions de pedra seca** inventariades són les xifres registrades a [Wikipedra](#) des de l'any 2011, unes dades que ens permeten fer-nos una idea de la dimensió que ha agafat aquest **projecte participatiu**, coordinat per [l'Observatori del Paisatge de Catalunya](#), al llarg dels anys. Nascut com a resposta a la **pèrdua del patrimoni** de pedra seca de Catalunya, Wikipedra permet a les persones usuàries **inventariar i consultar** aquest patrimoni que gaudeix d'una important presència a tot el territori.

Com a reconeixement a aquest vessant participatiu i de sensibilització ciutadana, Wikipedra ha estat guardonat recentment amb el [Premi Europeu de Patrimoni Premi Europa Nostra](#). El jurat dels premis ha destacat que Wikipedra "és un exemple de bones pràctiques per al **compromís** de la ciutadania en la conservació del patrimoni material, juntament amb el patrimoni immaterial al qual està connectat", tot subratllant el "**nombre impressionant de participants**" implicats en aquest inventari.

Wikipedra és un projecte coordinat per l'Observatori del Paisatge, amb la col·laboració de [l'Associació Drac Verd de Sitges](#). L'Observatori és un consorci públic adherit al departament de vicepresidència, polítiques digitals i territori, que **assessora l'administració catalana** en matèria de **paisatge** i que fa tasques de **sensibilització** a la **societat**. La seva creació respon a la necessitat d'estudiar el paisatge, elaborar propostes i impulsar mesures de protecció, gestió i ordenació del paisatge de Catalunya en el marc d'un desenvolupament sostenible.

Per saber més del projecte, de les entitats que hi participen, del que suposa aquest guardó i del patrimoni de pedra seca a Catalunya, parlem amb el **Jordi Grau**, responsable de la Wikipedra a l'Observatori del Paisatge de Catalunya.

Primer de tot, enhorabona pel guardó a un projecte tan necessari com la Wikipedra. Com s'inicia?

Un dels projectes més importants durant els primers anys a l'Observatori va ser l'elaboració dels catàlegs dels paisatges de Catalunya, uns documents que identificaven els paisatges, els seus valors i les seves dinàmiques, i que feia propostes per millorar-los. Vam veure que la pedra seca era un element molt important que estructura la majoria dels paisatges rurals de Catalunya. Arran d'això vam fer diverses actuacions relacionades amb la pedra seca per promoure i difondre els seus valors i sensibilitzar sobre la importància d'aquest patrimoni.

Un d'aquests projectes va ser la Wikipedra, que va néixer l'any 2011 gràcies a la col·laboració, l'interès i la iniciativa de les entitats locals que fins aquell moment

inventariaven construccions de Pedra Seca a escala local, especialment l'Associació Drac Verd de Sitges. Nosaltres vam veure molt interessant el projecte per la dimensió i la importància que té aquest patrimoni a nivell de l'estructura dels paisatges.

En què consisteix l'eina?

És un inventari col·laboratiu de pedra seca d'àmbit català, però que també abasta el territori de la Catalunya Nord. Aquest inventari només es nodreix de la informació dels col·laboradors, com entitats i persones a títol individual, que coneixen construccions de pedra seca i que les introdueixen a través d'un petit formulari. Després, uns experts en pedra seca validen la informació. Aquest coneixement generat més tard pot servir per a les administracions per efectuar polítiques de gestió en el paisatge o al voltant de la pedra seca.

És un projecte que inicialment només permetia introduir informació de barraques de pedra seca, però que actualment ja permet altres tipus de construccions, com murs, construccions d'emmagatzematge d'aigua, fons fetes amb pedra seca o altres construccions diverses que podem trobar pel territori.

Què suposa per l'observatori, i per les persones que col·laboren amb Wikipedra, guanyar el Premi Europeu de Patrimoni Premi Europa Nostra?

És un reconeixement, sobretot, a la feina feta pels col·laboradors. És una tasca que la gent fa de manera totalment altruista i estem molt orgullosos que això s'hagi valorat. Sempre que parlem de Wikipedra ho fem tant de la pedra seca com de la importància que tenen les persones a l'hora de generar coneixement: considerem que són les dues potes principals del projecte. El fet que s'atorgui un premi especialment a aquesta col·laboració ciutadana, per a nosaltres és el més important del premi.

El guardó també ens ajuda a reforçar les tasques de sensibilització i difusió d'aquest patrimoni, i fer-lo més visible. Es va avançar molt quan l'any 2018 es va declarar patrimoni immaterial per la Unesco la tècnica de la pedra seca. Va ser un pas molt rellevant. I aquest és un reconeixement que pot acabar de donar un impuls perquè l'administració s'impliqui en la gestió d'aquests elements que, al dia d'avui, encara es van perdent.

"El premi ha de donar un impuls perquè l'administració s'impliqui en la gestió d'un patrimoni que estem perdent".

Quin és el perill que va perdre aquest patrimoni?

Estem perdent aquest patrimoni tant per temes urbanístics, com per l'abandonament dels espais agrícoles, uns espais que s'acaben convertint en boscos que de vegades s'empassen aquestes construccions.

Parla'ns de la pedra seca. Sobretot es parla de les barraques.

Les barraques són l'element més distintiu d'aquestes construccions per la seva complexitat constructiva. Per a construir-les, en el seu temps requerien algun especialista o pagès que conegués molt bé la tècnica. Però a part de les barraques, l'element que ha acabat estructurant, o ha acabat definint la majoria dels paisatges rurals de Catalunya, són els murs, sobretot els murs d'abancament per poder cultivar en pendent. També hi ha murs vinculats amb els límits de finques.

Els murs sovint es van complementant amb escales per passar d'un a l'altre, o amb petits amagatalls per guardar aliments dins de la construcció. Fins i tot hi ha algunes zones amb estructures per fer arnes, per a les abelles. Les complexitats d'aquests murs acaba sent molt gran, així que també en trobem de monumentals.

Quins altres usos tenien aquestes construccions?

Aquest tipus de construccions estan molt situades en paisatges de secà. Així que la pedra seca també ha generat una arquitectura per aprofitar l'aigua i emmagatzemar-la a través de cocons, petites bases i altres elements. Un dels casos més importants referents a l'aigua és a la zona de Torrebesses, on recentment s'han declarat una sèrie de construccions com a bé cultural d'interès nacional, precisament per tota aquesta estructura que també inclou alguns canals d'aprofitament de l'aigua fets amb pedra seca.

Altres elements que són prou importants serien els forns de teula, i d'altres tipus, amb una part de pedra seca. Però sobretot estariem parlant de les barraques, les construccions d'emmagatzematge d'aigua i els murs. És cert que si anem a l'alta muntanya hi ha molt d'aquest patrimoni vinculat amb les carrerades, els antics camins de transhumància. Són construccions petites que fan d'aixopluc pel pastor. En funció de les característiques o necessitats del territori, el tipus de construccions han anat variant d'un lloc a un altre.

"En funció de les característiques o necessitats del territori, el tipus de construccions han anat variant d'un lloc a un altre".

De quina manera està protegit aquest patrimoni?

Hi ha diverses maneres de protegir-les. A nivell local cada cop són més els municipis que a través dels plans urbanístics inclouen aquests elements. El mateix municipi també té la capacitat declarar bé cultural d'interès local algunes d'aquestes construccions. Si tenen aquesta catalogació, gaudeixen d'algunes característiques més de gestió que fa que la construcció es conservi.

A nivell català l'única manera que s'ha trobat de fer-ho és en la categoria de zones d'interès etnològic, on no es protegeix només una zona, sinó que es destaquen algunes construccions amb la idea global que tots aquests elements formen part d'un paisatge que cal preservar. A Catalunya en tenim tres: la zona de Mont-roig del Camp, on hi ha cinc barraques catalogades, cadascuna per característiques constructives molt particulars; a la zona del Bages, les tines de pedra seca per elaborar vi, i a Torrebesses.

Pot servir un projecte com Wikipedra per ajudar a conservar aquestes construccions?

Entenem que sí, que tota aquesta informació que tenim a la Wikipedra, és una informació que també pot servir per intentar plantejar, tant a nivell urbanístic com a nivell patrimonial, algun sistema de gestió d'aquestes zones. O per determinar quines són les àrees on cal preservar alguns dels elements.

Evidentment, no podem conservar tot aquest patrimoni de dalt a baix, perquè és infinit, però si intentar tenir coneixement de totes les construccions i, a partir d'aquí, si s'ha de fer alguna intervenció sobre territori valorar en cada cas que val la pena fer, com es fa amb els jaciments arqueològics.

Quina informació ens donen aquestes construccions?

Normalment, aquestes construccions ens diuen que en una època determinada del segle XIX la gent passava molta gana, i, per tant, s'havia d'aprofitar el màxim de terreny per conrear. Es feia a través de l'abancament dels terrenys. Aquesta seria la principal conclusió. Així mateix, ens mostren l'esforç i sacrifici dels pagesos, i la feina que han anat fent al llarg de la història per poder cultivar els territoris.

També ens donen una lliçó de sostenibilitat, perquè és un tipus de construcció elaborada amb elements del mateix terreny proper. A més, és un element que quan deixa de ser funcional es torna a integrar al paisatge perquè ja en formava part anteriorment. A nivell arquitectònic, de cara al futur, també ens dona una lliçó d'optimització del territori i dels materials que tens a l'entorn.

Tenim prou coneixement la societat d'aquest patrimoni?

A través tant de la declaració de la tècnica com a patrimoni immaterial per la Unesco, com dels itineraris per conèixer el patrimoni de pedra seca que cada cop més ajuntaments realitzen, considerem que hi ha més sensibilització i es valora més. De fet, la Wikipedra ha contribuït en aquesta sensibilització, que la gent ho conegui. És cert que també ens trobem amb nous espais urbans on hi ha construccions que desapareixen perquè ningú s'ha parat a pensar si aquesta construcció tenia un valor o no. Però bé, crec que cada cop la tendència és millor.

És possible doncs que hi hagi alguna construcció inventariada que podria no existir ja.

Sí. Des del 2017 el web es va complementar amb l'aplicació 'Pedra Seca', una eina que facilita molt la introducció de la informació directament sobre el terreny. Així mateix, també facilitat fer un retorn de les construccions que hi ha afegint imatges, per exemple. I des de llavors hi ha gent que ens comunica que hi ha construccions que han desaparegut. És un aspecte que en els darrers últims anys ha augmentat. La fitxa no s'elimina, però sí que s'actualitza dient que aquella construcció ja no hi és.

També ens trobem amb molts casos d'entitats que restauren construccions de pedra seca que no estan en bon estat, però que a través d'activitats col·laboratives es restauren. Després ens passen fotos noves de la restauració i s'actualitza amb aquesta informació.

Com valoreu la trajectòria de Wikipedra?, durant l'inici us imaginàveu que onze anys després encara continuaria tan viva?

En aquell moment no teníem tant de coneixement del gran teixit d'entitats vinculades a la pedra seca que hi ha a Catalunya, tant de restauració com d'inventari. I aquesta és la clau perquè el projecte pugui funcionar. I a banda de totes aquestes entitats que s'agrupen a través de l'associació de la pedra seca i l'arquitectura tradicional, s'hi ha anat sumant gent que estima el territori i que ha anat inventariant construccions. Però sobretot la tasca de les entitats és el que més em va sorprendre al principi.

És sorprenent que, mentre parlem, segurament s'està inventariant alguna construcció perquè la mitjana durant aquests onze anys és de cinc construccions inventariades cada dia. No sabem si encara hi ha més construccions per inventariar, algun dia suposem que no s'acabaran. Però fa l'efecte que també depèn de la implicació de cada territori, i potser en alguns llocs encara queden construccions per inventariar perquè no hi ha entitats o col·laboradors.

Publicació: Cruïlla

Data: Agost de 2022

Autor: Sara Romero

Titular: Pedra en sec, un ofici en reconstrucció

Als territoris de secà, els marges de pedres apilades enfeixen el paisatge / LA FEIXA PEDRA SECA

Pedra en sec, un ofici en reconstrucció

Diverses entitats i professionals de la construcció de murs sense ciment reivindiquen la preservació d'aquesta tècnica com a valor patrimonial i model de desenvolupament en zones rurals

Sara Romero

“**U**na construcció de pedra en sec o pedra seca és aquella que s'ha aixecat col·locant pedra sobre pedra sense cap element d'unió entre elles, ni fang, ni argamassa, ni, per descomptat, ciment, tot procurant trobar el punt d'equilibri entre elles amb l'auxili de petites falques de la mateixa pedra” (definició assumida per l'Associació per la Pedra Seca i l'Arquitectura Tradicional, APSAT).

A cada poble, sobretot en territoris de secà, els marges de pedres apilades escalonen les muntanyes, divideixen les planes i enfeixen el paisatge. A Catalunya, fins avui, l'associació

barracaire Drac Verd de Sitges (el Garraf), que es dedica a la recerca i catalogació de construccions fetes amb aquesta tècnica, n'ha catalogat més de 7.600 en 162 municipis de 24 comarques. Ramon Artigas, membre fundador de l'associació, afirma que “la transformació més gran en qüestió de paisatge rural als Països Catalans ha estat la pedra en sec, sobretot als segles XVIII i XIX”.

L'any 2018, l'ofici de marger o margener va ser inclòs al llistat de Patrimoni Immaterial de la Humanitat de la Unesco. “Això va ser un punt d'inflexió”, manifesta Maite Oliva, coordinadora del projecte Col·laboraxPaisatge, impulsat pel grup d'acció lo-

cal ADRINOC - Associació pel Desenvolupament Rural Integral a la zona Nord Oriental de Catalunya. Segons Oliva, el principal objectiu de Col·laboraxPaisatge ha estat crear xarxa, perquè “molta gent hi treballa d'una manera o altra, però entre elles no es coneixien”, explica. “La tècnica ha estat feta valdre, ha guanyat visibilitat en les institucions i en la població i convenciment del seu potencial”, declara, “però s'ha de dotar de contingut i estratègies, formalitzar la professió i vertebrar-la per anar endavant”.

Patrimoni paisatgístic i agrícola
Jordi Grau, membre de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, mani- »

» festa que les eines per millorar el paisatge i crear un entorn de qualitat -un dels principis de l'Observatori-, impliquen també una sensibilització de la població i de les institucions. En el cas de la pedra en sec, explica que el teixit d'associacions i d'entitats que hi treballen arreu dels Països Catalans ha servit per a crear sinèrgies a l'hora de la redacció de projectes o dossiers temàtics per mostrar la importància de les construccions, per exemple, en l'aprofitament d'aigua amb els aljubs, les barraques d'aixopluc o per escalonar els terrenys de conreu muntanyosos.

Des del 2016, ADRINOC treballa per la creació de desenvolupament rural per mitjà d'elements que configuren el paisatge, sobretot pel que fa a les construccions de pedra seca. Faciliten eines i mitjans a la població a través d'activitats, jornades o tallers. Dues de les seues tasques de més renom han estat la co-creació de l'aplicació per a mòbils Wikipedra, desenvolupada conjuntament amb l'Observatori del Paisatge de Catalunya i l'associació Drac verd, entre altres entitats, que permet a les usuàries col·laborar en la catalogació de construccions conegudes; o la Setmana de la Pedra Seca, des de fa quatre anys, que commemora la declaració de la Unesco del 2018.

Per altra banda, l'Associació per la Pedra seca i l'Arquitectura Tradicional (APSAT) -inicialment anomenada Coordinadora d'Entitats per la Pedra Seca- organitza, des de 2002 i cada dos anys, la Trobada d'Estudis per la preservació de la pedra seca als Països Catalans, que també ha servit i serveix com a punt d'encontre entre professionals del gremi arreu del territori.

Problemàtiques del gremi

Ivana Ponsoda és margenera i arquitecta a la comarca del Comtat i forma part d'aquesta xarxa activa de professionals dedicades a la tècnica de la pedra en sec. Quan estudiava Arquitectura va participar en diferents serveis de voluntariat per inventariar construccions en pedra seca fins que, amb altres aficionades, va començar a ajudar la gent gran de Vistabella (l'Alcalatén) mentre reparaven les construccions, per aprendre'n i, així, mantenir viva la tècnica. Amb això, Ponsoda, conscient-se que la catalogació o l'inventari no té futur "si no hi ha gent que s'hi dedica", va decidir professionalitzar-s'hi. Des de 2011, fa cursos i formacions. "El problema és que els cursos que em fan fer són

Roger Solé, marger d'Osona, treballant en un mur / LA FEIXA PEDRA SECA

sempre d'iniciació o de cap de setmana, però això no és suficient per aprendre l'ofici", lamenta.

Així i tot, Ponsoda té una visió futura positiva, sobretot a partir de la declaració de la Unesco, perquè "ha implicat protegir l'ofici abans que les construccions". Però es mostra reticent amb les polítiques institucionals: no són suficients perquè, segons ella, hi ha una necessitat social i un requeriment per part de la població entorn de la pedra en sec que no té resposta "perquè l'excés de burocràcia dificulta les tramitacions de subvencions i implica polítiques de desconnexió amb la gent que veritablement hi treballa". Concretament al

Pais Valencià, i en comparació a Catalunya i les Illes, la margera explica que la base associativa és menys potent i això fa a les professionals valencianes perdre força -tot i que avui dia també s'està gestant una entitat que enxarxe les qui s'hi dediquen professionalment.

Per la seua banda, Roger Solé és un marger d'Osona que treballa tant a les comarques gironines com a la Catalunya central. Es dedica a construir només amb la tècnica de la pedra en sec per "intentar donar continuïtat a l'ofici", tot i que també imparteix cursos, fa xarxes i conferències perquè considera que la difusió és necessària "perquè l'ofici continue". "Com més se'n par-

la, més funciona. És l'única manera per anar fent, com una bola de neu. Divulgar i ensenyar forma part del meu ofici", expressa.

Solé també ha estat un dels impulsors del Gremi de Margers de Catalunya, operatiu des de fa un any i mig. L'objectiu principal de l'entitat és poder generar un espai des d'on agrupar-se i dur a terme "feines col·lectives de més volum i amb gent formada sense haver de recórrer als professionals francesos", explica, "així com poder establir una formació més professionalitzada per mitjà d'una xarxa d'artesans que ja s'hi dediquen al territori".

Professionalitzar-se

L'any 2019 es va publicar al Butlletí Oficial de l'Estat (BOE) el certificat professional de construcció en pedra seca -és a dir, les característiques que han de presentar les construccions per merèixer aquesta qualificació-, arran d'una iniciativa del Gremi de Margers

de Mallorca, que en va impulsar el procediment. Però, per ara, en cap lloc de l'Estat s'ha posat en marxa un pla de formació associat a l'obtenció d'aquest certificat oficial.

A la Catalunya Nord, és l'associació Artisans Bâtimeurs en Pierre Sèche (ABPS) la que s'encarrega d'atorgar la titulació reconeguda pel Ministeri de Treball francès. Per aconseguir-la,

les professionals són seleccionades per un comitè d'experts i és a partir d'aquesta selecció que realitzen l'examen pràctic. Ara per ara, Roger Solé és l'únic marger català amb la titulació N2 d'artisan bâtisseur, la més elevada.

Per tant, des de l'associació Gremi de Margers de Catalunya, es vol impulsar també la creació d'una escola de margers seguint l'experiència francesa "perquè és el que està funcionant i dona confiança als tècnics", explica Solé. Això implicaria que el gremi fos l'entitat que supervisés el certificat, de manera que se'n pugui assegurar la transmissió fidel dels coneixements i de la tècnica "i que cap constructora sense aquests coneixements faci intrusisme laboral se'n pugui apropiar per a obtenir licitacions", alerta Solé.

En la mateixa situació, a Andorra, les polítiques per la defensa de la pedra en sec segueixen un esquema triangular a través de la formació, el foment de la tècnica i les es-

tructures i el suport a altres administracions com els comunals. Lluís Segura, tècnic de patrimoni del govern del país pirinenc, explica que tant la col·laboració amb l'àrea de medi ambient com el suport privat de la Fundació Cal Pal han permès desenvolupar formacions en l'àmbit de la pedra en sec des de l'any 2018. Com a projecte de futur, esperen po-

L'any 2018, la Unesco va incloure l'ofici de margera o margenera al Patrimoni Immaterial de la Humanitat

Les Illes són l'únic territori de l'Estat espanyol que ha iniciat un procés d'acreditació a partir de l'experiència en l'ofici

Un taller de restauració d'una cabana de pedra en sec organitzat per CollaboraXpaisatge

der crear obra pública amb pedra seca. "Necessitem una formació reglada des del marc andorrà que ens permeti tenir professionals, perquè comptem amb gent que ha treballat la pedra en sec, però no amb el nivell professional suficient per donar formacions o per treballar-hi completament", lamenta.

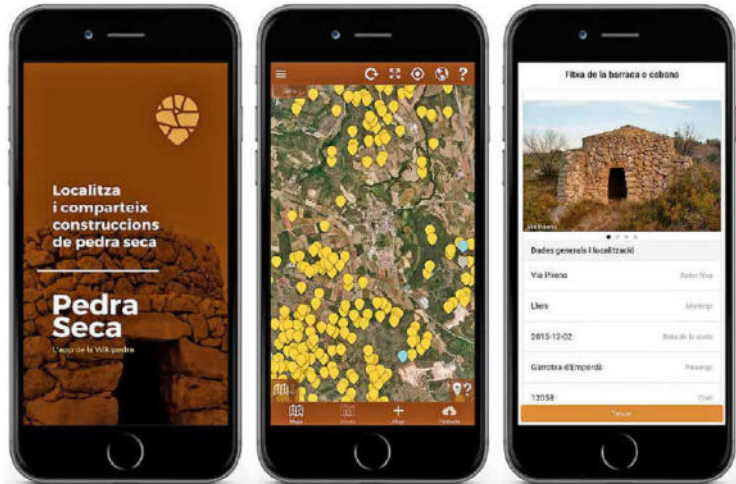
"No hi ha res escrit en aquest ofici, tot el que hem après ho hem fet amb la tradició oral, observant i amb la pràctica", explica Lluç Mir, president del Gremi de Margers de Mallorca. Les Illes són l'única comunitat autònoma de l'Estat espanyol que ha començat un procés d'acreditació de professionals per a l'obtenció de la qual es requereix demostrar experiència amb diferent documentació com, per exemple, el fet d' haver estat almenys tres anys donades d'alta a l'ofici.

A Mallorca, el Gremi de Margers compta amb més de quaranta associades. A més de promoure la creació d'una escola, també ha dut a terme denúncies de males pràctiques i d'intrusisme perquè "se'ns tingui en compte com a professionals de la pedra, se'n valori la tècnica i l'opinió pública en prengui consciència", apunta Mir. A més, des del Consell Insular de Mallorca es va promoure una brigada fixa que treballa específicament, a través de la gestió del gremi, en la restauració i creació de construccions d'aquest tipus.

La força del Gremi a Mallorca s'explica perquè la major part de professionals que en formen part avui

dia sorgeixen de l'escola de margers activada des dels anys vuitanta fins a les entrades del 2000, que es va veure aturada perquè no existia una qualificació professional per a les estudiants. "Som optimistes perquè hem aconseguit moltes fites conjuntament, però l'educació és fonamental perquè la gent jove, fins i tot aquella que no té una vocació inicial, pugui conèixer l'ofici i, potser, dedicar-s'hi", manifesta Mir.

De fet, des del Gremi volen que la formació sigui pública, "però si l'administració no es mostra competent, ho farem nosaltres per la via privada", assegura Mir. Per fer-ho possible, explica que, "si de veritat volen defensar el camp, la serra de Tramuntana i el treball dels nostres avis i àvies, han d'impulsar des d'ara mateix escoles de margerar, o el paisatge agrícola que coneixem desapareixerà amb tots els beneficis que comporta", conclou.

L'aplicació de mòbil Wikipedra permet col·laborar en la catalogació de les construccions

Publicació: Ara Estiu

Data: 16 d'agost de 2022

Autor: Aure Farran

Titular: Jardins històrics, un patrimoni a reivindicar

Jardins

ARA ESTIU | 16/08/2022

Jardins històrics, un patrimoni a reivindicar

Aquests indrets singulars poden jugar un paper en el context d'emergència climàtica i de renaturalització de les ciutats

Aure Farran

BARCELONA A Catalunya tenim un patrimoni essencial que sovint passa desapercebut i que tot just ara es comença a fer valdre: els jardins històrics. La Carta de Florència del 1981 defineix un jardí històric com "una composició arquitectònica i vegetal que, des del punt de vista de la història i de l'art, té un interès públic. Com a tal, és considerat un monument". Roser Vives de Delàs, enginyera agrònoma i paisatgista, explica que la "part essencial d'aquests espais és la presència de vegetals, el fet que es treballa amb material viu, i això vol dir que va evolucionant. I això ho fa diferent de la resta d'expressions artístiques, que són inamovibles". Es fa difícil fixar una data que estableixi si un jardí és històric, tot i que hi ha algunes veus que apunten que hauria de tenir com a mínim 100 anys. Vives, però, reflexiona sobre com, al final, "els jardins històrics són aquells als quals el temps ha donat l'oportunitat d'arribar a nosaltres, de fer-los interessants i de mantenir l'esperit del moment en què van ser creats. I és important remarcar que són espais creats per l'home on aquest ha domesticat la natura".

El Parc del Laberint d'Horta, a Barcelona, és un jardí neoclàssic amb un toc de fisonomia italiana.
GETTY

Durant anys, molts d'aquests espais han restat oblidats i, malauradament, molts d'ells han desaparegut per la pressió urbanística. Roser Vives apunta que de jardins històrics n'hi ha de públics i privats, i de diverses tipologies, com jardins senyorials d'àmbit urbà i rural, els jardins lligats a les colònies industrials, els d'indians amb espècies exòtiques, els d'institucions, hospitals o balnearis, els de viles d'estiueig o els jardins de col·lecció, com els botànics, que van ser populars al segle XIX. Vives explica que "les darreres dècades molts jardins privats de grans cases senyorials s'han anat incorporant com a espais públics de les ciutats" i lamenta que "molts han patit mossegades i han desaparegut". Tot i això, es mostra optimista pel fet que ara s'està començant a fer valdre tot aquest patrimoni i ella mateixa ha coordinat una recerca per fer un primer

inventari de jardins històrics que permeti tenir-los catalogats i poder-ne fer una supervisió.

El gran repte ara és la conservació i recuperació d'aquests espais, tot i que el primer pas, assegura l'enginyera agrònoma, és "donar-los a conèixer i respectar-los". Roser Vives remarca que aquests jardins són "un valor patrimonial i cultural i per això els hem de mantenir, conservar i donar a conèixer". Aquest camí passa per la protecció i conservació de tots els valors patrimonials i paisatgístics del disseny original, dels dissenys subsegüents, així com, si es dona el cas, la recuperació de la seva integritat o autenticitat, sempre tenint present que el caràcter efímer i la mutabilitat són aspectes consubstancials al jardí històric. "En funció de com estigui cada espai caldrà fer una intervenció per restaurar i recuperar el seu valor", explica l'enginyera agrònoma.

Grans reptes

En un moment en què hi ha més consciència social sobre la necessitat de recuperar espais verds a les ciutats o de fer una millor gestió dels espais forestals, també és temps de posar sobre la taula quin paper han de jugar els jardins històrics en aquesta equació. Vives reconeix que és un bon moment per "recuperar-los i donar-los nous usos, però sempre mantenint l'esperit que té un jardí històric": "L'important és treure'ls de l'estat d'abandonament que molts pateixen i entendre que poden ser espai de refugi i de benestar. A cada jardí, segons la seva tipologia i la fragilitat dels seus elements, cal trobar-li la seva utilitat. Hem de ser conscients que en un jardí no podem mantenir una foto fixa i no cal que si el recuperem sigui exactament igual, però sí trobar un ús adequat per mantenir el seu esperit original". Per tot plegat, Vives advoca per ser molt rigorosos amb com es treballen aquests espais. "Ha de ser una feina multidisciplinària i hi han d'estar

implicats professionals que tinguin una certa sensibilitat: arquitectes, enginyers agrònoms, historiadors, biòlegs... S'ha de fer un estudi històric i avaluar quina intervenció mereix aquell espai”.

El Parc Samà, a Cambrils, és un jardí botànic privat creat el 1881. GETTY

La recuperació d'aquests espais és un primer gran repte, mentre que el segon seria el manteniment. Són jardins més delicats i que necessiten dedicació, i això fa que la seva gestió no sempre sigui fàcil. Un altre gran repte és la gestió de l'aigua de reg. "Ara es dissenyen jardins de baix consum d'aigua –explica Vives–, però no és l'habitual dels jardins històrics, que van ser dissenyats en altres condicions climàtiques. Cada jardí és un projecte, un espai únic, i tenia un propòsit. Per tant, no hi ha una recepta única. La paraula clau a l'hora d'intervenir en un jardí històric és el respecte. Podem fer servir recursos moderns, però que encaixin amb l'esperit original del jardí”.

Gestió del paisatge

Els jardins històrics tenen un paper molt rellevant en el debat contemporani sobre la qualitat del paisatge i la seva gestió. Més enllà dels jardins reconeguts en els catàlegs oficials, com dèiem, a Catalunya n'hi ha molts amb importants valors patrimonials, sovint amb poca o escassa protecció i una bona part en risc de desaparició. Jardins que estan mig amagats en claustres de monestirs i convents, cementiris municipals, colònies industrials o cases d'estiueig, per exemple. Per fer valdre tot aquest patrimoni, el mes de juny passat, l'Observatori del Paisatge de Catalunya va organitzar el seminari *Repensant els jardins històrics. El passat en el present*. Segons explica Pere Sala, director de l'Observatori del Paisatge de Catalunya: "Un dels motius pels quals vam fer el seminari va ser per aprofundir en el coneixement dels valors dels jardins i incentivar-ne la conservació i promoció, i explorar eines que estiguin adaptades a la contemporaneïtat. Com hem d'actuar-hi avui? Quin paper poden tenir en la dinamització local o territorial, com a actiu cultural i econòmic, a més a més de paisatgístic?"

Durant el seminari, apunta Sala: "Es va fer un creuament d'informació molt interessant amb testimonis internacionals. Ens volíem preguntar quin ha de ser, avui, el paper del jardí patrimonial, atès el nou context d'emergència climàtica, quin rol tenen en la renaturalització de les ciutats, o en el reclam social de major salut i benestar. No podem perdre de vista les potencials funcions terapèutiques, de cohesió comunitària, d'equitat i de generació de benestar (passeig, gaudi, contemplació, etc.) inherents als jardins, que els converteixen en uns espais idonis per donar resposta a les noves demandes socials i culturals".

Atesa la reflexió de Roser Vives sobre el fet que són uns espais que

“més respectarem com més els coneguem”, us proposem fer ruta per alguns dels jardins històrics més emblemàtics de Catalunya.

1.

Jardins del Palau Falguera

Sant Feliu de Llobregat (Baix Llobregat)

Daten del segle XVII, quan Jaume Falguera va construir un gran palau amb uns jardins que arribaven fins al riu Llobregat. L'any 1995 la finca, que actualment formen un palau de 2.800 m² i els jardins, que tenen

una extensió d'1,5 hectàrees, la va adquirir l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat per convertir-la en un parc públic. En aquest espai els plataners de grans dimensions tenen una predominança destacable, però també hi trobem altres espècies vegetals com el margalló (endèmic de la regió mediterrània), acàcies roses, palmeres datileres, rosers, teixos, lledoners i alzines.

2.

Jardins de la colònia industrial del Ter Borgonyà (Osona)

A la part residencial de la Colònia Borgonyà s'inclouen nombrosos parterres i espais enjardinats oberts que li donen un aspecte típicament anglès. Els parterres davant de les cases presenten arbres en alineació, la majoria moreres, entre els quals s'intercalen rosers i altres plantes ornamentals. Als espais entre carrers i les petites places hi ha plantades espècies arbustives retallades, seguint una influència

pròpia dels jardins de tipus francès. També destaca la presència de plantes enfiladisses, en especial de la glicina del Casino.

3.

Laberint d'Horta

Barcelona

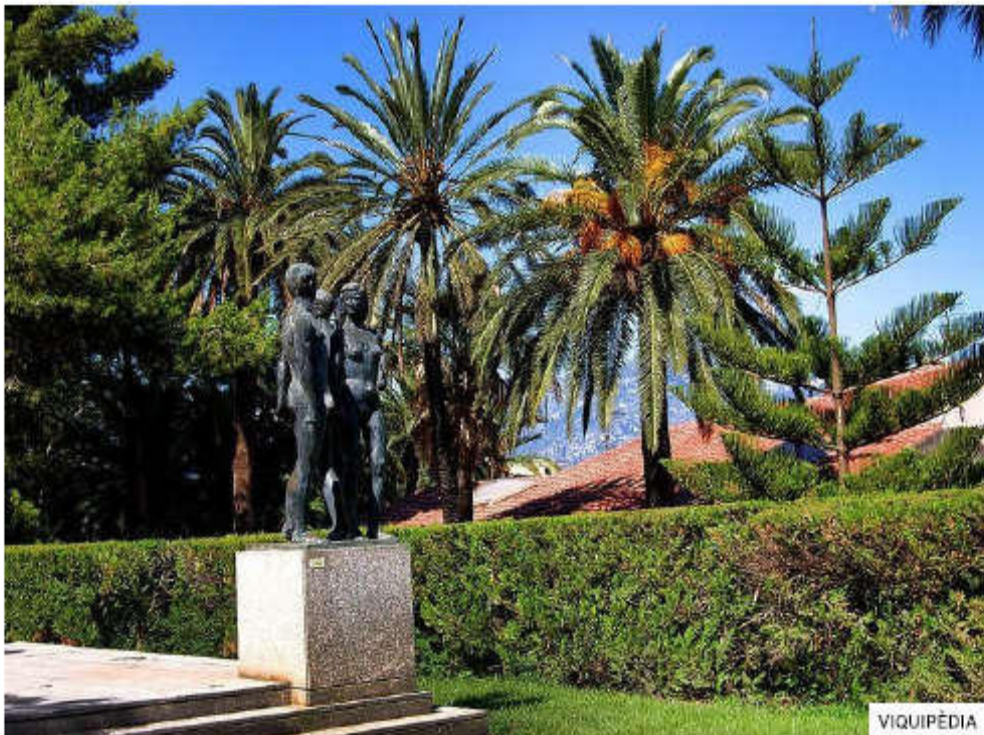

El Parc del Laberint d'Horta inclou el jardí més antic conservat a la ciutat de Barcelona. Nascut com un jardí neoclàssic amb un toc de fisonomia italiana, es va acabar com a jardí romàntic. El parc ocupa els

terrenys d'una finca del marquès de Llupià, de Poal i d'Alfarràs, un home molt il·lustrat que va encarregar l'obra a l'italià Domenico Bagutti, que va treballar-hi fins al 1808. El jardiner francès Delvalet va ser el responsable de les plantacions i un mestre d'obres català, Jaume Valls, en va supervisar els treballs.

4.

Jardins del Príncep Tortosa (Baix Ebre)

Un espai verd que, alhora, és un museu d'obres a l'aire lliure de l'escultor contemporani Santiago de Santiago. Ocupa l'espai dels jardins d'uns antics banys de principis del segle XIX. Situats al vessant nord-est del castell de la Suda, van ser adquirits per l'Ajuntament el 1970. El 1989 es va acordar la rehabilitació de l'espai que havia quedat en desús per crear un museu d'escultures a l'aire lliure. Hi ha també un mural interpretatiu sobre la història de l'antic balneari.

5.

Jardi Botànic Marimurtra

Blanes (la Selva)

Jardins de Marimurtra

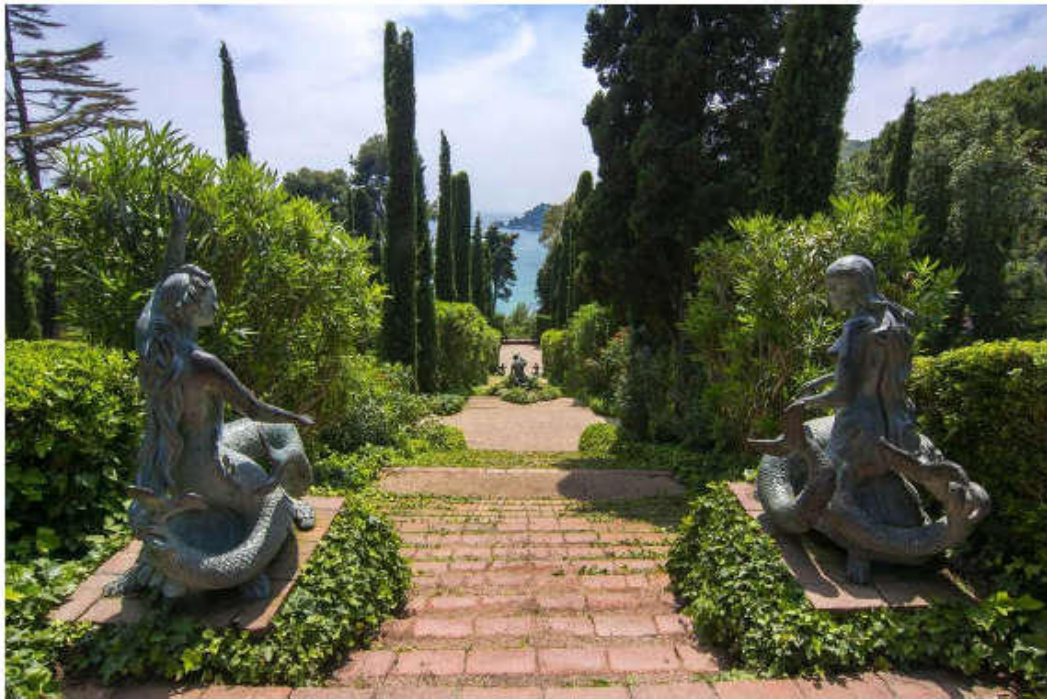
VLADISLAV ZOLOTOV/ GETTY

El Jardí Botànic Marimurtra és un indret privilegiat on gaudir de la riquesa del seu patrimoni botànic, arquitectònic, paisatgístic i humà. Compta amb més de 4.000 espècies de cinc continents diferents. La diversitat d'espècies i espais a Marimurtra permeten al visitant viatjar pel món gràcies al bosc musical de bambús de l'Orient, les àrides extensions d'Amèrica, racons d'Austràlia o la pèrgola selvàtica, entre d'altres. El Temple de Linné és un dels monuments arquitectònics més singulars del jardí.

El Parc Samà de Cambrils compta amb un llac amb tres illes unides per ponts. GETTY

Els Jardins de Santa Clotilde de Lloret tenen escultures de personatges mitològics. GÉTTY

Dos jardins catalans a la Ruta Europea de Jardins Històrics

A Catalunya hi ha molta feina a fer per reivindicar aquests jardins, dos dels quals –el Parc Samà i els Jardins de Santa Clotilde– formen part de l'itinerari Europeu dels Jardins Històrics, una de les 40 rutes culturals certificades pel Consell d'Europa. Aquest itinerari està format per una trentena de jardins repartits per tot Europa que són considerats històrics segons la Carta de Florència. El Parc Samà de Cambrils (Baix Camp), amb 14 hectàrees, és un dels millors exemples de la jardineria del romanticisme a Espanya. Va ser

construït com a residència estival per a la família d'indians Samà, marquesos de Marianao. Per la seva banda, els Jardins de Santa Clotilde, a Lloret de Mar (la Selva), van ser un encàrrec que el marquès de Roviralta va fer el 1919 a un jove paisatgista i arquitecte: Nicolau Maria Rubió i Tudurí. Ocupen prop de 27.000 m², situats sobre un penya-segat amb vistes al mar.

Publicació: Estils

Data: 17 d'agost de 2022

Autor: Aure Farran

Titular: Jardins històrics, un patrimoni a reivindicar

AURE FARRAN LLORCA

A Catalunya tenim un patrimoni essencial que sovint passa desapercbut i que tot just ara es comença a fer valdre: els jardins històrics. La Carta de Florència del 1981 defineix un jardí històric com "una composició arquitectònica i vegetal que, des del punt de vista de la història i de l'art, té un interès públic. Com a tal, és considerat un monument". Roser Vives de Delàs, enginyera agrònoma i paisatgista, explica que la "part essencial d'aquests espais és la presència de vegetals, el fet que es treballa amb material viu, i això vol dir que va evolucionant. I això els fa diferents de la resta d'expressions artístiques, que són inamovibles". Es fa difícil fixar una data que estableixi si un jardí és històric, tot i que hi ha algunes veus que apunten que hauria de tenir com a mínim 100 anys. Vives, però, reflexiona sobre com, al final, "els jardins històrics són aquells als quals el temps ha donat l'oportunitat d'arribar a nosaltres, de fer-los interessants i de mantenir l'esperit del moment en què van ser creats. I és important remarcar que són espais creats per l'home on aquest ha domesticat la natura".

Durant anys, molts d'aquests espais han restat oblidats i, malauradament, molts han desaparegut per la pressió urbanística. Roser Vives apunta que de jardins històrics n'hi ha de públics i privats, i de diverses tipologies, com jardins senyorialis d'àmbit urbà i rural, els jardins lligats a les colònies industrials, els d'indians amb espècies exòtiques, els d'institucions, hospitals o balnearis, els de viles d'estiueig o els jardins de col·lecció, com els botànics, que van ser populars al segle XIX. Vives explica que "les darreres dècades molts jardins privats de grans cases senyorialis s'han anat incorporant com a espais públics de les ciutats" i lamenta que "molts han patit mossegades i han desaparegut". El gran repte ara és la conservació i recuperació d'aquests espais, tot i que el primer pas, assegura l'enginyera agrònoma, és "donar-los a conèixer i respectar-los". Roser Vives remarca que aquests jardins són "un valor patrimonial i cultural i per això els hem de mantenir, conservar i donar a conèixer".

Grans reptes

En un moment en què hi ha més consciència social sobre la necessitat de recuperar espais verds a les ciutats o de fer una millor gestió dels espais forestals, també és temps de posar sobre la taula quin paper han de jugar els jardins històrics en aquesta equació. Vives reconeix que és un bon moment per "recuperar-los i donar-los nous usos, però sempre mantenint l'esperit que té un jardí històric": "l'important és treure'ls de l'estat d'abandonament que molts pateixen i entendre que poden ser espai de refugi i de benestar. A cada jardí, segons la seva tipologia i la fragilitat dels seus elements, cal trobar-li la seva utilitat. Vives advoca per ser molt rigorosos amb la manera com es treballen aquests espais. "Ha de ser una feina multidisciplinària i hi han d'estar implicats professionals que tinguin una certa sensibilitat: arquitectes, enginyers agrònoms, historiadors, biòlegs... S'ha de fer un estudi històric i avaluar quina intervenció mereix aquell espai".

La recuperació d'aquests espais és un primer gran repte, mentre que el segon seria el manteniment. Són jardins més delicats i que necessiten dedicació, i això fa que no sempre siguin fàcils de ges-

El parc del Laberint d'Horta, a Barcelona. IVAN MORENO

Jardins històrics un patrimoni a reivindicar

Aquests indrets singulars poden jugar un paper en el context d'emergència climàtica i de renaturalització de les ciutats

Dos jardins catalans a la Ruta Europea de Jardins Històrics

A Catalunya hi ha molta feina a fer per reivindicar aquests jardins, dos dels quals –el Parc Samà i els Jardins de Santa Clotilde– formen part de l'itinerari Europeu dels Jardins Històrics, una de les 40 rutes culturals certificades pel Consell d'Europa. Aquest itinerari està format per una trentena de jardins repartits per tot Europa que són considerats històrics segons la Carta de Florència. El Parc Samà de Cambrils (Baix Camp), amb 14 hectàrees, és un dels millors exemples de la jardineria del romanticisme a Espanya. Per la seva banda, els Jardins de Santa Clotilde, a Lloret de Mar (la Selva), ocupen prop de 27.000 m², situats sobre un penya-segat amb vistes al mar.

neixement dels valors dels jardins i incentivar-ne la conservació i promoció, i explorar eines que estiguin adaptades a la contemporaneïtat. Com hem d'actuar-hi avui? Quin paper poden tenir en la dinamització local o territorial, com a actiu cultural i econòmic, a més a més de paisatgístic?"

Durant el seminari, apunta Sala, "és va fer un creuament d'informació molt interessant amb testimonis internacionals. Ens volem preguntar quin ha de ser avui el paper del jardí patrimonial, atès el nou context d'emergència climàtica, quin rol tenen en la renaturalització de les ciutats, o en el reclamo social de més salut i benestar. No podem perdre de vista les potencials funcions terapèutiques, de cohesió comunitària, d'equitat i de generació de benestar (passeig, gaudi, contemplació, etc.) inherents als jardins, que els converteixen en uns espais idonis per donar resposta a les noves demandes socials i culturals".

Atesa la reflexió de Roser Vives sobre el fet que són uns espais que "més respectarem com més els coneguem", tot seguit us proposem fer ruta per alguns dels jardins històrics més emblemàtics de Catalunya. ■

tionar. Un altre gran repte és la gestió de l'aigua de reg. "Ara es dissenyen jardins amb baix consum d'aigua –explica Vives–, però no és habitual en els jardins històrics, que van ser dissenyats en altres condicions climàtiques. Podem fer servir recursos moderns però que encaixin amb l'esperit original del jardí".

Gestió del paisatge

Els jardins històrics tenen un paper molt rellevant en el debat contemporani sobre la qualitat del paisatge i la seva gestió. Més enllà dels jardins reconeguts en els catàlegs oficials, com deïem, a Catalunya n'hi ha molts amb un important valor patrimonial, sovint amb poca o escassa protecció. I una bona part en risc de desaparició. Jardins que estan mig amagats en claustres de monestirs i convents, cementiris municipals, colònies industrials o cases d'estiueig, per exemple. Per fer valdre tot aquest patrimoni, el juny passat l'Observatori del Paisatge de Catalunya va organitzar el seminari *Repensant els jardins històrics. El passat en el present*. Segons explica Pere Sala, director de l'Observatori del Paisatge de Catalunya: "Un dels motius pels quals vam fer el seminari va ser per aprofundir en el co-

AJUNTAMENT DE SANT FELIU DE LLOBREGAT

1. Jardins del Palau Falguera Sant Feliu de Llobregat (Baix Llobregat)

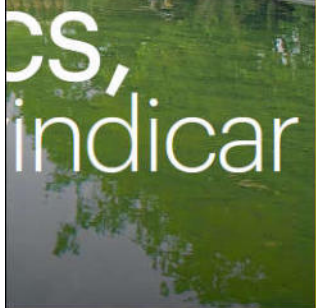
Daten del segle XVII, quan Jaume Falguera va construir un gran palau amb uns jardins que arribaven fins al Llobregat. L'any 1995 la finca, que actualment formen un palau de 2.800 m² i els jardins, que tenen una extensió d'1,5 hectàrees, la va adquirir l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat per convertir-la en un parc públic.

MAN MORENO

2. Laberint d'Horta Barcelona

El Parc del Laberint d'Horta inclou el jardí més antic conservat a la ciutat de Barcelona. Nascut com un jardí neoclàssic amb una fisonomia italiana, es va acabar com a jardí romàntic. El parc ocupa els terrenys d'una finca del marquès de Lluçà, de Poal i d'Alfarràs, un home molt il·lustrat que va encarregar l'obra a l'italià Domenico Bagutti, que va treballar-hi fins al 1808. El jardiner francès Delvalet va ser el responsable de les plantacions, i un mestre d'obres català, Jaume Valls, va supervisar els treballs.

3. Jardins de la colònia industrial del Ter Borgonyà (Osona)

La part residencial de la Colònia Borgonyà inclou molta parterres i espais anjardinats oberts que li donen un aspecte típicament anglès. Els parterres davant de les cases presenten arbres en alineació, la majoria moreres, entre els quals s'intercalen rosers i altres plantes ornamentals.

PIRE TORRESA

VIGUERES

4. Jardins del Princep Tortosa (Baix Ebre)

Un espai verd que és ara un museu d'obres a l'aire lliure de l'escultor contemporani Santiago de Santiago. Ocupa l'espai dels jardins d'uns antics bars de principis del segle XIX. Situat al vessant nord-est del castell de la Suda, van ser adquirits per l'Ajuntament el 1970. El 1989 es va acordar rehabilitar l'espai que havia quedat en desús per crear un museu d'escultures a l'aire lliure.

GETTY

5. Jardí Botànic Marimurtra Blanes (la Selva)

El Jardí Botànic Marimurtra és un indret privilegiat per gaudir de la riquesa del seu patrimoni botànic, arquitectònic, paisatgístic i humà. Té més de 4.000 espècies de cinc continents diferents, com un bosc de bambús de l'Orient. El Templot de Linné és un dels monuments arquitectònics més singulars del jardí.

Publicació: La Vanguardia

Data: 20 d'agost de 2022

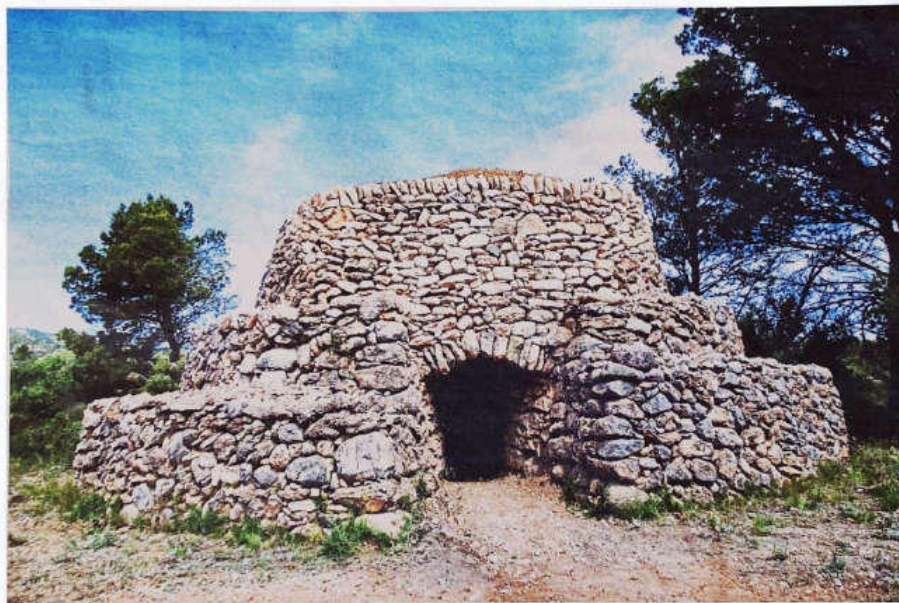
Autor: Rosa M. Bosch

Titular: Europa premia la recuperació de l'arquitectura de la pedra seca

Europa premia la recuperació de l'arquitectura de la pedra seca

Wikipedra aplega 500 voluntaris que han documentat més de 32.000 barraques i murs

La barraqueta Jaume de la Cota, a Mont-roig del Camp (Baix Camp), és una de les més grans que s'han documentat a Catalunya

ROSA M. BOSCH
Barcelona

El llegat agrícola de les barraques, tines, dipòsits d'aigua i murs de pedra seca, que ha estat amagat i oblidat durant molt de temps, ha cobrat una nova vida gràcies al projecte Wikipedra, impulsat per l'Observatori del Paisatge de Catalunya, que ha aconseguit la complicitat de més de 500 voluntaris per documentar aquesta mena de construccions. Fins ara, la base de dades col·laborativa creada el 2011 ha inventariat més de 32.000 construccions. La Comissió Europea i la Federació Europea Nostra han valorat la tasca del projecte Wikipedra amb l'European Heritage Awards, premi que reconeix els esforços per salvaguardar el pa-

trimoni i que s'atorgarà el 26 de setembre a Praga.

Wikipedra és la resposta a la pèrdua visual de cabanes i altres edificacions de pedra seca, que han quedat amagades entre la vegetació de bosc a causa de l'imparable abandonament del camp. Les aportacions de ciutadans anònims han fet possible promoure aquest coneixement. El 2017 es va fer una aplicació en línia, Pedra Seca, que facilita que qualsevol persona, sigui experta o no, introdueixi la informació relativa a les construccions que descobreix, com per exemple la ubicació, la tipologia, l'estat de conservació i les característiques arquitectòniques. Un equip d'especialistes contrasten i validen les dades que s'han aportat.

"Tot va començar amb la iniciativa del grup Drac Verd de

Sitges, que abans del 2011 ja s'aplegava cada dissabte per catalogar cabanes i marcar-les amb un drac verd. Hi ha desenes d'associacions molt actives dedicades a la recuperació i restauració de la pedra seca. Cre-

Algunes barraques formen rutes turístiques, i en altres, envoltades de vinyes, s'hi pot dormir

iem que aquestes construccions són molt importants en la configuració del paisatge de Catalunya, per això vam crear Wikipedra", explica Jordi Grau, ambientòleg de l'Observatori del Paisatge.

Fins ara s'han registrat més de 32.000 elements, principalment a Catalunya, i uns quants al departament francès de l'Arieja i altres zones frontereres. "La majoria, 26.600, són barraques ubicades a enclavaments forestals que abans eren cultius. Moltes estan amagades i es creu que encara en fal·laria una tercera part per documentar. Aquesta feina és molt important per saber el que tenim i com gestionar-ho", afegeix Grau. Cal recordar que, el 2018, la Unesco va declarar patrimoni cultural immaterial de la humanitat la tècnica constructiva d'encaxar pedres sense argamassa ni ciment.

Les barraques que es conserven daten d'entre finals del segle XVIII i principis del XX. La seva funció era aixoplugar el pagès i guardar les eines de conreu; les més grans també refugi-

aven els animals que ajudaven en les tasques del camp. Algunes ja s'han convertit en destinació turística, ja que s'han organitzat itineraris per visitar-les, com ara les tines que servien per fer vi al costat de les vinyes, a la vall del Flequer, entre el Pont de Vilomara i Rosafort (Bages); les d'Olerdola (Alt Penedès); i les del Pla de Santa Maria (Alt Camp), on funciona la ruta de la Capona. L'editorial Piolet inclou als seus mapes d'excursionisme aquestes construccions.

Les possibilitats que ofereix un patrimoni tan característic del paisatge mediterrani no són poques. Grau diu que fins i tot es pot dormir en barraques envoltades de vinyes, a l'Arboçar (Alt Penedès).

"S'havia perdut el coneixement

Continu a la pàgina següent

Publicació: El Terme

Data: Setembre de 2022

Autor: Joan Soler Gironès

Titular: Barraques de pedra seca a Vacarisses

**S'amplia la franja
de subministrament
d'aigua**

Servei entre les 7 i les 23 h

**Millores a l'escola
Pau Casals**

Reparacions, pintura i llums LED

**Nou pàrquing a
l'estació de Can Serra**

Guanya espai i millora
la seguretat viària

El Terme

Núm. 175 - Setembre 2022

AJUNTAMENT DE VACARISSES

Publicació gratuïta

Barraques de pedra seca a Vacarisses

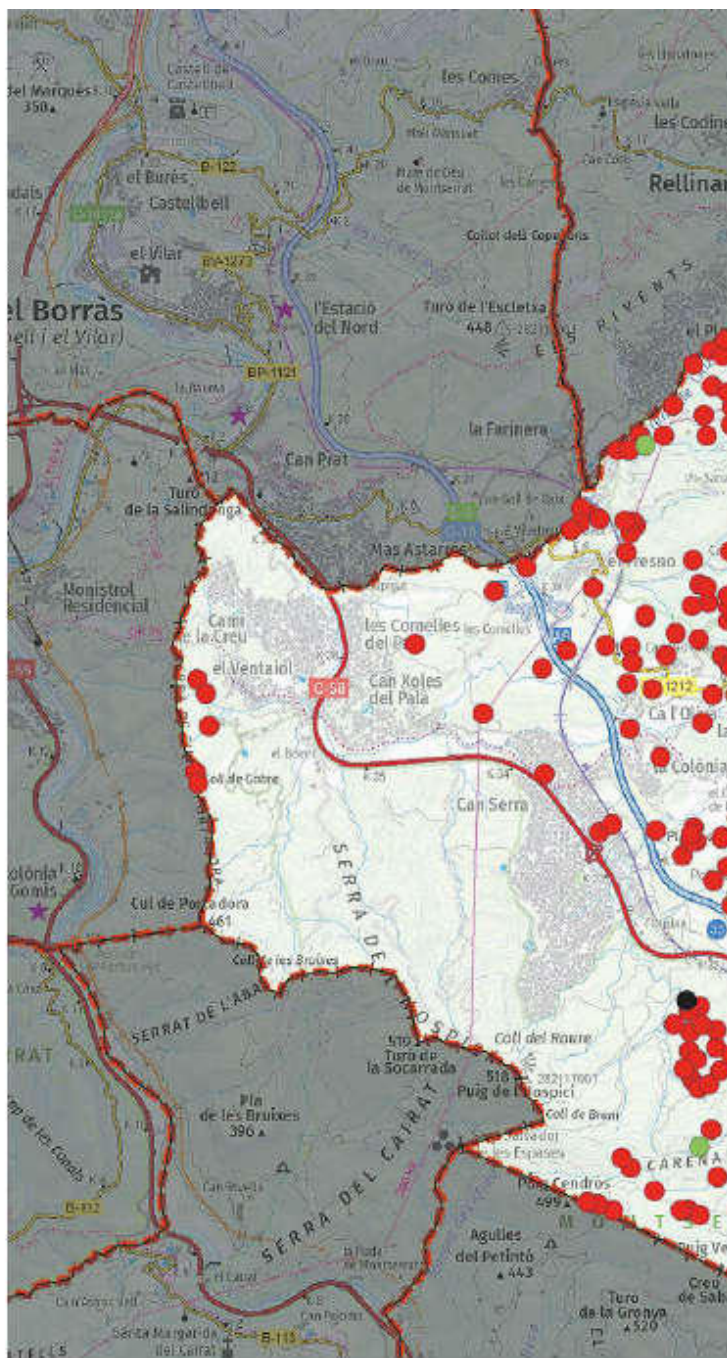
Caminant per Vacarisses, per Joan Soler Gironès, geògraf

Aquesta secció, amb el títol que l'acompanya, convida el lector a resseguir itineraris i racons que es mencionen al llibre *Caminant per Vacarisses*, però també vol descobrir la geografia d'aquest municipi. És per això que, per a aquest número, us suggereixo anar a "geografiar" el territori. Aquest cop, però, anirem a cercar barraques de pedra seca mitjançant les noves tecnologies i sense moure'ns de casa.

Anem a pams, en primer lloc comentar que la pedra seca és un mètode constructiu dins de l'arquitectura popular en el qual no hi ha cap material d'unió com podria ser el fang o el ciment, sinó que les pedres s'encaixen entre elles ben falcades i que permet construir murs, barraques o altres elements vinculats sobretot al món agrícola. Aquesta tècnica i art va ser considerat per la UNESCO Patrimoni Immaterial de la Humanitat.

A Catalunya, l'any 2011 es va impulsar el projecte *Wikpedra*, el qual és un portal web en què es poden consultar totes les construccions de pedra seca o bé inserir-ne de noves. Tothom pot incloure-hi noves construccions, que posteriorment seran validades per un especialista. El projecte va ser desenvolupat per l'Observatori del Paisatge de Catalunya en col·laboració amb l'Associació Drac Verd de Sitges. Ara, recentment, entre primavera i estiu d'aquest 2022, la Comissió Europea i Europa Nostra han guardonat aquest projecte de participació ciutadana.

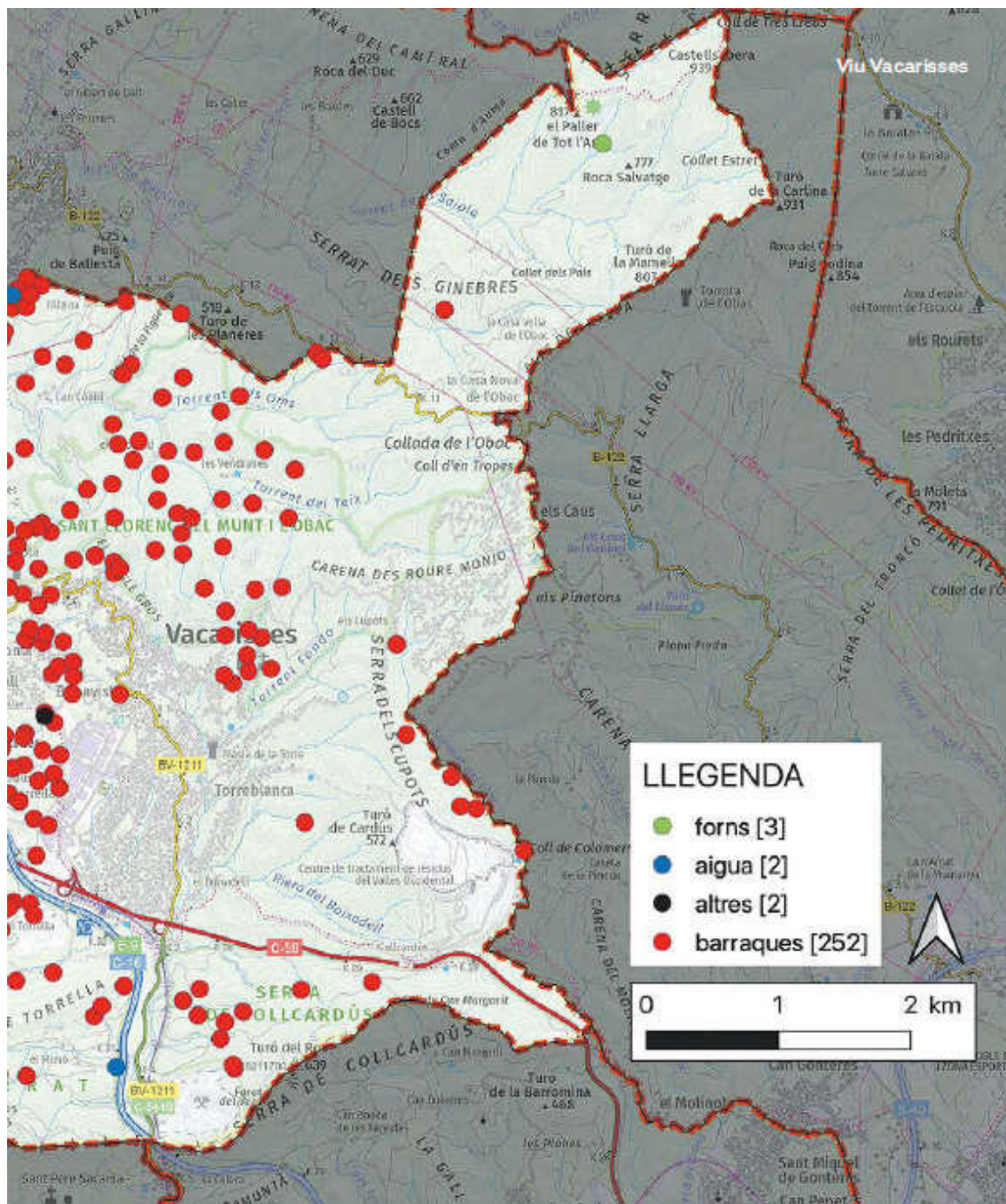
Si explorem aquesta aplicació i ens fixem en Vacarisses, podem presumir de ser un municipi amb un dens patrimoni de pedra seca gràcies a persones amb noms i cognoms que en els darrers anys han dedicat moltes hores lliures a recuperar aquest patrimoni que va romandre molts anys oblidat sota la vegetació.

Però posem xifres a aquestes dades i us asseguro que quedareu ben sorpresos. A data de 24 d'agost del 2022 a les vuit del vespre, a tot Catalunya consten 26.513 barraques de pedra seca inventariades i introduïdes al *Wikpedra*, on a Vacarisses se'n comptabilitzen 252. Això representa el 0,95% del total. Una dada extraordinària.

Tot i així, aquest web no només registra les barraques sinó que a més inclou construccions de pedra seca per emmagatzemar aigua (2 a Vacarisses), forns de calç (3 a Vacarisses) i altres elements constructius de pedra en sec diversos (2 a Vacarisses). Aquest conjunt de xifres pot seguir creixent; només és qüestió d'anar a cercar-les.

En resum, amb aquest premi concedit per la Unió Europea i tenint en compte el patrimoni de pedra seca present a Vacarisses, era mereixedor d'un article com aquest.

No podem acabar sense fer memòria que l'any 2019 l'ajuntament de Vacarisses va impulsar la restauració d'un

conjunt de barraques de pedra seca al terme municipal. A més a més, en el llibre *Caminant per Vacarisses*, podeu resseguir l'itinerari 9 específic sobre pedra seca.

El mapa ha estat d'elaboració pròpia a partir de la base cartogràfica de l'IGN i dades de Wikipedia.

Wikipedia

Video premis

Publicació: Asociación Española de Paisajistas

Data: 19 de setembre de 2022

Autor: -

Titular: Seminario Internacional 'Ruinas y Descampados'

Seminario Internacional “Ruinas y descampados”

AEPcomunicación

El Observatorio del Paisaje de Cataluña colabora activamente en la organización del Seminario Internacional “Ruinas y Descampados”, junto a la Universidad de Santiago de Compostela, en el marco del Proyecto Deparq, y la colaboración del Ayuntamiento de Morille y la Diputación de Salamanca.

El Seminario que se celebrará en Morille (Salamanca) del 27 al 29 de septiembre de 2022, se centrará en los paisajes olvidados y arruinados por la furia del desarrollo. Al respecto, se debatirá sobre fábricas y minas abandonadas, puertos en decadencia, pueblos sumergidos por las presas, urbanizaciones nunca habitadas o bosques plantados y luego olvidados. **El objetivo del evento no es el de recrearse en los yermos, sino mostrar la vida y el arte que crecen en los márgenes del olvido.**

Las jornadas reunirán a algunos de los mayores pensadores y especialistas europeos en teoría y práctica del paisaje, como Gilles A. Tiberghien de la Université Paris I Panthéon-Sorbonne; Jean-Marc Besse, de la École des hautes études en sciences sociales Centre national de recherche scientifique de Francia o Raffaele Milani, de la Università de Bologna.

Las conferencias se acompañarán de actividades complementarias, como mesas de debate, un ciclo de cortometrajes o la visita al cementerio de arte de Morille, entre otras.

Publicació: Vilaweb

Data: 17 de setembre de 2022

Autor: Montserrat Serra

Titular: Pere Sala: 'Els espais periurbans, que tradicionalment hem abandonat, avui es projecten com a espais de futur'

VilaWeb

vilaweb.cat

Dissabte 17.09.2022 21:40

Pere Sala: “Els espais periurbans, que tradicionalment hem abandonat, avui es projecten com a espais de futur”

Entrevistem el director de l'Observatori del Paisatge de Catalunya · Els territoris periurbans, entre els quals es compten els pobles que conformen la DO Alella, són territoris de futur i espais estratègics; i la vinya, com a cultiu, hi ha de tenir un paper important

Montserrat Serra
1122 Articles

Ens trobem amb Pere Sala, director de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, per pujar fins al mirador de Sant Mateu, a la Serralada Pre-litoral, al Maresme. Aquest punt elevat mostra d'una manera diàfana la proximitat amb Barcelona, amb la mar de referència, i com han crescut els pobles del Baix Maresme aquestes darreres dècades, a partir del model d'urbanització fins a dalt de tot de la muntanya, entre uns boscs que durant les mateixes dècades han guanyat per golejada les parcel·les de vinya, que durant la primera meitat del segle XX ocupaven pràcticament tots els turons de la Serralada de Marina i la Serralada Litoral. Després, el portem a dalt de tot de la vall de Rials i a dalt de tot de la vall de Cirera, les dues valls vinícoles de la DO Alella. Al responsable de l'Observatori l'impacten per aquests espais vinícoles, agraris, en aquests pobles del costat de Barcelona. I és en aquest entorn que reflexiona sobre els territoris periurbans i sobre la importància que hi té la vinya.

"Els espais periurbans, que són els espais que tradicionalment hem abandonat més i que hem deixat al marge, que hem descuidat perquè ens hem mirat més el centre i l'espai públic urbà, avui es projecten com els espais de futur i ajuden a crear identitat. La pandèmia mateixa ens ho ha acabat de confirmar, perquè ens ha fet redescobrir els entorns de les ciutats i de cop s'han convertit en els espais saludables fora del nucli. Són els llocs on anem a caminar, a desconnectar, a esbargir-nos, a fer salut, on podem educar sobre els seus valors, i els tenim a tocar. Són, a més, els espais estratègics que ens han de proveir d'aliments sans i de proximitat en el futur i donar resposta a uns consumidors cada vegada més preocupats per la qualitat i la seguretat alimentàries. A més, ens poden proveir energèticament per mitjà de plantes fotovoltaïques de mida petita destinades a l'autoconsum que complementin la producció d'energia renovable en sostres residencials i industrials pròxims. Per tant, les vores urbanes són indrets que sovint hem marginat, però en el futur han de ser fonamentals en les polítiques de planificació. Aquesta és una qüestió que serà cabdal en l'urbanisme del futur. En aquest sentit, uns espais periurbans que tenen vinya, al costat de Barcelona, tenen un potencial molt gran."

—Però la realitat d'aquests territoris tan llaminers, perquè són al costat de Barcelona i tenen infraestructures i serveis bons, és que, superada la pandèmia, s'hi construeix més que mai.

—Afortunadament, han canviat les dinàmiques tan urbanitzadores dels anys noranta i del principi del segle XXI, aquelles que van modificar més els teixits urbans històrics, caracteritzats per ser compactes i densos, i que construïen enmig dels espais agrícoles i forestals, o fent continus urbanitzats al llarg de la costa. Una prova recent és la desclassificació que impulsa la Generalitat d'algunes zones urbanitzables del litoral de Catalunya, que pot evitar la construcció d'habitatges nous en espais periurbans d'alt interès paisatgístic, reduir l'espai de mobilitat motoritzada privada i guanyar espais d'ús social o de valor natural. El desafiament en un paisatge mediterrani com aquest és frenar la dispersió urbanística (que en el passat ha fet créixer tant el consum de sòl), reduir la dispersió d'usos i artefactes aliens a l'espai agrari i forestal, connectar-los amb els parcs, les places i els passeigs urbans, refer les vores de les ciutats i de les àrees industrials i comercials que estiguin degradades i integrar els valors d'aquest paisatge en mosaic, des dels reconeguts amb un valor patrimonial més alt fins als valors més quotidians, com un criteri fonamental en els plans urbanístics del Baix Maresme. El sòl agrari és un sòl de valor extraordinari, perquè és un recurs escàs i perquè també concentra molts valors estètics, socials, històrics i patrimonials. Si a França és un sòl molt protegit, fins al punt que no és gens fàcil de canviar-ne la qualificació, també ho podria ser aquí.

—Models caducs. Els POUM s'han planificat amb una mentalitat del segle XX, no a partir dels desafiaments que ens presenta el segle XXI.

—Sí, i amb problemes de mobilitat, com apuntava abans. Construir urbanitzacions muntanya amunt no solament ha significat situar-se enmig del bosc —amb el risc que ara veiem que té quan hi ha un incendi forestal—, destruir superfície agrícola i forestal o patrimoni històric (en part per la manca de sentit de pertinença dels residents amb el lloc), i crear espais residencials de baixa qualitat

paisatgística i amb un impacte visual elevat, sinó que també ha implicat dificultats de mobilitat, perquè t'has de desplaçar amb vehicle, i més encara quan el petroli és cada vegada més car. Per tant, és un model absolutament esgotat.

—**I quin paper pot tenir la vinya en aquests territoris periurbans?**

—El millor tallafoc o el millor model de prevenció d'incendis és el mosaic agrari que hem perdut en aquests territoris periurbans. I aquí, i en uns altres territoris vitivinícoles del país, la vinya hi pot tenir un paper fonamental. I més enllà del seu valor ecològic o productiu, el caràcter vitivinícol tan singular d'aquest paisatge metropolità hauria de formar part de la identitat i hauria de fer créixer l'autoestima de la gent d'aquí i de sentir-se orgullosa de viure en un lloc on la vinya ha tingut una gran importància, i conscienciar-se que aquest patrimoni no es pot continuar perdent perquè és un actiu imprescindible de futur. En un moment en què els espais agrícoles periurbans prendran més importància que mai i esdevindran nous patrimonis paisatgístics, la vinya hi pot tenir un rol molt destacat. Per exemple, es podria mirar si on som ara hi ha creixements residencials que no s'hagin consolidat i hi hagin quedat espais urbanitzats inacabats, perquè podrien desclassificar-se i aprofitar-se per replantar vinya nova.

—**Dins el Catàleg del Paisatge elaborat per l'Observatori, quan s'analitza aquest territori ja es parla de mantenir i potenciar el mosaic agrari format per la vinya, l'horta i la flor ornamental. També s'adverteix que és un mosaic agrari que recula i es constata que es perd, i la recomanació que feu és que s'hauria de reforçar. Aquesta anàlisi ja fa deu anys que la va fer.**

—Tot el que diu el Catàleg del Paisatge de Catalunya sobre el Baix Maresme i la plana del Vallès, on també hi ha vinya, continua vigent. Es parla de la importància de recuperar i promoure activament l'espai agrari i mantenir el mosaic que esmentes, d'evitar la proliferació d'instal·lacions periurbanes impròpies, de valorar els elements patrimonials agrícoles, de preservar tant les cases d'indians, cases senyoriales del tombant de segle XIX-XX i les masies, com l'entorn agrícola, d'aparcar definitivament el model basat en urbanitzacions, de potenciar el reciclatge urbà per evitar l'ocupació de més sòl, de facilitar la connexió paisatgística entre la Serra de Marina i la mar a través de camps, boscs i rieres, o de promoure una xarxa d'itineraris paisatgístics i de miradors on la percepció del paisatge sigui més suggerent, entre molts aspectes més. Al catàleg de la regió metropolitana de Barcelona ja apuntàvem que els paisatges periurbans del Baix Maresme són clau tant pel seu valor productiu com per al gaudi, el lleure i la salut de la població, com també per a l'assoliment d'un territori menys vulnerable als efectes del canvi climàtic, sobretot a la línia de la costa.

—**Quins valors aporta la vinya en aquest paisatge?**

—Aquest paisatge de vinya és molt singular i únic, sobretot al vessant del Maresme de la Serra de Marina, situat a pocs quilòmetres de la línia de la costa, cultivat en terrasses, en terrenys costaners, sovint aprofitant fons de vall de les rieres, i en petites parcel·les. Hi ha un seguit de valors lligats a la vinya que sovint és més senzill de reconèixer-los en paisatges vitivinícoles més extensos, però que aquí també hi són, i que tenen a veure amb la sensació d'ordre i harmonia que comuniquen les fileres de ceps arrencades seguint la sinuositat del relleu. Un altre valor té a veure amb els canvis cromàtics al llarg de l'any, del verd clar a la primavera al color daurat de la tardor, que també es pot potenciar com a actiu. També cal destacar el valor de la diversitat agrícola. Una diferència entre el paisatge d'Alella i el del Penedès, per exemple, és que al Penedès la vinya és eminentment un monocultiu i aquí la vinya es combina amb l'horta o la flor ornamental, entre més cultius. Aquesta varietat paisatgística és un factor de mediterraneïtat molt important que la vinya porta associat des dels romans. Un altre valor d'aquí és el seu patrimoni construït, amb masies, pous, mines, safareigs i la pedra seca. També es destaquen les xarxes de camins, que podrien satisfer les necessitats de mobilitat quotidiana a peu o amb bicicleta i de lleure dels habitants i visitants tot redescobrint l'entorn. En definitiva, ens trobem davant un paisatge que és un referent de mediterraneïtat, que representa tradició i guarda memòria, amb un patrimoni arquitectònic propi i on tots aquests valors prenen molta força perquè estan enganxats a la mar, al costat de Barcelona i enmig de la regió

metropolitana.

Publicació: Vilaweb

Data: 24 de setembre de 2022

Autor: Montserrat Serra

Titular: Francesc Muñoz: 'El model econòmic del segle XX no ha tingut en compte els costos paisatgístics que implica'

VilaWeb

vilaweb.cat

Dissabte 24.09.2022 21:40

Francesc Muñoz: “El model econòmic del segle XX no ha tingut en compte els costos paisatgístics que implica”

El geògraf, autor del projecte “Paisatges productius, una nova infraestructura del territori”, proposa una nova forma d'economia productiva basada en la creativitat, la innovació i la sostenibilitat · Detecta els valors de cada paisatge per aplicar-los en la lògica de l'economia de colors

Montserrat Serra
1045 Articles

En el context de canvi climàtic, de sostenibilitat, de salut, de globalització..., el cultiu de la vinya i l'activitat agrària és un gran actiu per als territoris periurbans a tocar de Barcelona (com també en el conjunt del país). Però les polítiques públiques agràries d'aquests territoris pràcticament no s'han desplegat. I els plans d'ordenació urbanística municipal (POUM) que es desenvolupen en molts d'aquests municipis continuen fomentant un model extractiu, de depredació del paisatge, que és el que s'ha imposat durant tot el segle XX.

Tanmateix, l'emergència climàtica i l'aprovació de documents rectors, tot i que no vinculants, que ultrapassen l'àmbit local, com el Conveni Europeu del Paisatge de l'any 2000, l'Agenda 2030 i els Objectius del Desenvolupament Sostenible aprovats per l'ONU el 2015, han començat a despertar iniciatives que miren de canviar aquest model econòmic.

Un dels treballs més interessants en el context postpandèmic ha estat elaborat i redactat pel geògraf **Francesc Muñoz, creador i director de l'Observatori de la Urbanització, un grup de la recerca de la UAB**. Aquest organisme es dedica a detectar tendències de futur per mirar d'explicar cap a on hauriem d'anar, en l'àmbit de l'urbanisme sobretot. Muñoz ha elaborat un projecte innovador amb el títol "Paisatges productius, una nova infraestructura del territori". Ha estat un encàrrec de l'Oficina Tècnica d'Estratègies de Desenvolupament Econòmic de la Diputació de Barcelona, dirigida per Jordi Boixadé. Aquesta oficina fa anys que treballa en l'anomenada "economia del paisatge" i també en la bioeconomia, en el sentit que el paisatge pot generar una economia pròpia sense haver-lo de malmetre.

La gran mentida

Francesc Muñoz és clar i contundent: "El model econòmic que hem creat al segle XX, de manera directa o indirecta, es basa en un consum del territori que representa la urbanització i la degradació del paisatge, en el millor dels casos, i en el pitjor la destrucció literal. Perquè el model econòmic del segle XX, que durant dècades s'ha vist com un model econòmic d'èxit, no ha tingut en compte els costos paisatgístics que implica."

"La gran mentida que hem construït durant els últims cent cinquanta anys –prosegueix– és la idea que per crear progrés econòmic has de fer malbé el paisatge. Aquest treball mira d'explicar que això no és així i que cal passar del model extractiu a un model econòmic que mira d'aliar-se amb els valors del paisatge i mantenir-los. El nom del projecte ja és molt significatiu: 'Paisatges productius, una nova infraestructura del territori'. El sentit és que el paisatge pot ser productiu econòmicament i això és una infraestructura que no valorem. I a còpia d'urbanitzar sense mirar més enllà, perdem l'oportunitat en aquesta direcció."

"Des de la Diputació de Barcelona hem treballat en un projecte que mostra que és possible desenvolupar un model econòmic contrari al del segle XX, amb noves activitats econòmiques que es basen en la creativitat, la innovació i la sostenibilitat. Aquest nou model no tan sols no destrueix el paisatge, sinó que a més s'inspira en els valors del paisatge. De manera que si una activitat econòmica necessita els valors del paisatge per mantenir-se, aquesta mateixa activitat farà que el paisatge es mantingui."

Muñoz ha partit dels valors de paisatge definits en el Catàleg de l'Observatori del Paisatge de Catalunya i ha treballat a partir de les quaranta-tres "unitats de paisatge" (paisatges definits per unes característiques pròpies), que són les que formen part de la demarcació de Barcelona. Els territoris vinícoles de la DO Alella, DO Penedès i DO Pla de Bages es troben inclosos en unitats de paisatge d'aquest projecte.

Un model econòmic que encaixa amb el conreu de la vinya

"En aquest nou model econòmic hi encaixa perfectament el conreu de la vinya i l'elaboració del vi: si jo entenc que la vinya és una producció de qualitat, és un element d'identitat, és un element de marca, és una qüestió de país, és un argument d'articulació metropolitana i més elements positius que podem trobar, llavors ens adonem que si mantenim aquest paisatge donem opció al desenvolupament de tot un sector econòmic relacionat amb el vi. I que no tan sols és la producció, sinó que també té a veure amb moltes activitats econòmiques que giren entorn del vi."

"En aquest treball proposem sis economies de colors, que vinculem als valors dels paisatges: l'economia verda (que té a veure amb els espais naturals); la blava (les masses d'aigua); l'economia taronja (patrimoni, història, cultura, creació cultural); la groga (innovació científica i tecnològica); la platejada (vinculada amb la gent gran); i la turquesa (que gira entorn de la salut, el benestar, l'esport). Totes aquestes economies tenen en comú que no necessiten destruir el paisatge, ans al contrari, s'alimenten de valors del paisatge. Per tant, si potencies aquestes economies en detriment del model extractiu del segle XX, generes desenvolupament econòmic i alhora gestiones el paisatge."

"La vinya i el vi són elements que expliquen molt bé el caràcter del paisatge. A partir d'aquí hi ha una pila de possibles projectes que alien l'agricultura amb el patrimoni, amb la història, la cultura, la creativitat... I, d'aquest punt de vista, s'obren un ventall d'activitats que no són activitats agrícoles, sinó que tenen a veure amb el món dels serveis i la cultura."

"El treball ens mostra que en els llocs de vinya que es troben a prop de masses urbanes no apareix només l'economia verda, sinó també l'economia taronja del patrimoni i la cultura i l'economia groga de la innovació tecnològica i el coneixement. I la idea és crear activitats que tinguin a veure amb l'agricultura però que no es trobin només vinculades a la producció agrícola."

Aquests darrers anys l'enoturisme ja ha fet molt de forat, li diem. I respon: "No penso en turisme ni en restauració. No parlo d'enoturisme. Parlo d'anar més enllà. Em refereixo al fet de canviar l'accent per donar pas a unes altres narratives que s'amaguen sota la catifa."

Economia de colors

L'economia de colors conté sis grans grups d'activitats econòmiques amb potencial de treballar fulls de ruta de desenvolupament local definits pel triangle "innovació-creativitat-sostenibilitat". Us els presentem a partir de la definició exposada per Francesc Muñoz en el seu projecte:

Economia verda: activitats econòmiques basades en la sostenibilitat, l'ecologia i el nou i ampli camp d'acció que representa la definició d'estratègies de mitigació i adaptació als efectes del canvi climàtic. A més del respecte pel medi, aquesta orientació econòmica general proposa com a objectiu indefugible més igualtat social, aprofitant i gestionant de manera eficient els recursos i les infraestructures disponibles de manera sostenible (reducció de riscos ambientals i millora del benestar).

Economia blava: activitats econòmiques vinculades als espais d'aigua que consideren els recursos hídrics com a motors de l'economia pel seu gran potencial per a la innovació. Algunes explicacions consideren l'economia blava com un híbrid entre l'economia verda (ecologia i medi), l'economia circular (aprofitament i reciclatge dels residus) i una part de l'economia del bé comú (responsabilitat social i compartida). És una economia que aspira a l'eficiència pel que fa a la producció de béns des de la sostenibilitat i la resiliència amb relació a la gestió dels ecosistemes naturals.

Economia taronja: activitats econòmiques que parteixen de la conversió de les idees i els conceptes creatius en béns i serveis culturals concrets. Una economia creativa que es relaciona amb àmbits com la propietat intel·lectual i la indústria artística, cultural i del coneixement, però que també considera possibilitats com el ventall d'alternatives de desenvolupament econòmic que representa la cultura entesa com a gran sector econòmic diversificat, que inclou la producció, la gestió i el consum de productes i béns culturals.

Economia groga: activitats econòmiques caracteritzades per requisits clau en termes d'ús intensiu de la tecnologia i el coneixement científic, per tal de reduir costos de producció a partir de la recerca i

la innovació. És potser l'orientació econòmica en què més clarament s'han palesat les possibilitats de la innovació tècnica pel que fa a la gestió dels valors del paisatge, amb exemples com el control de plagues assistit per drons i les aplicacions mòbils per identificar la flora o per interpretar els paisatges en una àmplia diversitat de projectes de recerca i divulgació.

Economia platejada: activitats econòmiques emergents, relacionades amb la transició demogràfica que implica l'envelliment de la població i les necessitats específiques del mercat de consum que correspon a la població de més de seixanta-cinc anys, particularment important pel que fa al món occidental si es considera el context actual de l'arribada a les edats avançades de les generacions del *baby boom*. Inclou aspectes de caràcter assistencial com ara la cura de la capacitat física i cognitiva (prevenció, monitoratge, alimentació, etc.), els suports socials propers, el disseny proactiu d'entorns accessibles (habitatge, transport, comerços, equipaments, TIC...) i l'apoderament sènior a partir del foment de la participació, l'emprenedoria i la cohesió social.

Economia turquesa: activitats econòmiques relacionades amb el benestar de la població que ultrapassen el límit de les activitats estrictament de caràcter sanitari (hospitals i conjunt d'instal·lacions o equipaments vinculats amb les polítiques de sanitat), tot incorporant una definició molt més àmplia i diversificada del concepte de salut. S'hi inclouen, per tant, el sector de la farmàcia i la biomedicina; els serveis socials amb les cures i l'atenció a les persones; els hàbits i l'alimentació saludables; i la pràctica de l'esport en una diversitat de territoris i paisatges.

Publicació: Vallesos

Data: Novembre de 2022

Autor: Vicenç Relats

Titular: El paisatge és el rostre del territori i un mirall de la nostra manera de ser

Ambientòleg format a la Universitat Autònoma de Barcelona, Pere Sala i Martí (Sant Feliu de Guíxols, 1975) dirigeix des del març del 2017 l'Observatori del Paisatge, un òrgan assessor del Govern de la Generalitat del qual ja havia estat coordinador des de la seva fundació l'any 2005. Ha organitzat l'elaboració dels "Catàlegs de Paisatge de Catalunya" que han classificat en un total de 134 els diferents paisatges que hi ha al conjunt del Principat, nou dels quals al Vallès. La seva feina se centra en la integració del paisatge a les polítiques públiques, amb criteris de protecció i ordenació.

Assessor del Consell d'Europa, assegura que el paisatge genera un dret de la ciutadania perquè va lligat al seu benestar. Sosté que Catalunya és un dels països amb més diversitat paisatgística del continent europeu, però alerta que falta encara molta sensibilitat per evitar-hi agressions. Defensa que cal injectar qualitat als paisatges banalitzats, més oblidats i menys valorats per tal que recuperin memòria i identitat.

La paraula paisatge és molt àmplia. Com cal definir-la?

El paisatge és el rostre del territori, i, a la vegada, integra els sentiments i les emocions que ens desperta quan el contemplem. Una manera més quotidiana de dir-ho és que el paisatge és tot allò que veïem quan sortim de casa, o que veïem des de la finestra de casa. El paisatge, ja sigui urbà, periurbà, rural o natural, és una suma de capes i capes d'història, i és en definitiva un mirall de la nostra manera de ser i del nostre comportament com a societat.

Els paisatges no són, doncs, només estampes naturals bucòliques...

Certament. Hem de trencar l'associació entre paisatge de qualitat i paisatge escènic bonic. I això vol dir, en primer lloc, que hem d'afinar en l'observació. Perquè darrera d'una escena que ens atrau es poden amagar disfuncions i desequilibris territorials o socials que no es veuen a simple vista. Podem observar paisatges agrícoles magnífics, però els aqüífers poden estar contaminats per pesticides i nitrats, per exemple. El paisatge ha deixat de ser una postal per convertir-se en un indicador de la qualitat del medi, i alhora en un actiu per a les polítiques de desenvolupament, despoblament, salut i benestar, sobirania alimentària, energies renovables i lluita contra el canvi climàtic, educació, o en les de transició cap a una economia més sostenible.

Els paisatges tenen valors ben diversos: estètics, productius, socials, identitaris, sentimentals, històrics, espirituals... Uns pesen més que altres?

Efectivament, els paisatges atresoren una extraordinària diversitat de valors naturals, estètics, històrics, d'ús social, simbòlics i productius, que són reconeguts tant per la comunitat científica com per la població. I alguns d'aquests valors tenen una dimensió intangible, però no per això són menys rellevants. El treball que hem fet a l'Observatori del Paisatge en els últims anys a través dels catàlegs de paisatge ha estat precisament el de fer emergir aquests valors del paisatge, i ho hem fet de manera participada, de baix cap a dalt –amb les persones de cada territori– i de dalt cap a baix –amb una visió de conjunt.

Amb aquests valors, es pot concloure que el paisatge crea un dret ciutadà de nova generació?

Tenim dret al paisatge perquè està demostrat que el paisatge és un element més del nostre benestar i de la nostra qualitat de vida. Això significa que tenim dret a gaudir de paisatges agradables, harmònics i no degradats. Qui va convertir la qualitat del paisatge en un dret va ser el Conveni europeu del paisatge, que és el primer tractat internacional que reconeix jurídicament el paisatge, promogut pel Consell d'Europa i aprovat a Florència l'any 2000. El Conveni va ser un revulsiu per a les po-

lítiques de paisatge a tot Europa, també a Catalunya, ja que va acabar d'empènyer l'aprovació l'any 2005 de la Llei de paisatge i la creació de l'Observatori del Paisatge.

L'Observatori del Paisatge assessora el Govern en criteris de protecció i ordenació, però la descurança i destrucció d'indrets valuosos no s'atura. No n'acabem d'aprendre, eh?

El paisatge *tot just* ha començat a penetrar en el debat ciutadà i polític i, per tant, la tasca de sensibilització i conscienciació que ens queda per fer és ingent. Hem d'apostar per paisatges de qualitat que repercutixin positivament en el benestar de la població, generin oportunitats econòmiques, dinamitzin culturalment i socialment un territori. Ara que tenim una visió global del que s'està fent arreu d'Europa i del món en aquest àmbit, es pot afirmar que a Catalunya disposem dels instruments, de la legislació, del capital humà, la creativitat, i la capacitat d'iniciativa com per excel·lir, si ens ho proposem.

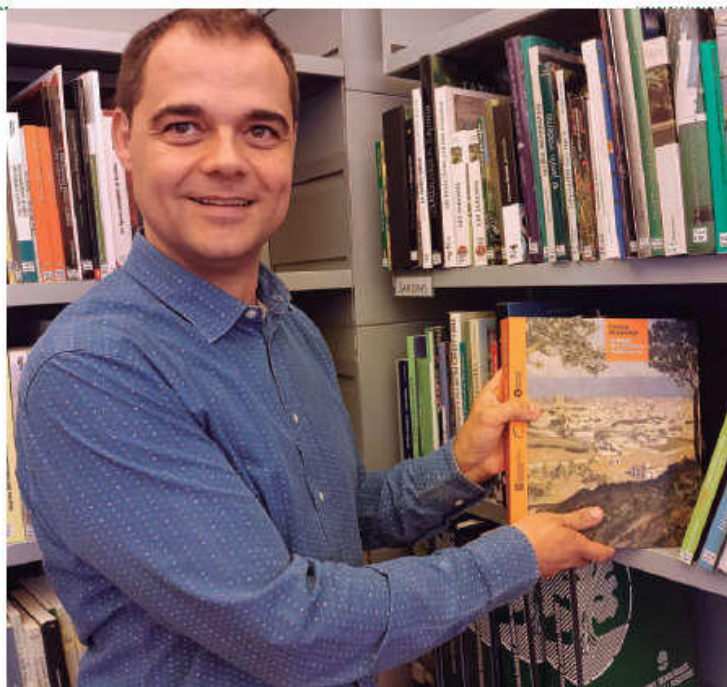
Què es pot fer des de l'Observatori per incidir a canviar polítiques urbanístiques no prou respectuoses?

La nostra tasca és la de fer emergir els valors dels paisatges, comprendre les transformacions que tenen els paisatges, definir juntament amb la societat objectius de qualitat paisatgística. Ens cal respondre a la pregunta de quin paisatge volem en el futur i intentar que tot això sigui ben considerat i integrat en el planejament territorial i en l'urbanístic. Aquesta tasca ens ocupa un munt d'hores. Ara bé, si bé l'urbanisme acaba determinant molt com és un territori, amb això no n'hi ha prou. Només per posar dos exemples: la política agrària –subvencions a determinats cultius, gestió dels regadius, etc.– també té una enorme influència sobre el paisatge; o la política turística basa bona part del seu producte i les seves estratègies en el paisatge, i alhora el transforma. Això vol dir que les solucions han de ser transversals i interdepartamentals.

"El paisatge ha deixat de ser una postal per convertir-se en un indicador de la qualitat del medi."

Els estudis de l'Observatori han classificat 134 paisatges diferents en les 41 comarques catalanes i la Vall d'Aran. Sembla una diversitat molt notable...

És extraordinària. Per primer cop, disposem d'un mapa dels paisatges de Catalunya, amb el qual hem constatat com som un país amb una gran diversitat i riquesa de paisatges. Per les dimensions de Catalunya, és un dels països amb més diversitat del continent europeu. Per anar de Cardedeu a Sant Carles de la Ràpita, per exemple, creuaràs i gaudiràs d'un munt de paisatges diferents, i això no passa a gaire llocs del món. Això converteix el paisatge en un patrimoni de primer ordre. Ara bé, aquesta enorme diversitat no sempre va acompanyada de la qualitat paisatgística que desitjaríem. Com deia abans, falta encara molta sensibilitat. Hem d'injectar qualitat en aquells espais més banalitzats, els més oblidats i menys valorats socialment, per retornar-los un significat, que siguin capaços de recuperar la memòria i la identitat, i tot això fer-ho de bracet amb la població local.

Al Vallès sencer – amb dues comarques administratives – hi distingiu nou paisatges diferents. Quins trets són els centrals per catalogar-los?

Una lliçó que hem après és que els paisatges tenen caràcter, és a dir, uns trets que li donen identitat i personalitat, i que aquests són diferents dels del paisatge del costat. No millors ni pitjors, sinó simplement diferents. El Montseny, per exemple, té unes característiques paisatgístiques que tenen poc a veure amb el paisatge de la Plana del Vallès, de la qual el propi Montseny li fa de fons escènic. Per això el

coneixement de cada paisatge, de cadascun dels 134 paisatges, és molt rellevant, perquè entre altres coses, quan s'intervé en un territori cal tenir molt present quin és el seu caràcter. Aquest caràcter no ve definit només per allò que veiem –muntanyes, planes, boscos, conreus, pastures, pobles i ciutats, carreteres, àrees industrials i comercials, etc.–, sinó també per les relacions emocionals o de pertinença que s'estableixen entre les persones i el seu paisatge, és a dir, per allò que explica perquè les persones se senten part d'un indret i no d'un altre.

"Tenim dret al paisatge perquè està demostrat que el paisatge és un element més del nostre benestar i de la nostra qualitat de vida."

Les carreteres s'han convertit en miradors principals dels paisatges. De què hauria de servir això?

Les carreteres són avui la principal via d'accés al territori i quan anem d'un lloc a un altre ens permeten mirar i gaudir dels paisatges, ja sigui en cotxe, en bus, en bicicleta o fins i tot caminant –sobretot les més secundàries i menys transitades. Més d'un cop ens hem parat en un mirador o fins i tot hem reduït la velocitat en un tram determinat per contemplar una determinada vista. Planificar i gestionar les carreteres també des d'aquesta lògica pot contribuir a la redescoberta de paisatges i aspectes de la cultura de diferents racons del país, convertir-les en eines de sensibilització, i de re-estruc diversificar l'oferta d'activitats de lleure i de gaudi del paisatge ▽

Publicació: El Periòdic d'Andorra

Data: Novembre de 2022

Autor: -

Titular: Pla amb 87 accions fins al 2035 en l'Estratègia del paisatge

Pla amb 87 accions fins al 2035 en l'Estratègia del paisatge

elperiodic.ad/noticia/96363/pla-amb-87-accions-fins-al-2035-en-lestrategia-del-paisatge

La ministra de Medi Ambient, Silvia Calvó. | SFGA>

La ministra de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat, Silvia Calvó, va presentar ahir la nova Estratègia Nacional del Paisatge d'Andorra 2035. El document inclou els principis, els objectius de qualitat paisatgística i les línies d'actuació que s'han d'implementar en els propers anys a partir del full de ruta que permetrà gestionar i ordenar tots els tipus de paisatges que s'han identificat al país, per avançar cap a un model territorial propi, integrat i resilient, tot integrant el paisatge en l'ordenament territorial, l'urbanisme i les polítiques sectorials, en un context d'emergència climàtica. Així mateix, l'estratègia també integra un pla associat amb 87 accions concretes.

Com a principal novetat, l'estratègia, aprovada fa uns dies pel Govern, es plasma i es trasllada de forma innovadora sobre el mapa de l'estratègia del paisatge d'Andorra, incorporant els principis i els objectius de qualitat paisatgística i les línies d'actuació que han resultat d'un treball participatiu amb tots els actors implicats, com les set administracions comunals, els ministeris del Govern, les empreses que treballen en aspectes ambientals, les associacions i la ciutadania en general.

«El procés participatiu ha estat un aspecte clau en l'elaboració d'aquesta nova estratègia, ja que ha permès generar una reflexió col·lectiva al voltant del paisatge del nostre país, captar el coneixement que en té la ciutadania, els agents socials i econòmics i les principals institucions del país i recollir els referents paisatgístics claus i simbòlics que la societat andorrana ha identificat com a part de la seva identitat», va emfatitzar la ministra durant la presentació de la nova estratègia. «Els paisatges configuren els nostres entorns de vida, i són un autèntic reflex de la societat i estils de vida al llarg del temps. Per tant, són, i han de ser, indiscutiblement, una prioritat en el desenvolupament sostenible del nostre país. L'estratègia que avui presentem és clau per protegir i gestionar aquest bé tan preuat», va apuntar Calvó.

En aquesta mateixa línia també es va expressar Pere Sala, director de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, entitat que ha col·laborat en la part tècnica de l'estratègia. «Hi ha molt pocs països a Europa que disposen d'un pla relacionat amb el paisatge i encara menys països que disposin d'una estratègia desenvolupada sobre el mapa, és quelcom molt innovador», va apuntar.

Publicació: L'Opció.cat

Data: 20 de desembre de 2022

Autor: -

Titular: Es presenta el Catàleg del Paisatge del Penedès al Consell Comarcal del Baix Penedès

Es presenta el Catàleg del Paisatge del Penedès al Consell Comarcal del Baix Penedès.

(📄) lopcio.cat/noticia/183713/es-presenta-el-catalog-del-paisatge-del-penedes-al-consell-comarcal-del-baix-penedes

Es presenta el Catàleg del Paisatge del Penedès al Consell Comarcal del Baix Penedès.

La setmana passada el grup de treball del Pla Territorial del Penedès va presentar el Catàleg del Paisatge de la Vegueria a la seu del Consell Comarcal del Baix Penedès. El catàleg del paisatge és l'instrument que recull els valors i l'estat de conservació dels diversos paisatges d'una vegueria i proposa mesures de preservació. En el cas del Penedès, es va començar a elaborar fa 8 anys com a part integrant del Pla territorial del Penedès. Va ser el primer Pla Territorial que es va acompanyar de la creació d'un grup de treball, amb 12 representants del territori, en concret dels quatre consells comarcals (Alt i Baix Penedès, Garraf i Anoia), i 10 de la Generalitat.

El Catàleg del Paisatge aprovat s'inclourà al Pla territorial parcial del Penedès, que es preveu que s'aprovi durant el primer trimestre de 2023 i s'enviarà als Ajuntaments de cada municipi de la Vegueria perquè s'adapti el planejament urbà tenint en compte aquest catàleg i preservar així els criteris de paisatge genèrics en clau del Penedès.

El Catàleg del Paisatge recull 16 unitats de paisatge diferents a la Vegueria i el Baix Penedès en tó 6: El Montmell, el Massís de Bonastre, la Plana del Penedès, el Litoral del Penedès i el Garraf. Per primera vegada es cataloguen els paisatges no només naturals, si no també socials i patrimonials.

A la reunió a la seu del Consell Comarcal del Baix Penedès hi van assistir representants de diferents ajuntaments de la comarca i Jaume Casañas, vicepresident i alcalde de Cunit per part del Consell Comarcal i la Sra. Rosa Vilella, subdirector general

d'Estratègies Territorials i Paisatge, el Sr. Pere Sala, director de l'Observatori del Paisatge, el Sr. Jordi Grau, coordinador del Catàleg del Paisatge, el Sr. David Alquézar, delegat del Govern al Penedès. Des del CCBP es va destacar "la importància de comptar amb un Pla Territorial únic de la Vegueria del Penedès que ens permeti desenvolupar i créixer tenint en compte i respectant els criteris singulars de cada zona. Un pas molt important per detectar i preservar els paisatges de de casa nostra."

